

STUDIEGEBIED

ALGEMENE VORMING

Modulaire opleiding

Humane Wetenschappen ASO3 AO AV 008

Protocol

Datum: 25 juli 2006

Inhoud

1	Deel 1 Opleiding	6
2	Deel 2 Modules	7
2.1	Module ASO3-B Aardrijkskunde 1 (040)	7
2.1.1	Situering van de module in de opleiding	7
2.1.2	Instapvereisten	7
2.1.3	Gewenste voorkennis	7
2.1.4	Studieduur	7
2.1.5	Basiscompetenties	7
2.2	Module ASO3-B Aardrijkskunde 2 (041)	8
2.2.1	Situering van de module in de opleiding	8
2.2.2	Instapvereisten	8
2.2.3	Gewenste voorkennis	8
2.2.4	Studieduur	8
2.2.5	Basiscompetenties	8
2.3	Module ASO3-B Aardrijkskunde 3 (042)	9
2.3.1	Situering van de module in de opleiding	9
2.3.2	Instapvereisten	9
2.3.3	Gewenste voorkennis	9
2.3.4	Studieduur	9
2.3.5	Basiscompetenties	9
2.4	Module ASO3-B Engels 1 (043)	11
2.4.1	Situering van de module in de opleiding	11
2.4.2	Instapvereisten	11
2.4.3	Studieduur	11
2.4.4	Basiscompetenties	11
2.5	Module ASO3-B Engels 2 (044)	18
2.5.1	Situering van de module in de opleiding	18
2.5.2	Instapvereisten	18
2.5.3	Studieduur	18
2.5.4	Basiscompetenties	18
2.6	Module ASO3-B Engels 3 (045)	25
2.6.1	Situering van de module in de opleiding	25
2.6.2	Instapvereisten	25
2.6.3	Studieduur	25
2.6.4	Basiscompetenties	25
2.7	Module ASO3-B Duits 1 (146)	33
2.7.1	Situering van de module in de opleiding	33
2.7.2	Instapvereisten	33
2.7.3	Studieduur	33
2.7.4	Basiscompetenties	33
2.8	Module ASO3-B Duits 2 (147)	38
2.8.1	Situering van de module in de opleiding	38
2.8.2	Instapvereisten	38
2.8.3	Studieduur	38
2.8.4	Basiscompetenties	38
2.9	Module ASO3-B Duits 3 (148)	43
2.9.1	Situering van de module in de opleiding	43
2.9.2	Instapvereisten	43
2.9.3	Studieduur	43
2.9.4	Basiscompetenties	43
2.10	Module ASO3-B Frans 1 (046)	48
2.10.1	Situering van de module in de opleiding	48

2.10.2	Instapvereisten.....	48
2.10.3	Studieduur.....	48
2.10.4	Basiscompetenties	48
2.11	Module ASO3-B Frans 2 (047)	55
2.11.1	Situering van de module in de opleiding	55
2.11.2	Instapvereisten.....	55
2.11.3	Studieduur.....	55
2.11.4	Basiscompetenties	55
2.12	Module ASO3-B Frans 3 (048)	62
2.12.1	Situering van de module in de opleiding	62
2.12.2	Instapvereisten.....	62
2.12.3	Studieduur.....	62
2.12.4	Basiscompetenties	62
2.13	Module ASO3-B Geschiedenis 1 (049)	70
2.13.1	Situering van de module in de opleiding	70
2.13.2	Instapvereisten.....	70
2.13.3	Studieduur.....	70
2.13.4	Basiscompetenties	70
2.14	Module ASO3-B Geschiedenis 2 (050)	75
2.14.1	Situering van de module in de opleiding	75
2.14.2	Instapvereisten.....	75
2.14.3	Studieduur.....	75
2.14.4	Basiscompetenties	75
2.15	Module ASO3-B Geschiedenis 3 (051)	78
2.15.1	Situering van de module in de opleiding	78
2.15.2	Instapvereisten.....	78
2.15.3	Studieduur.....	78
2.15.4	Basiscompetenties	78
2.16	Module ASO3-B Geschiedenis 4 (052)	83
2.16.1	Situering van de module in de opleiding	83
2.16.2	Instapvereisten.....	83
2.16.3	Studieduur.....	83
2.16.4	Basiscompetenties	83
2.17	Module ASO3-B Biologie (053).....	87
2.17.1	Situering van de module in de opleiding	87
2.17.2	Instapvereisten.....	87
2.17.3	Studieduur.....	87
2.17.4	Basiscompetenties	87
2.18	Module ASO3-B Chemie (054)	89
2.18.1	Situering van de module in de opleiding	89
2.18.2	Instapvereisten.....	89
2.18.3	Studieduur.....	89
2.18.4	Basiscompetenties	89
2.19	Module ASO3-B Fysica (055)	91
2.19.1	Situering van de module in de opleiding	91
2.19.2	Instapvereisten.....	91
2.19.3	Studieduur.....	91
2.19.4	Basiscompetenties	91
2.20	Module ASO3-B Nederlands 1 (056)	93
2.20.1	Situering van de module in de opleiding	93
2.20.2	Instapvereisten.....	93
2.20.3	Studieduur.....	93
2.20.4	Basiscompetenties	94
2.21	Module ASO3-B Nederlands 2 (057)	98
2.21.1	Situering van de module in de opleiding	98
2.21.2	Instapvereisten.....	98
2.21.3	Studieduur.....	98
2.21.4	Basiscompetenties	99
2.22	Module ASO3-B Nederlands 3 (058)	103

2.22.1	Situering van de module in de opleiding	103
2.22.2	Instapvereisten.....	103
2.22.3	Studieduur.....	103
2.22.4	Basiscompetenties	104
2.23	Module ASO3-B Wiskunde 1 (059).....	109
2.23.1	Situering van de module in de opleiding	109
2.23.2	Instapvereisten.....	109
2.23.3	Gewenste voorkennis.....	109
2.23.4	Studieduur.....	109
2.23.5	Basiscompetenties	109
2.24	Module ASO3-B Wiskunde 2 (060).....	110
2.24.1	Situering van de module in de opleiding	110
2.24.2	Instapvereisten.....	110
2.24.3	Gewenste voorkennis.....	110
2.24.4	Studieduur.....	110
2.24.5	Basiscompetenties	110
2.25	Module ASO3-B Wiskunde 3 (061).....	111
2.25.1	Situering van de module in de opleiding	111
2.25.2	Instapvereisten.....	111
2.25.3	Gewenste voorkennis.....	111
2.25.4	Studieduur.....	111
2.25.5	Basiscompetenties	111
2.26	Module ASO3-B Wiskunde 4 (062).....	112
2.26.1	Situering van de module in de opleiding	112
2.26.2	Instapvereisten.....	112
2.26.3	Gewenste voorkennis.....	112
2.26.4	Studieduur.....	112
2.26.5	Basiscompetenties	112
2.27	Module HUM3 Organisatie en Samenhang (076)	113
2.27.1	Situering van de module in de opleiding	113
2.27.2	Instapvereisten.....	113
2.27.3	Studieduur.....	113
2.27.4	Basiscompetenties	113
2.28	Module HUM3 Organisatie en Samenhang (076)	115
2.28.1	Situering van de module in de opleiding	115
2.28.2	Instapvereisten.....	115
2.28.3	Studieduur.....	115
2.28.4	Basiscompetenties	115
2.29	Module HUM3 Identiteit en Normering (077).....	117
2.29.1	Situering van de module in de opleiding	117
2.29.2	Instapvereisten.....	117
2.29.3	Studieduur.....	117
2.29.4	Basiscompetenties	117
2.30	Module HUM3 Communicatie en Expressie (078)	119
2.30.1	Situering van de module in de opleiding	119
2.30.2	Instapvereisten.....	119
2.30.3	Studieduur.....	119
2.30.4	Basiscompetenties	119
2.31	Module HUM3 Onderzoekscompetentie Humane Wetenschappen (079).....	121
2.31.1	Situering van de module in de opleiding	121
2.31.2	Instapvereisten.....	121
2.31.3	Gewenste voorkennis.....	121
2.31.4	Studieduur.....	121
2.31.5	Basiscompetenties	121
3	Deel 3 Vakoverschrijdende eindtermen.....	122
	Zie ook uitgangspunten bij de vakoverschrijdende eindtermen	122
	Leren leren	122
	Gemeenschappelijke stam en contexten	122
	Technische-technologische vorming.....	126

Zie ook uitgangspunten bij de vakoverschrijdende eindtermen technische-technologische vorming 126

4	Deel 4 Bijlagen	127
4.1	Geschiedenis.....	127
4.2	Wetenschappen.....	129
4.2.1	Gemeenschappelijke eindtermen voor wetenschappen.....	129
4.3	Wiskunde.....	130

1 Deel 1 Opleiding

2 Deel 2 Modules

2.1 Module ASO3-B Aardrijkskunde 1 (040)

2.1.1 *Situering van de module in de opleiding*

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke aardrijkskundige concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een aardrijkskundige basisvorming vereist is. Twee thema's worden behandeld:

- Kosmografie
- Weer en klimaat

2.1.2 *Instapvereisten*

Geen

2.1.3 *Gewenste voorkennis*

Grondig beheersen van inhouden, kennis en vaardigheden in verband met het werken met kaart en atlas, reliëf, bodem en ondergrond, klimaat en vegetatie

2.1.4 *Studieduur*

40 Lt

2.1.5 *Basiscompetenties*

Module ASO3-B Aardrijkskunde 1	M AV G040
De cursisten kunnen	
Kosmografie	
<i>Een verscheidenheid aan ruimtelijke wetenschappen verbinden met allerlei beroepen en onderzoeksdomeinen</i>	E1
<i>Met een voorbeeld aantonen dat een afbeelding of kaart een gecodeerde voorstelling is van de werkelijkheid</i>	E2
<i>Werken met kaarten of afbeeldingen van het zonnestelsel</i>	
<i>Met een toepassing van GIS de betekenis ervan voor de samenleving illustreren</i>	E3
<i>Bewegingen in het zonnestelsel en gevolgen ervan op aarde aangeven</i>	E4
<i>Met een toepassing uit het ruimteonderzoek, het maatschappelijk nut ervan illustreren</i>	E5
<i>Aardrijkskundige gegevens opzoeken, ordenen en op een eenvoudige manier verwerken, gebruikmakend van beschikbare, hedendaagse informatiebronnen en -technieken</i>	E16
<i>Een kaartvoorstelling kiezen in functie van het gebruik</i>	E17
<i>Een standplaats op aarde bepalen door middel van beschikbare, hedendaagse technieken en methodes</i>	E18
<i>Het ontstaan en de structuur van het heelal samenhangend verwoorden aan de hand van een aantal astronomische begrippen</i>	E19
<i>Zijn zich bewust van de plaats van de mens in heelal</i>	E31
Weer en Klimaat	
<i>Werken met weer- en klimatologische kaarten</i>	E2
<i>Weer en klimaat in verband brengen met opbouw van en met processen in de atmosfeer</i>	E6
<i>Weer- en klimaatkaarten kiezen in functie van het gebruik</i>	E17
<i>Een West-Europese weerkaart lezen</i>	E20
<i>Een weersituatie inschatten door rekening te houden met weerkaarten en -berichten</i>	E21
<i>Een klimaat interpreteren aan de hand van temperatuur, neerslag en algemene luchtcirculatie</i>	E22

2.2 Module ASO3-B Aardrijkskunde 2 (041)

2.2.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke aardrijkskundige concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een aardrijkskundige basisvorming vereist is. Het thema dat in deze module behandeld wordt is: Opbouw- en afbraakprocessen op aarde.

2.2.2 Instapvereisten

Geen

2.2.3 Gewenste voorkennis

Grondig beheersen van inhoud, kennis en vaardigheden in verband met het werken met kaart en atlas, reliëf, bodem en ondergrond, klimaat en vegetatie.

2.2.4 Studieduur

40 Lt

2.2.5 Basiscompetenties

Module ASO3-B Aardrijkskunde 2	M AV G041
De cursist kan	
Opbouw- en afbraakprocessen op aarde	
<i>De geofysische opbouw van de aarde en de platentektoniek beschrijven en gevolgen ervan zoals: de ligging van oceanen en continenten, vulkanisme en aardbevingen en bepaalde klimaatsveranderingen verklaren</i>	E8
<i>Eenvoudige reliëfvormen op een samenhangende manier in verband brengen met lithologische kenmerken, geologische structuren en geomorfologische processen</i>	E9
<i>Aardrijkskundige gegevens in verband met de geofysische opbouw van de aarde, aan de hand van recente aardbevingen en vulkaanactiviteiten, opzoeken, ordenen en op een eenvoudige manier verwerken, gebruik makend van beschikbare, hedendaagse informatiebronnen en –technieken</i>	E16
<i>Belangrijke geologische gebeurtenissen, klimaatsveranderingen en de biologische evolutie situeren op een geologische tijdsschaal</i>	E 23
<i>Vereenvoudigde geologische kaarten en bodemkaarten lezen</i>	E24

2.3 Module ASO3-B Aardrijkskunde 3 (042)

2.3.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke aardrijkskundige concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een aardrijkskundige basisvorming vereist is. Twee thema's worden behandeld:

- draagkracht van de aarde
- ruimtelijke planning en milieu

2.3.2 Instapvereisten

Geen

2.3.3 Gewenste voorkennis

Grondig beheersen van inhoud, kennis en vaardigheden in verband met het werken met kaart en atlas, reliëf, bodem en ondergrond, klimaat en vegetatie.

2.3.4 Studieduur

40 Lt

2.3.5 Basiscompetenties

Module ASO3-B Aardrijkskunde 3	M AV G042
De cursist kan	
Draagkracht van de aarde	
<i>De invloed van menselijke activiteiten op het milieu zoals: broeikaseffect, natuurrampen, zure regen, waterbeheersing, bodemdegradatie en –verbetering met voorbeelden illustreren</i>	E7
<i>Productie en consumptie van voedsel en hulpbronnen in relatie brengen met demografische evolutie en welvaartsniveau in het kader van een duurzame ontwikkeling</i>	E10
<i>Zowel verschuivingen van industrie of tertiaire activiteiten als demografische migraties met voorbeelden illustreren en dit in verband brengen met sociaal-economische of politieke factoren</i>	E11
<i>Aardrijkskundige gegevens in verband met voedsel, energie opzoeken, ordenen en op een eenvoudige manier verwerken, gebruik makend van beschikbare, hedendaagse informatiebronnen en –technieken</i>	E16
<i>Zijn kritisch tegenover aangeboden informatie zoals die m.b.t. ontwikkelings- en welvaartsproblemen</i>	E 27
<i>Zijn bereid om lokale samenlevingsproblemen in een globale context te plaatsten</i>	E29
Ruimtelijke planning en milieu	
<i>Een verscheidenheid van ruimtelijke wetenschappen in verband met ruimtelijke planning en milieuonderzoek verbinden met beroepen en onderzoeksdomeinen</i>	E1
<i>Met een toepassing van GIS de betekenis ervan voor ruimtelijke planning en milieuonderzoek illustreren</i>	E3
<i>Demografische migraties met voorbeelden illustreren en dit in verband brengen met sociaal-economische of politieke factoren gericht op ruimtelijke planning en milieu</i>	E11
<i>Stad, platteland, verstedelijking en mobiliteit morfologisch en functioneel typeren en verklaren</i>	E12
<i>Met voorbeelden het belang van instrumenten van ruimtelijke planning en van milieubeleid toelichten</i>	E13
<i>Met voorbeelden de erfgoed- of natuurwaarde van landschapselementen uit het verleden omschrijven en hun belang duiden</i>	E14
<i>Het belang duiden van natuurlijke en sociaal-economische componenten voor de ruimtelijke planning</i>	E15

<i>De juiste kaartvoorstelling kiezen voor gebruik bij ruimtelijke planning en milieuonderzoek en -beleid</i>	E17
<i>Een landschap analyseren, de elementen ordenen tot een structuur en hieruit de eigenheid van het landschap bepalen</i>	E25
<i>Voorstellen aanbrenen voor het ruimtegebruik in het kader van duurzame ontwikkeling</i>	E26
<i>Zijn kritisch tegenover aangeboden informatie m.b.t. milieuproblemen</i>	E27
<i>Zien mogelijkheden om op een positieve manier te participeren in beleidsbeslissingen inzake milieubeleid en ruimtelijke ordening</i>	E28
<i>Hebben aandacht voor de waarde van natuurlijke en culturele landschappen</i>	E30

2.4 Module ASO3-B Engels 1 (043)

2.4.1 Situering van de module in de opleiding

In de eerste module verwerkt de cursist voornamelijk informatieve en prescriptieve teksten. Hij kan gelezen teksten navertellen en de verwerkte informatie structureren. Hij leert op informele én formele wijze corresponderen, en kan een verslag schrijven. Daarnaast komt de cursist in contact met geschreven verhalende teksten, waarover hij zich leert uiten. Ook de cultuur en de cultuuruitingen in de brede betekenis komen reeds aan bod in deze module.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen moderne vreemde talen Frans-Engels van de 3e graad ASO.

2.4.2 Instapvereisten

Geen

2.4.3 Studieduur

80 Lt

2.4.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Engels 1	M AV G043
Luisteren	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ af en toe enige abstractie ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een zekere mate van complexiteit ▪ tekststructuur met een zekere mate van complexiteit ▪ af en toe iets langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ duidelijke, natuurlijke intonatie ▪ weinig afwijking van de standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ overwegend frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in informatieve en prescriptieve teksten	ET1
➤ de hoofdgedachte achterhalen in informatieve en prescriptieve teksten	ET2
➤ de gedachtegang volgen van informatieve en prescriptieve teksten	ET3
➤ relevante informatie selecteren uit informatieve en prescriptieve teksten	ET4

➤ cultuuruitingen opzoeken die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET5
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ de informatie van informatieve en prescriptieve teksten op overzichtelijke en persoonlijke manier ordenen.	ET6
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen;▪ het luisterdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent;▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst;▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst;▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden;▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context;▪ relevante informatie in kernwoorden noteren.	ET8
Lezen	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ af en toe enige abstractie▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties▪ met en zonder visuele ondersteuning▪ socioculturele verschillen tussen de Engelstalige wereld en de eigen wereld▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ ook samengestelde zinnen met een zekere mate van complexiteit▪ niet al te complex gestructureerde argumentatieve en artistiek-literaire teksten▪ relatief complex gestructureerde informatieve, prescriptieve en narratieve teksten▪ af en toe relatief lange teksten▪ ook met redundante informatie▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ vaker minimale afwijking van de standaardtaal▪ informeel en formeel▪ aandacht voor taalvariëteiten	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;	ET9
➤ de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;	ET10
➤ de gedachtegang volgen van informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;	ET11
➤ relevante informatie selecteren uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;	ET12
➤ de tekststructuur en -samenhang herkennen van informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;	ET13
➤ cultuuruitingen opzoeken die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET14
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ de informatie van informatieve, prescriptieve en narratieve teksten op overzichtelijke wijze ordenen	ET15
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een oordeel vormen over informatieve, prescriptieve en narratieve teksten	ET16

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ onduidelijke passages herlezen; ▪ het leesdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden en uitdrukkingen afleiden uit de context; ▪ relevante informatie aanduiden. 	ET17
Spreken	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ duidelijke tekststructuur ▪ complexere elementen verbonden tot een coherente tekst ▪ vrij korte en af en toe langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ informatie uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten meedelen	ET18
➤ gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen.	ET19
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ verslag uitbrengen over een ervaring, een situatie en een gebeurtenis	ET21
➤ cultuuruitingen opzoeken en presenteren die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET23
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een waardering kort toelichten	ET24

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;▪ het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ een spreekplan opstellen;▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag;▪ gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal;▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen;▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;▪ bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren.	ET26
Mondelinge interactie	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ vrij concreet▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ onderwerpen van meer algemene aard▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ de gesprekspartners richten zich tot elkaar en tot anderen▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties▪ met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit▪ duidelijke tekststructuur▪ complexere elementen verbonden tot een coherente tekst▪ vrij korte en af en toe langere teksten▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none">▪ heldere uitspraak▪ zorgvuldige articulatie▪ natuurlijke intonatie▪ standaardtaal▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none">▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen▪ normaal tempo▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ frequente woorden▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard▪ standaardtaal▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken uitvoeren	
➤ de taaltaken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken”, in een gesprekssituatie uitvoeren	ET27
➤ een niet al te complex gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten.	ET28

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken;▪ het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag;▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen;▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;▪ zelf iets in eenvoudige taal herformuleren om wederzijds begrip na te gaan;▪ eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en af te sluiten.	ET29
Schrijven	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ concreet▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ af en toe onderwerpen van meer algemene aard▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ voor de cursisten relevante en vertrouwde taalgebruikssituaties▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ enkelvoudige zinnen en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit▪ duidelijke, begrijpelijke lopende tekst waarbij indeling in alinea's en standaard lay-out zijn toegepast▪ tekststructuur met een beperkte mate van complexiteit▪ vrij korte en af en toe langere teksten▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard▪ standaardtaal▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ gelezen teksten globaal weergeven;	ET30
➤ mededelingen schrijven;	ET31
➤ een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven;	ET32
➤ alledaagse uitdrukkingen en elementaire routines uit de doeltaal gebruiken;	ET33
➤ een spontane mening verwoorden over informatieve en prescriptieve teksten.	ET34
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ een verslag schrijven	ET37
➤ informele en formele, ook digitale correspondentie voeren	ET38
➤ cultuuruitingen opzoeken en presenteren die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET39
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;▪ het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ een schrijfplan opstellen;▪ van een model gebruik maken;▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;▪ de passende lay-out gebruiken;▪ de eigen tekst nakijken;▪ bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren;▪ met de belangrijkste conventies van geschreven taal rekening houden.	ET41

Kennis en attitudes	
<p>Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de cursisten op hun niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten:</p> <p>De grammaticale en complementaire lexicale kennis om ...</p> <p><u>Personen, dieren en zaken te benoemen</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Te verwijzen naar personen, dieren en zaken</i><ul style="list-style-type: none">• <i>Wat? / Wie?</i><ul style="list-style-type: none">◆ Zelfstandige naamwoorden: getal, telbaar en ontelbaar◆ Lidwoorden: bepaald en onbepaald◆ Voornaamwoorden: persoonlijk, bezittelijk en aanwijzend• <i>Hoeveel? De hoeveelste?</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van hoeveelheden▪ <i>Personen, dieren en zaken nader te bepalen en te omschrijven</i><ul style="list-style-type: none">◆ Bijvoeglijke naamwoorden▪ <i>Gelijkenissen en verschillen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Trappen van vergelijking▪ <i>Relaties aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">◆ Betrekkelijke bijzinnen en betrekkelijke voornaamwoorden◆ Genitiefvormen <p><u>Uitspraken te doen</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Te bevestigen, te vragen en te ontkennen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Bevestigende, ontkennende en vragende zinnen◆ Overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord◆ Vragende woorden◆ Gebruik van 'do' om iets te benadrukken▪ <i>Te situeren in de ruimte</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand ...▪ <i>Te situeren in de tijd</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling ...◆ Vorming en gebruik van de belangrijkste tijden van de werkwoorden voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd• <i>'tijdelijk/dikwijls, altijd'</i><ul style="list-style-type: none">◆ Continuous/non-continuous• <i>'voltooid/niet voltooid'</i><ul style="list-style-type: none">◆ Perfect/non-perfect▪ <i>Te argumenteren en logische verbanden te leggen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van reden, oorzaak en gevolg◆ Uitdrukken van doel◆ Uitdrukken van tegenstelling en toevoeging◆ Uitdrukken van mogelijkheid en waarschijnlijkheid◆ Uitdrukken van wil en gevoelens◆ Uitdrukken van (afwezigheid van) toelating en verplichting▪ <i>Perspectief aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">• <i>Neutraal/geen handelende persoon/nadruk op handelende persoon</i><ul style="list-style-type: none">◆ Actief versus passief: betekenis en passievorming▪ <i>Relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">◆ Samengestelde zinnen ook met onderschikking▪ <i>Te rapporteren</i><ul style="list-style-type: none">◆ Indirecte rede	ET42

De cursisten kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van hun taalbeheersing uitbreiden door naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken: <ul style="list-style-type: none">▪ reeds in de klas behandelde vormen en structuren te herkennen en ontleden;▪ door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels te ontdekken en formuleren;▪ gelijkenissen en verschillen tussen talen te ontdekken en hun kennis van andere talen in te zetten.	ET43
De cursisten kunnen verschillen en gelijkenissen onderscheiden in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET44
De cursisten werken aan de volgende attitudes :	
➤ tonen bereidheid en durf om te luisteren, te lezen, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven in het Engels;	ET45*
➤ streven naar taalverzorging;	ET46*
➤ tonen belangstelling voor de aanwezigheid van moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers;	ET47*
➤ staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt;	ET48*
➤ stellen zich open voor de esthetische component van teksten.	ET49*

2.5 Module ASO3-B Engels 2 (044)

2.5.1 Situering van de module in de opleiding

In de tweede module wordt de cursist op het eenvoudigste verwerkingsniveau geconfronteerd met geschreven en gesproken narratieve én artistiek-literaire teksten. Hij oefent ook zijn presentatievaardigheden. De cursist leert zich een oordeel vormen over diverse soorten teksten en leert argumenteren in de doeltaal over wat hij gehoord of gelezen heeft. Hij oefent verder in het voeren van een correspondentie.

Daarnaast leert hij typerende cultuuruitingen uitgebreider herkennen. Ook in de attitudes wordt hij in deze module verder geprikkeld tot openheid voor andere culturen en voor de esthetische dimensie van teksten.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen moderne vreemde talen Frans-Engels van de 3e graad ASO.

2.5.2 Instapvereisten

De competenties van module ASO3-B Engels 1

2.5.3 Studieduur

80 Lt

2.5.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Engels 2	M AV G044
Luisteren	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ af en toe enige abstractie ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een zekere mate van complexiteit ▪ tekststructuur met een zekere mate van complexiteit ▪ af en toe iets langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ duidelijke, natuurlijke intonatie ▪ weinig afwijking van de standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ overwegend frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in narratieve en artistiek-literaire teksten	ET1
➤ de hoofdgedachte achterhalen in narratieve en artistiek-literaire teksten	ET2
➤ de gedachtegang volgen van narratieve en artistiek-literaire teksten	ET3
➤ relevante informatie selecteren uit narratieve en artistiek-literaire teksten	ET4

➤ cultuuruitingen opzoeken die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET5
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ de informatie van narratieve teksten op overzichtelijke en persoonlijke manier ordenen.	ET6
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een oordeel vormen over informatieve, prescriptieve en narratieve teksten	ET7
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen;▪ het luisterdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent;▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst;▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst;▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden;▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context;▪ relevante informatie in kernwoorden noteren.	ET8
Lezen	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ af en toe enige abstractie▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties▪ met en zonder visuele ondersteuning▪ socioculturele verschillen tussen de Engelstalige wereld en de eigen wereld▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ ook samengestelde zinnen met een zekere mate van complexiteit▪ niet al te complex gestructureerde artistiek-literaire teksten▪ relatief complex gestructureerde en narratieve teksten▪ af en toe relatief lange teksten▪ ook met redundante informatie▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ vaker minimale afwijking van de standaardtaal▪ informeel en formeel▪ aandacht voor taalvariëteiten	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET9
➤ de hoofdgedachte achterhalen in narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET10
➤ de gedachtegang volgen van narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET11
➤ relevante informatie selecteren uit narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET12
➤ de tekststructuur en -samenhang herkennen van narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET13
➤ cultuuruitingen opzoeken die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET14
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ de informatie van narratieve en artistiek-literaire teksten op overzichtelijke wijze ordenen	ET15
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een oordeel vormen over narratieve en artistiek-literaire teksten	ET16

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ onduidelijke passages herlezen; ▪ het leesdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden en uitdrukkingen afleiden uit de context; ▪ relevante informatie aanduiden. 	ET17
Spreken	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ duidelijke tekststructuur ▪ complexere elementen verbonden tot een coherente tekst ▪ vrij korte en af en toe langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ informatie uit narratieve en artistiek-literaire teksten meedelen	ET18
➤ beluisterde informatieve teksten navertellen.	ET19
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ beluisterde en gelezen informatieve, narratieve teksten samenvatten	ET20
➤ een presentatie geven	ET22
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een gefundeerd standpunt naar voor brengen bij beluisterde en gelezen informatieve prescriptieve en narratieve teksten	ET25

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;▪ het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ een spreekplan opstellen;▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag;▪ gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal;▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen;▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;▪ bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren.	ET26
Mondelinge interactie	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ vrij concreet▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ onderwerpen van meer algemene aard▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ de gesprekspartners richten zich tot elkaar en tot anderen▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties▪ met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit▪ duidelijke tekststructuur▪ complexere elementen verbonden tot een coherente tekst▪ vrij korte en af en toe langere teksten▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none">▪ heldere uitspraak▪ zorgvuldige articulatie▪ natuurlijke intonatie▪ standaardtaal▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none">▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen▪ normaal tempo▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ frequente woorden▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard▪ standaardtaal▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken uitvoeren	
➤ de taaltaken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken”, in een gesprekssituatie uitvoeren	ET27
➤ een niet al te complex gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten.	ET28

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken;▪ het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag;▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen;▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;▪ zelf iets in eenvoudige taal herformuleren om wederzijds begrip na te gaan;▪ eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en af te sluiten.	ET29
Schrijven	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ concreet▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ af en toe onderwerpen van meer algemene aard▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ voor de cursisten relevante en vertrouwde taalgebruikssituaties▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ enkelvoudige zinnen en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit▪ duidelijke, begrijpelijke lopende tekst waarbij indeling in alinea's en standaard lay-out zijn toegepast▪ tekststructuur met een beperkte mate van complexiteit▪ vrij korte en af en toe langere teksten▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard▪ standaardtaal▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ een spontane mening verwoorden over narratieve en artistiek-literaire teksten.	ET34
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ gelezen informatieve en narratieve teksten samenvatten	ET35
➤ informele en formele, ook digitale correspondentie voeren	ET38
➤ cultuuruitingen opzoeken en presenteren die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET39
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;▪ het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ een schrijfplan opstellen;▪ van een model gebruik maken;▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;▪ de passende lay-out gebruiken;▪ de eigen tekst nakijken;▪ bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren;▪ met de belangrijkste conventies van geschreven taal rekening houden.	ET41

Kennis en attitudes	
Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de cursisten op hun niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten:	ET42
De grammaticale en complementaire lexicale kennis om ...	
<u>Personen, dieren en zaken te benoemen</u>	
<ul style="list-style-type: none">▪ <i>Te verwijzen naar personen, dieren en zaken</i><ul style="list-style-type: none">• <i>Wat? / Wie?</i><ul style="list-style-type: none">◆ Zelfstandige naamwoorden: getal, telbaar en ontelbaar◆ Lidwoorden: bepaald en onbepaald◆ Voornaamwoorden: persoonlijk, bezittelijk en aanwijzend• <i>Hoeveel? De hoeveelste?</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van hoeveelheden▪ <i>Personen, dieren en zaken nader te bepalen en te omschrijven</i><ul style="list-style-type: none">◆ Bijvoeglijke naamwoorden▪ <i>Gelijkenissen en verschillen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Trappen van vergelijking▪ <i>Relaties aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">◆ Betrekkelijke bijzinnen en betrekkelijke voornaamwoorden◆ Genitiefvormen	
<u>Uitspraken te doen</u>	
<ul style="list-style-type: none">▪ <i>Te bevestigen, te vragen en te ontkennen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Bevestigende, ontkennende en vragende zinnen◆ Overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord◆ Vragende woorden◆ Gebruik van 'do' om iets te benadrukken▪ <i>Te situeren in de ruimte</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand ...▪ <i>Te situeren in de tijd</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling ...◆ Vorming en gebruik van de belangrijkste tijden van de werkwoorden voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd• <i>'tijdelijk/dikwijls, altijd'</i><ul style="list-style-type: none">◆ Continuous/non-continuous• <i>'voltooid/niet voltooid'</i><ul style="list-style-type: none">◆ Perfect/non-perfect▪ <i>Te argumenteren en logische verbanden te leggen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van reden, oorzaak en gevolg◆ Uitdrukken van doel◆ Uitdrukken van tegenstelling en toevoeging◆ Uitdrukken van mogelijkheid en waarschijnlijkheid◆ Uitdrukken van wil en gevoelens◆ Uitdrukken van (afwezigheid van) toelating en verplichting▪ <i>Perspectief aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">• <i>Neutraal/geen handelende persoon/nadruk op handelende persoon</i><ul style="list-style-type: none">◆ Actief versus passief: betekenis en passievorming▪ <i>Relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">◆ Samengestelde zinnen ook met onderschikking▪ <i>Te rapporteren</i><ul style="list-style-type: none">◆ Indirecte rede	

De cursisten kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van hun taalbeheersing uitbreiden door naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken: <ul style="list-style-type: none">▪ reeds in de klas behandelde vormen en structuren te herkennen en ontleden;▪ door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels te ontdekken en formuleren;▪ gelijkenissen en verschillen tussen talen te ontdekken en hun kennis van andere talen in te zetten.	ET43
De cursisten kunnen verschillen en gelijkenissen onderscheiden in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET44
De cursisten werken aan de volgende attitudes :	
➤ tonen bereidheid en durf om te luisteren, te lezen, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven in het Engels;	ET45*
➤ streven naar taalverzorging;	ET46*
➤ tonen belangstelling voor de aanwezigheid van moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers;	ET47*
➤ staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt;	ET48*
➤ stellen zich open voor de esthetische component van teksten.	ET49*

2.6 Module ASO3-B Engels 3 (045)

2.6.1 Situering van de module in de opleiding

In de voorgaande module leerde de cursist al een standpunt onderbouwen: in module 3 staan het verwerken van argumentatieve teksten en het zelf argumenteren (zowel mondeling als schriftelijk) centraal. De cursist leert verder beluisterde en gelezen teksten schriftelijk samenvatten. Daarnaast wordt veel aandacht geschonken aan artistiek-literaire teksten: de culturele en esthetische dimensie komt ruim aan bod.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen moderne vreemde talen Frans-Engels van de 3e graad ASO.

2.6.2 Instapvereisten

De competenties van module ASO3-B Engels 2

2.6.3 Studieduur

80 Lt

2.6.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Engels 3	M AV G045
Luisteren	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ af en toe enige abstractie ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een zekere mate van complexiteit ▪ tekststructuur met een zekere mate van complexiteit ▪ af en toe iets langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ duidelijke, natuurlijke intonatie ▪ weinig afwijking van de standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ overwegend frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET1
➤ de hoofdgedachte achterhalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET2
➤ de gedachtegang volgen van argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET3
➤ relevante informatie selecteren uit argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET4
➤ cultuuruitingen opzoeken die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET5

kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ de informatie van argumentatieve en artistiek-literaire teksten op overzichtelijke en persoonlijke manier ordenen.	ET6
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een oordeel vormen over argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET7
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe:	ET8
<ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen;▪ het luisterdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent;▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst;▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst;▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden;▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context;▪ relevante informatie in kernwoorden noteren.	
Lezen	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ af en toe enige abstractie▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties▪ met en zonder visuele ondersteuning▪ socioculturele verschillen tussen de Engelstalige wereld en de eigen wereld▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ ook samengestelde zinnen met een zekere mate van complexiteit▪ niet al te complex gestructureerde argumentatieve en artistiek-literaire teksten▪ af en toe relatief lange teksten▪ ook met redundante informatie▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ vaker minimale afwijking van de standaardtaal▪ informeel en formeel▪ aandacht voor taalvariëteiten	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET9
➤ de hoofdgedachte achterhalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET10
➤ de gedachtegang volgen van argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET11
➤ relevante informatie selecteren uit argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET12
➤ de tekststructuur en -samenhang herkennen van argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET13
➤ cultuuruitingen opzoeken die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET14
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ de informatie van argumentatieve en artistiek-literaire teksten op overzichtelijke wijze ordenen	ET15
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een oordeel vormen over argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET16

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ onduidelijke passages herlezen; ▪ het leesdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden en uitdrukkingen afleiden uit de context; ▪ relevante informatie aanduiden. 	ET17
Spreken	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ duidelijke tekststructuur ▪ complexere elementen verbonden tot een coherente tekst ▪ vrij korte en af en toe langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ informatie uit argumentatieve en artistiek-literaire teksten meedelen	ET18
➤ beluisterde narratieve teksten navertellen.	ET19
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ beluisterde en gelezen en artistiek-literaire teksten samenvatten	ET20
➤ cultuuruitingen opzoeken en presenteren die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET23
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een gefundeerd standpunt naar voor brengen bij beluisterde en gelezen argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET25

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;▪ het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ een spreekplan opstellen;▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag;▪ gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal;▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen;▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;▪ bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren.	ET26
Mondelinge interactie	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ vrij concreet▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ onderwerpen van meer algemene aard▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ de gesprekspartners richten zich tot elkaar en tot anderen▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties▪ met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit▪ duidelijke tekststructuur▪ complexere elementen verbonden tot een coherente tekst▪ vrij korte en af en toe langere teksten▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none">▪ heldere uitspraak▪ zorgvuldige articulatie▪ natuurlijke intonatie▪ standaardtaal▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none">▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen▪ normaal tempo▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ frequente woorden▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard▪ standaardtaal▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken uitvoeren	
➤ de taaltaken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken”, in een gesprekssituatie uitvoeren	ET27
➤ een niet al te complex gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten.	ET28

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken;▪ het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag;▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen;▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;▪ zelf iets in eenvoudige taal herformuleren om wederzijds begrip na te gaan;▪ eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en af te sluiten.	ET29
Schrijven	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ concreet▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ af en toe onderwerpen van meer algemene aard▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ voor de cursisten relevante en vertrouwde taalgebruikssituaties▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ enkelvoudige zinnen en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit▪ duidelijke, begrijpelijke lopende tekst waarbij indeling in alinea's en standaard lay-out zijn toegepast▪ tekststructuur met een beperkte mate van complexiteit▪ vrij korte en af en toe langere teksten▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard▪ standaardtaal▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ een spontane mening verwoorden over argumentatieve en artistiek-literaire teksten.	ET34
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ beluisterde informatieve en narratieve teksten samenvatten	ET35
➤ gelezen argumentatieve teksten samenvatten	ET36
➤ informele en formele, ook digitale correspondentie voeren	ET38
➤ cultuuruitingen opzoeken en presenteren die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET39
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een standpunt verwoorden in de vorm van informatieve en argumentatieve teksten	ET40

<p>Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;▪ het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ een schrijfplan opstellen;▪ van een model gebruik maken;▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;▪ de passende lay-out gebruiken;▪ de eigen tekst nakijken;▪ bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren;▪ met de belangrijkste conventies van geschreven taal rekening houden.	ET41
--	------

Kennis en attitudes	
<p>Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de cursisten op hun niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten:</p> <p>De grammaticale en complementaire lexicale kennis om ...</p> <p><u>Personen, dieren en zaken te benoemen</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Te verwijzen naar personen, dieren en zaken</i><ul style="list-style-type: none">• <i>Wat? / Wie?</i><ul style="list-style-type: none">◆ Zelfstandige naamwoorden: getal, telbaar en ontelbaar◆ Lidwoorden: bepaald en onbepaald◆ Voornaamwoorden: persoonlijk, bezittelijk en aanwijzend• <i>Hoeveel? De hoeveelste?</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van hoeveelheden▪ <i>Personen, dieren en zaken nader te bepalen en te omschrijven</i><ul style="list-style-type: none">◆ Bijvoeglijke naamwoorden▪ <i>Gelijkenissen en verschillen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Trappen van vergelijking▪ <i>Relaties aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">◆ Betrekkelijke bijzinnen en betrekkelijke voornaamwoorden◆ Genitiefvormen <p><u>Uitspraken te doen</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Te bevestigen, te vragen en te ontkennen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Bevestigende, ontkennende en vragende zinnen◆ Overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord◆ Vragende woorden◆ Gebruik van 'do' om iets te benadrukken▪ <i>Te situeren in de ruimte</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand ...▪ <i>Te situeren in de tijd</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling ...◆ Vorming en gebruik van de belangrijkste tijden van de werkwoorden voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd• <i>'tijdelijk/dikwijls, altijd'</i><ul style="list-style-type: none">◆ Continuous/non-continuous• <i>'voltooid/niet voltooid'</i><ul style="list-style-type: none">◆ Perfect/non-perfect▪ <i>Te argumenteren en logische verbanden te leggen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van reden, oorzaak en gevolg◆ Uitdrukken van doel◆ Uitdrukken van tegenstelling en toevoeging◆ Uitdrukken van mogelijkheid en waarschijnlijkheid◆ Uitdrukken van wil en gevoelens◆ Uitdrukken van (afwezigheid van) toelating en verplichting▪ <i>Perspectief aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">• <i>Neutraal/geen handelende persoon/nadruk op handelende persoon</i><ul style="list-style-type: none">◆ Actief versus passief: betekenis en passievorming▪ <i>Relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">◆ Samengestelde zinnen ook met onderschikking▪ <i>Te rapporteren</i><ul style="list-style-type: none">◆ Indirecte rede	ET42

De cursisten kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van hun taalbeheersing uitbreiden door naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken: <ul style="list-style-type: none">▪ reeds in de klas behandelde vormen en structuren te herkennen en ontleden;▪ door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels te ontdekken en formuleren;▪ gelijkenissen en verschillen tussen talen te ontdekken en hun kennis van andere talen in te zetten.	ET43
De cursisten kunnen verschillen en gelijkenissen onderscheiden in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET44
De cursisten werken aan de volgende attitudes :	
➤ tonen bereidheid en durf om te luisteren, te lezen, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven in het Engels;	ET45*
➤ streven naar taalverzorging;	ET46*
➤ tonen belangstelling voor de aanwezigheid van moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers;	ET47*
➤ staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt;	ET48*
➤ stellen zich open voor de esthetische component van teksten.	ET49*

2.7 Module ASO3-B Duits 1 (146)

2.7.1 Situering van de module in de opleiding

De cursist leert van mondeling en schriftelijk aangeboden taalmateriaal het globale onderwerp bepalen en de hoofdgedachte achterhalen. Ook leert hij er een spontane mening over vormen. Hij doet dit aan de hand van eenvoudige teksten zoals een weerbericht, een brief, een reclameboodschap, een instructie, een reisreportage- en toneelfragment. Wanneer die teksten mondeling worden gebracht zijn ze vrij kort en aangeboden in een natuurlijk spreektempo. Ze vertonen net als de schriftelijk aangeboden teksten weinig afwijking van de standaardtaal. De schriftelijke teksten kunnen al impliciete informatie bevatten.

De cursist kan mondeling informatie vragen en geven over zichzelf en zijn omgeving. Hij kan over een voor hem vertrouwd onderwerp een spontane mening uiten. De cursist spreekt in eenvoudige bewoordingen, weliswaar nog langzaam maar toch al tamelijk vlot; in een gesprek blijft hij al relatief lang aan het woord. Hij vult doeltreffend formulieren en vragenlijsten in.

2.7.2 Instapvereisten

Geen

2.7.3 Studieduur

80 Lt

2.7.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Duits 1	M AV G146
Luisteren	
Op beschrijvend niveau	
<p><i>De cursisten kunnen het globale onderwerp bepalen, de hoofdgedachte achterhalen, een spontane mening/appreciatie vormen bij</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ eenvoudige <i>informatieve teksten</i> zoals een radio- en tv-nieuwsitem, een mededeling, een weerbericht ➤ eenvoudige <i>prescriptieve teksten</i> zoals een publieke aankondiging, een instructie, een reclameboodschap ➤ eenvoudige, door beeldmateriaal ondersteunde <i>narratieve teksten</i> zoals een (reis)reportagefragment, een documentairefragment, een film-/feuilletonfragment ➤ eenvoudige <i>artistiek-literaire</i> teksten zoals een lied/chanson/song, een toneelfragment 	E1
<p>De teksten m.b.t. eindterm1</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ hebben voornamelijk te maken met de eigen belevingswereld, maar ook met onderwerpen van meer algemene aard ➤ zijn over het algemeen nog vrij kort en geven doorgaans redundante informatie ➤ worden in een natuurlijk spreektempo gebracht en zijn goed gearticuleerd ➤ vertonen weinig afwijking t.o.v. de standaardtaal 	
De eindtermen 3-7 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 1	
<p><i>De cursisten kunnen de functionele kennis gebruiken die nodig is voor het uitvoeren van de luistertaak:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ m.b.t. vorm, betekenis en reële gebruikscontext van woorden en grammaticale constructies ➤ m.b.t. uitspraak en spreekritme ➤ m.b.t. de socioculturele diversiteit binnen de Duitstalige wereld 	E3

<p><i>De cursisten kunnen bij de planning, uitvoering en beoordeling van hun luistertaak leerstrategieën toepassen die het bereiken van het luisterdoel bevorderen</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ relevante voorkennis i.v.m. de inhoud inzetten➤ hun functionele kennis inzetten en deze tegelijkertijd uitbreiden➤ het luisterdoel bepalen➤ hypothesen en luisterverwachtingen vormen➤ het luistergedrag afstemmen op het luisterdoel➤ zich niet laten afleiden als ze in een klankstroom niet alles begrijpen➤ aantekeningen maken	E4
<p><i>De cursisten reflecteren op de eigenheid van de spreektaal. Dit betekent dat ze</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ vertrouwd zijn met elementaire omgangsvormen➤ vertrouwd zijn met non-verbaal gedrag➤ het taalgebruik van de spreker (formeel, informeel, vertrouwelijk) kunnen inschatten in duidelijke situaties➤ vertrouwd zijn met het eigene van de spreektaal (redundantie, onvolledige zinnen,)	E5
<p><i>De cursisten kunnen communicatiestrategieën aanwenden. Dit betekent dat ze</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ gebruik maken van beeldmateriaal, (lexicale) context, redundantie➤ kunnen zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent➤ vragen om langzamer te spreken, om iets te herhalen, iets aan te wijzen, iets te spellen, iets in andere woorden te zeggen, iets op te schrijven➤ zelf iets herhalen om te verifiëren of ze de andere begrepen hebben	E6
<p><i>De cursisten zijn bereid</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ belangstelling op te brengen voor wat de spreker zegt➤ grondig en onbevooroordeeld te luisteren➤ luisterconventies te respecteren➤ zich in te leven in de socioculturele wereld van de spreker➤ zich open te stellen voor esthetische beleving	*E7

Lezen	
<p>Op beschrijvend niveau</p>	
<p><i>De cursisten kunnen het globale onderwerp bepalen, de hoofdgedachte achterhalen, een spontane mening/appreciatie vormen bij:</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ eenvoudige informatieve teksten zoals een schema, een tabel, een mededeling, een folder, een formulier, een vragenlijst, een krantenartikel, een tijdschriftartikel, een brief, een e-mail➤ eenvoudige prescriptieve teksten zoals een instructie, een opschrift, een waarschuwing, een gebruiksaanwijzing, een reclameboodschap➤ eenvoudige narratieve teksten zoals een reportage, een (reis)verhaal➤ eenvoudige artistiek-literaire teksten zoals een stripverhaal, een kortverhaal, een jeugdromanfragment, een gedicht, een toneelfragment	E8
<p>De teksten m.b.t. eindterm 8</p> <ul style="list-style-type: none">➤ hebben voornamelijk te maken met de eigen belevingswereld, maar ook met onderwerpen van meer algemene aard➤ geven doorgaans redundante informatie, maar kunnen ook impliciete informatie bevatten➤ vertonen weinig afwijking t.o.v. de standaardtaal	
<p>De eindtermen 10-14 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 8</p>	
<p><i>De cursisten kunnen de functionele kennis gebruiken die nodig is voor het uitvoeren van de leestaak:</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ m.b.t. vorm, betekenis en reële gebruikscontext van woorden en grammaticale constructies➤ m.b.t. spelling en interpunctie➤ m.b.t. de socioculturele diversiteit binnen de Duitstalige wereld	E10

<p><i>De cursisten kunnen bij de planning, uitvoering en beoordeling van hun leestaak leerstrategieën toepassen die het bereiken van het leesdoel bevorderen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ relevante voorkennis i.v.m. de inhoud inzetten ➤ hun functionele kennis inzetten en deze tegelijkertijd uitbreiden ➤ het leesdoel bepalen ➤ de tekstoort herkennen ➤ hypothesen vormen op basis van lay-out (b.v. subtitels, foto's, onderschriften) ➤ het leesgedrag afstemmen op het leesdoel ➤ zich niet laten afleiden als ze in een tekst niet alles begrijpen Y tekstmarkeringen aanbrengen met het oog op het leesdoel Y op 	E11
<p><i>De cursisten kunnen reflecteren op de eigenheid van de schrijftaal. Dit betekent dat ze:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ het onderscheid kunnen maken tussen verschillende tekstsoorten ➤ weet hebben van verschillende taalregisters (formeel, informeel, vertrouwelijk taalgebruik) 	E12
<p><i>De cursisten kunnen communicatiestrategieën aanwenden. Dit betekent dat ze:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de betekenis van ongekende woorden afleiden uit de context ➤ gebruik maken van beeldmateriaal, (lexicale) context, redundantie ➤ doelmatig traditionele en elektronische hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen 	E13
<p><i>De cursisten zijn bereid</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de nodige leesbereidheid op te brengen en zich te concentreren op wat ze willen vernemen ➤ grondig en onbevooroordeeld te lezen ➤ zich in te leven in de socioculturele wereld van de schrijver ➤ ook buiten de klascontext Duitse teksten te lezen 	*E14

Spreeken / Gesprekken voeren	
Op beschrijvend niveau	
<p><i>De cursisten kunnen informatie geven over zichzelf, hun omgeving en hun leefwereld en soortgelijke informatie vragen.</i></p>	E15
<p><i>De cursisten kunnen een spontane mening/appreciatie geven over een vertrouwd onderwerp</i></p>	E16
<p>De te produceren teksten m.b.t. eindtermen 15-16</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ hebben voornamelijk te maken met de eigen belevingswereld, maar ook met onderwerpen van meer algemene aard ➤ zijn eenvoudig geformuleerd en gestructureerd ➤ kunnen al een relatief langere bijdrage vormen in een gesprek ➤ worden al met de zekere vlotheid maar nog vrij langzaam uitgesproken ➤ getuigen meer van doeltreffendheid dan van vormcorrectheid 	
<p>De eindtermen 21-25 hebben betrekking op de teksten uit eindtermen 15-16</p>	
<p><i>De cursisten kunnen de functionele kennis gebruiken die nodig is voor het uitvoeren van de spreektaak/gesprekstaak:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ m.b.t. vorm, betekenis, reële gebruikscontext van woorden en grammaticale constructies ➤ m.b.t. uitspraak en spreekritme ➤ m.b.t. de socioculturele diversiteit binnen de Duitstalige wereld 	E21

<i>De cursisten kunnen bij de planning, uitvoering en beoordeling van hun spreektaak/gesprekstaak leerstrategieën toepassen die het bereiken van het spreekdoel bevorderen:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ relevante voorkennis i.v.m. de inhoud inzetten➤ hun functionele kennis inzetten en deze tegelijkertijd uitbreiden➤ informatie verwerven, ook via elektronische weg en ze verwerken➤ het spreekdoel bepalen➤ bij een gemeenschappelijke spreektaak de taken verdelen, met elkaar overleggen, elkaar helpen, zich aan afspraken houden, elkaars inbreng benutten en gezamenlijk een resultaat presenteren	E22
<i>De cursisten kunnen reflecteren op taal en taalgebruik. Dit betekent dat ze:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ vertrouwd zijn met elementaire omgangsvormen➤ vertrouwd zijn met non-verbaal gedrag	E23
<i>De cursisten kunnen communicatiestrategieën aanwenden. Dit betekent dat ze</i> <ul style="list-style-type: none">➤ gebruik maken van non-verbaal gedrag➤ de boodschap op een andere wijze formuleren➤ zeggen dat ze iets niet begrijpen; vragen om langzamer te spreken; om iets aan te wijzen, iets te spellen, iets in andere woorden te zeggen, iets op te schrijven	E24
<i>De cursisten zijn bereid</i> <ul style="list-style-type: none">➤ goed te luisteren om tot goed spreken te komen➤ het woord te nemen en deel te nemen aan een gesprek➤ lexicale en grammaticale vormcorrectheid na te streven	*E25

Schrijven	
Op beschrijvend niveau	
<i>De cursisten kunnen voor hen functionele formulieren en vragenlijsten invullen.</i>	E26
De te produceren teksten m.b.t. eindterm 26 <ul style="list-style-type: none">➤ hebben voornamelijk te maken met de eigen belevingswereld, maar ook met onderwerpen van meer algemene aard➤ zijn eenvoudig geformuleerd en overzichtelijk opgebouwd➤ getuigen meer van doeltreffendheid dan van vormcorrectheid	
De eindtermen 30-34 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 26	
<i>De cursisten kunnen de functionele kennis gebruiken die nodig is voor het uitvoeren van de schrijftaak:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ m.b.t. vorm, betekenis, reële gebruikscontext van woorden en grammaticale constructies➤ m.b.t. spelling en interpunctie➤ m.b.t. de socioculturele diversiteit binnen de Duitstalige wereld	E30
<i>De cursisten kunnen bij de planning, uitvoering en evaluatie van hun schrijftaak leerstrategieën toepassen die het bereiken van het schrijfdoel bevorderen:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ relevante voorkennis i.v.m. de inhoud inzetten➤ hun functionele kennis inzetten en deze tegelijkertijd uitbreiden➤ rekening houden met het doelpubliek➤ een schrijfplan opstellen➤ passende lay-out gebruiken➤ bij een gemeenschappelijke schrijftaak de taken verdelen, met elkaar overleggen, zich aan afspraken houden, elkaars inbreng benutten en gezamenlijk een resultaat presenteren	E31
<i>De cursisten kunnen reflecteren op de eigenheid van de schrijftaal. Dit betekent dat ze</i> <ul style="list-style-type: none">➤ weten dat schrijftaal formeler en meer geordend is dan spreektaal➤ de betekenis van spelling, interpunctie en lay-out interpreteren	E32

<i>De cursisten kunnen communicatiestrategieën aanwenden. Dit betekent dat ze:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ traditionele en elektronische hulpbronnen raadplegen➤ bij het schrijfproces gebruik maken van de mogelijkheden van ICT of	E33
<i>De cursisten zijn bereid</i> <ul style="list-style-type: none">➤ hun geschreven teksten kritisch na te lezen op vormcorrectheid en inhoud➤ van fouten te leren➤ zorg te besteden aan de presentatie van hun geschreven teksten	*E34

2.8 Module ASO3-B Duits 2 (147)

2.8.1 Situering van de module in de opleiding

De cursist leert van mondeling en schriftelijk aangeboden taalmateriaal de gedachtegang volgen en de relevante informatie eruit selecteren. Hij doet dit aan de hand van eenvoudige teksten zoals een weerbericht, een brief, een reclameboodschap, een instructie, een reisreportage- en toneelfragment. Wanneer die teksten mondeling worden gebracht zijn ze vrij kort en aangeboden in een natuurlijk spreektempo. Ze vertonen net als de schriftelijk aangeboden teksten weinig afwijking van de standaardtaal. De schriftelijke teksten kunnen al impliciete informatie bevatten.

De cursist kan mondeling een situatie beschrijven en een verslag uitbrengen van een gebeurtenis of ervaring. De cursist begrijpt de gesprekspartner voldoende om een gesprek te voeren. Hij spreekt in eenvoudige bewoordingen, weliswaar nog langzaam maar toch al tamelijk vlot; in een gesprek blijft hij al relatief lang aan het woord. De cursist kan schriftelijk op doeltreffende wijze de gelezen informatie weergeven en over een vertrouwd onderwerp zijn mening uiten.

2.8.2 Instapvereisten

De competenties van module ASO3-B Duits 1

2.8.3 Studieduur

80 Lt

2.8.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Duits 2	M AV G147
Luisteren	
Op beschrijvend niveau	
<p><i>De cursisten kunnen de gedachtegang volgen, relevante informatie selecteren bij</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ eenvoudige informatieve teksten zoals een radio- en tv-nieuwsitem, een mededeling, een weerbericht ➤ eenvoudige prescriptieve teksten zoals een publieke aankondiging, een instructie, een reclameboodschap ➤ eenvoudige, door beeldmateriaal ondersteunde narratieve teksten zoals een (reis)reportagefragment, een documentairefragment, een film-/feuilletonfragment ➤ eenvoudige artistiek-literaire teksten zoals een lied/chanson/song, een 	E1
Op structurerend niveau	
<p><i>De cursisten kunnen de informatie die een gesprekspartner aanbrengt voldoende begrijpen om een eenvoudig gesprek te voeren.</i></p> <p>De teksten m.b.t. eindtermen 1-2</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ hebben voornamelijk te maken met de eigen belevingswereld, maar ook met onderwerpen van meer algemene aard ➤ zijn over het algemeen nog vrij kort en geven doorgaans redundante informatie ➤ worden in een natuurlijk spreektempo gebracht en zijn goed gearticuleerd ➤ vertonen weinig afwijking t.o.v. de standaardtaal <p>De eindtermen 3-7 hebben betrekking op de teksten uit eindtermen 1-2</p>	E2
<p><i>De cursisten kunnen de functionele kennis gebruiken die nodig is voor het uitvoeren van de luistertaak:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ m.b.t. vorm, betekenis en reële gebruikscontext van woorden en grammaticale constructies ➤ m.b.t. uitspraak en spreekritme ➤ m.b.t. de socioculturele diversiteit binnen de Duitstalige wereld 	E3

<p><i>De cursisten kunnen bij de planning, uitvoering en beoordeling van hun luisteraak leerstrategieën toepassen die het bereiken van het luisterdoel bevorderen</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ relevante voorkennis i.v.m. de inhoud inzetten➤ hun functionele kennis inzetten en deze tegelijkertijd uitbreiden➤ het luisterdoel bepalen➤ hypothesen en luisterverwachtingen vormen➤ het luistergedrag afstemmen op het luisterdoel➤ zich niet laten afleiden als ze in een klankstroom niet alles begrijpen➤ aantekeningen maken	E4
<p><i>De cursisten reflecteren op de eigenheid van de spreektaal. Dit betekent dat ze</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ vertrouwd zijn met elementaire omgangsvormen➤ vertrouwd zijn met non-verbaal gedrag➤ het taalgebruik van de spreker (formeel, informeel, vertrouwelijk) kunnen inschatten in duidelijke situaties➤ vertrouwd zijn met het eigene van de spreektaal (redundantie, onvolledige zinnen, ...)	E5
<p><i>De cursisten kunnen communicatiestrategieën aanwenden. Dit betekent dat ze</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ gebruik maken van beeldmateriaal, (lexicale) context, redundantie➤ kunnen zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent➤ vragen om langzamer te spreken, om iets te herhalen, iets aan te wijzen, iets te spellen, iets in andere woorden te zeggen, iets op te schrijven➤ zelf iets herhalen om te verifiëren of ze de andere begrepen hebben	E6
<p><i>De cursisten zijn bereid</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ belangstelling op te brengen voor wat de spreker zegt➤ grondig en onbevooroordeeld te luisteren➤ luisterconventies te respecteren➤ zich in te leven in de socioculturele wereld van de spreker➤ zich open te stellen voor esthetische beleving	*E7

Lezen	
<p>Op beschrijvend niveau</p> <p><i>De cursisten kunnen de gedachtegang volgen, relevante informatie selecteren bij</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ eenvoudige informatieve teksten zoals een schema, een tabel, een mededeling, een folder, een formulier, een vragenlijst, een krantenartikel, een tijdschriftartikel, een brief, een e-mail➤ eenvoudige prescriptieve teksten zoals een instructie, een opschrift, een waarschuwing, een gebruiksaanwijzing, een reclameboodschap➤ eenvoudige narratieve teksten zoals een reportage, een (reis)verhaal➤ eenvoudige artistiek-literaire teksten zoals een stripverhaal, een kortverhaal, een jeugdromanfragment, een gedicht, een toneelfragment	E8
<p>De teksten m.b.t. eindterm 8</p> <ul style="list-style-type: none">➤ hebben voornamelijk te maken met de eigen belevingswereld, maar ook met onderwerpen van meer algemene aard➤ geven doorgaans redundante informatie, maar kunnen ook impliciete informatie bevatten➤ vertonen weinig afwijking t.o.v. de standaardtaal	
<p>De eindtermen 10-14 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 8</p>	
<p><i>De cursisten kunnen de functionele kennis gebruiken die nodig is voor het uitvoeren van de leestaak:</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ m.b.t. vorm, betekenis en reële gebruikscontext van woorden en grammaticale constructies➤ m.b.t. spelling en interpunctie➤ m.b.t. de socioculturele diversiteit binnen de Duitstalige wereld	E10

<p><i>De cursisten kunnen bij de planning, uitvoering en beoordeling van hun leestaak leerstrategieën toepassen die het bereiken van het leesdoel bevorderen:</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ relevante voorkennis i.v.m. de inhoud inzetten➤ hun functionele kennis inzetten en deze tegelijkertijd uitbreiden➤ het leesdoel bepalen➤ de tekstoort herkennen➤ hypothesen vormen op basis van lay-out (b.v. subtitels, foto's, onderschriften)➤ het leesgedrag afstemmen op het leesdoel➤ zich niet laten afleiden als ze in een tekst niet alles begrijpen➤ tekstmarkeringen aanbrengen met het oog op het leesdoel➤ op basis van het gelezene anticiperen op het vervolg	E11
<p><i>De cursisten kunnen reflecteren op de eigenheid van de schrijftaal. Dit betekent dat ze:</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ het onderscheid kunnen maken tussen verschillende tekstsoorten➤ weet hebben van verschillende taalregisters (formeel, informeel, vertrouwelijk taalgebruik)	E12
<p><i>De cursisten kunnen communicatiestrategieën aanwenden. Dit betekent dat ze:</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ de betekenis van ongekende woorden afleiden uit de context➤ gebruik maken van beeldmateriaal, (lexicale) context, redundantie➤ doelmatig traditionele en elektronische hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen	E13
<p><i>De cursisten zijn bereid</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ de nodige leesbereidheid op te brengen en zich te concentreren op wat ze willen vernemen➤ grondig en onbevooroordeeld te lezen➤ zich in te leven in de socioculturele wereld van de schrijver➤ ook buiten de klascontext Duitse teksten te lezen	*E14

Spreken / Gesprekken voeren	
Op beschrijvend niveau	
<i>De cursisten kunnen een eenvoudige beschrijving geven van een situatie.</i>	E17
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen een eenvoudig verslag uitbrengen over een eigen ervaring en een gebeurtenis.</i>	E18
<p>De te produceren teksten m.b.t. eindtermen 17-18</p> <ul style="list-style-type: none">➤ hebben voornamelijk te maken met de eigen belevingswereld, maar ook met onderwerpen van meer algemene aard➤ zijn eenvoudig geformuleerd en gestructureerd➤ kunnen al een relatief langere bijdrage vormen in een gesprek➤ worden al met de zekere vlotheid maar nog vrij langzaam uitgesproken➤ getuigen meer van doeltreffendheid dan van vormcorrectheid	
<p>De eindtermen 21-25 hebben betrekking op de teksten uit eindtermen 17-18</p> <p><i>De cursisten kunnen de functionele kennis gebruiken die nodig is voor het uitvoeren van de spreektaal/gesprekstaak:</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ m.b.t. vorm, betekenis, reële gebruikscontext van woorden en grammaticale constructies➤ m.b.t. uitspraak en spreekritme➤ m.b.t. de socioculturele diversiteit binnen de Duitstalige wereld	21

<i>De cursisten kunnen bij de planning, uitvoering en beoordeling van hun spreektaak/gesprekstaak leerstrategieën toepassen die het bereiken van het spreekdoel bevorderen:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ relevante voorkennis i.v.m. de inhoud inzetten➤ hun functionele kennis inzetten en deze tegelijkertijd uitbreiden➤ informatie verwerven, ook via elektronische weg en ze verwerken➤ het spreekdoel bepalen➤ bij een gemeenschappelijke spreektaak de taken verdelen, met elkaar overleggen, elkaar helpen, zich aan afspraken houden, elkaars inbreng benutten en gezamenlijk een resultaat presenteren	E22
<i>De cursisten kunnen reflecteren op taal en taalgebruik. Dit betekent dat ze:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ vertrouwd zijn met elementaire omgangsvormen➤ vertrouwd zijn met non-verbaal gedrag	E23
<i>De cursisten kunnen communicatiestrategieën aanwenden. Dit betekent dat ze</i> <ul style="list-style-type: none">➤ gebruik maken van non-verbaal gedrag➤ de boodschap op een andere wijze formuleren➤ zeggen dat ze iets niet begrijpen; vragen om langzamer te spreken; om iets aan te wijzen, iets te spellen, iets in andere woorden te zeggen, iets op te schrijven	E24
<i>De cursisten zijn bereid</i> <ul style="list-style-type: none">➤ goed te luisteren om tot goed spreken te komen➤ het woord te nemen en deel te nemen aan een gesprek➤ lexicale en grammaticale vormcorrectheid na te streven	*E25

Schrijven	
Op beschrijvend niveau	
<i>De cursisten kunnen de inhoud globaal weergeven van gelezen informatieve teksten.</i>	E27
<i>De cursisten kunnen een spontane mening/appreciatie verwoorden over een vertrouwd onderwerp.</i>	E28
De te produceren teksten m.b.t. eindtermen 27-28 <ul style="list-style-type: none">➤ hebben voornamelijk te maken met de eigen belevingswereld, maar ook met onderwerpen van meer algemene aard➤ zijn eenvoudig geformuleerd en overzichtelijk opgebouwd➤ getuigen meer van doeltreffendheid dan van vormcorrectheid	
De eindtermen 31-34 hebben betrekking op de teksten uit eindtermen 27-28	
<i>De cursisten kunnen de functionele kennis gebruiken die nodig is voor het uitvoeren van de schrijftaak:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ m.b.t. vorm, betekenis, reële gebruikscontext van woorden en grammaticale constructies➤ m.b.t. spelling en interpunctie➤ m.b.t. de socioculturele diversiteit binnen de Duitstalige wereld	E30
<i>De cursisten kunnen bij de planning, uitvoering en evaluatie van hun schrijftaak leerstrategieën toepassen die het bereiken van het schrijfdoel bevorderen:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ relevante voorkennis i.v.m. de inhoud inzetten➤ hun functionele kennis inzetten en deze tegelijkertijd uitbreiden➤ rekening houden met het doelpubliek➤ een schrijfplan opstellen➤ passende lay-out gebruiken➤ bij een gemeenschappelijke schrijftaak de taken verdelen, met elkaar overleggen, zich aan afspraken houden, elkaars inbreng benutten en gezamenlijk een resultaat presenteren	E31

<i>De cursisten kunnen reflecteren op de eigenheid van de schrijftaal. Dit betekent dat ze</i> <ul style="list-style-type: none">➤ weten dat schrijftaal formeler en meer geordend is dan spreektaal➤ de betekenis van spelling, interpunctie en lay-out interpreteren	E32
<i>De cursisten kunnen communicatiestrategieën aanwenden. Dit betekent dat ze:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ traditionele en elektronische hulpbronnen raadplegen➤ bij het schrijfproces gebruik maken van de mogelijkheden van ICT of	E33
<i>De cursisten zijn bereid</i> <ul style="list-style-type: none">➤ hun geschreven teksten kritisch na te lezen op vormcorrectheid en inhoud➤ van fouten te leren➤ zorg te besteden aan de presentatie van hun geschreven teksten	*E34

2.9 Module ASO3-B Duits 3 (148)

2.9.1 Situering van de module in de opleiding

De cursist leert de informatie uit mondeling aangeboden taalmateriaal ordenen. Van schriftelijk aangeboden taalmateriaal leert hij de structuur en samenhang herkennen. Hij doet dit aan de hand van eenvoudige teksten zoals een weerbericht, een brief, een reclameboodschap, een instructie, een reisreportage- en toneelfragment. De teksten zijn vrij kort en aangeboden in een natuurlijk spreektempo. Ze vertonen net als de schriftelijk aangeboden teksten weinig afwijking van de standaardtaal. De schriftelijke teksten kunnen al impliciete informatie bevatten. Hij leert aan de hand van schriftelijke informatieve teksten ook nog informatie ordenen.

De cursist begrijpt de gesprekspartner voldoende om een telefoongesprek te voeren. Hij kan gelezen of beluisterde informatie en verhalende teksten navertellen. De cursist spreekt in eenvoudige bewoordingen, weliswaar nog langzaam maar toch al tamelijk vlot; in een gesprek blijft hij al relatief lang aan het woord. Hij kan op een doeltreffende wijze een mededeling schriftelijk formuleren en een brief en een e-mail schrijven.

2.9.2 Instapvereisten

De competenties van module ASO3-B Duits 2

2.9.3 Studieduur

80 Lt

2.9.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Duits 3	M AV G148
Luisteren	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen de informatie op overzichtelijke en persoonlijke wijze ordenen bij</i>	E1
<ul style="list-style-type: none"> ➤ eenvoudige informatieve teksten zoals een radio- en tv-nieuwsitem, een mededeling, een weerbericht ➤ eenvoudige prescriptieve teksten zoals een publieke aankondiging, een instructie, een reclameboodschap ➤ eenvoudige, door beeldmateriaal ondersteunde narratieve teksten zoals een (reis)reportagefragment, een documentairefragment, een film-/feuilletonfragment ➤ eenvoudige artistiek-literaire teksten zoals een lied/chanson/song, een 	
<i>De cursisten kunnen de informatie die een gesprekspartner aanbrengt voldoende begrijpen om een eenvoudig telefoongesprek te voeren.</i>	E2
De teksten m.b.t. eindtermen 1-2	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hebben voornamelijk te maken met de eigen belevingswereld, maar ook met onderwerpen van meer algemene aard ➤ zijn over het algemeen nog vrij kort en geven doorgaans redundante informatie ➤ worden in een natuurlijk spreektempo gebracht en zijn goed 	
De eindtermen 3-7 hebben betrekking op de teksten uit eindtermen 1-2	
<i>De cursisten kunnen de functionele kennis gebruiken die nodig is voor het uitvoeren van de luistertaak:</i>	E3
<ul style="list-style-type: none"> ➤ m.b.t. vorm, betekenis en reële gebruikscontext van woorden en grammaticale constructies ➤ m.b.t. uitspraak en spreekritme ➤ m.b.t. de socioculturele diversiteit binnen de Duitstalige wereld 	

<p><i>De cursisten kunnen bij de planning, uitvoering en beoordeling van hun luistertaak leerstrategieën toepassen die het bereiken van het luisterdoel bevorderen</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ relevante voorkennis i.v.m. de inhoud inzetten➤ hun functionele kennis inzetten en deze tegelijkertijd uitbreiden➤ het luisterdoel bepalen➤ hypothesen en luisterverwachtingen vormen➤ het luistergedrag afstemmen op het luisterdoel➤ zich niet laten afleiden als ze in een klankstroom niet alles begrijpen➤ aantekeningen maken	E4
<p><i>De cursisten reflecteren op de eigenheid van de spreektaal. Dit betekent dat ze</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ vertrouwd zijn met elementaire omgangsvormen➤ vertrouwd zijn met non-verbaal gedrag➤ het taalgebruik van de spreker (formeel, informeel, vertrouwelijk) kunnen inschatten in duidelijke situaties➤ vertrouwd zijn met het eigene van de spreektaal (redundantie, onvolledige zinnen, ...)	E5
<p><i>De cursisten kunnen communicatiestrategieën aanwenden. Dit betekent dat ze</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ gebruik maken van beeldmateriaal, (lexicale) context, redundantie➤ kunnen zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent➤ vragen om langzamer te spreken, om iets te herhalen, iets aan te wijzen, iets te spellen, iets in andere woorden te zeggen, iets op te schrijven➤ zelf iets herhalen om te verifiëren of ze de andere begrepen hebben	E6
<p><i>De cursisten zijn bereid</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ belangstelling op te brengen voor wat de spreker zegt➤ grondig en onbevooroordeeld te luisteren➤ luisterconventies te respecteren➤ zich in te leven in de socioculturele wereld van de spreker➤ zich open te stellen voor esthetische beleving	*E7

Lezen	
<p>Op beschrijvend niveau</p> <p><i>De cursisten kunnen de tekststructuur en -samenhang herkennen bij</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ eenvoudige informatieve teksten zoals een schema, een tabel, een mededeling, een folder, een formulier, een vragenlijst, een krantenartikel, een tijdschriftartikel, een brief, een e-mail➤ eenvoudige prescriptieve teksten zoals een instructie, een opschrift, een waarschuwing, een gebruiksaanwijzing, een reclameboodschap➤ eenvoudige narratieve teksten zoals een reportage, een (reis)verhaal➤ eenvoudige artistiek-literaire teksten zoals een stripverhaal, een kortverhaal, een jeugdromanfragment, een gedicht, een toneelfragment	E8
<p>Op structurend niveau</p> <p><i>De cursisten kunnen de informatie op overzichtelijke en persoonlijke wijze ordenen bij eenvoudige informatieve teksten zoals een krantenartikel, een tijdschriftartikel.</i></p> <p>De teksten m.b.t. eindtermen 8-9</p> <ul style="list-style-type: none">➤ hebben voornamelijk te maken met de eigen belevingswereld, maar ook met onderwerpen van meer algemene aard➤ geven doorgaans redundante informatie, maar kunnen ook impliciete informatie bevatten	E9
<p>De eindtermen 10-14 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 8-9</p> <p><i>De cursisten kunnen de functionele kennis gebruiken die nodig is voor het uitvoeren van de leestaak:</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ m.b.t. vorm, betekenis en reële gebruikscontext van woorden en grammaticale constructies➤ m.b.t. spelling en interpunctie➤ m.b.t. de socioculturele diversiteit binnen de Duitstalige wereld	E10

<i>De cursisten kunnen bij de planning, uitvoering en beoordeling van hun leestaak leerstrategieën toepassen die het bereiken van het leesdoel bevorderen:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ relevante voorkennis i.v.m. de inhoud inzetten➤ hun functionele kennis inzetten en deze tegelijkertijd uitbreiden➤ het leesdoel bepalen➤ de tekstoort herkennen➤ hypothesen vormen op basis van lay-out (b.v. subtitels, foto's, onderschriften)➤ het leesgedrag afstemmen op het leesdoel➤ zich niet laten afleiden als ze in een tekst niet alles begrijpen➤ tekstmarkeringen aanbrengen met het oog op het leesdoel➤ op basis van het gelezene anticiperen op het vervolg	E11
<i>De cursisten kunnen reflecteren op de eigenheid van de schrijftaal. Dit betekent dat ze:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ het onderscheid kunnen maken tussen verschillende tekstsoorten➤ weet hebben van verschillende taalregisters (formeel, informeel, vertrouwelijk taalgebruik)	E12
<i>De cursisten kunnen communicatiestrategieën aanwenden. Dit betekent dat ze:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ de betekenis van ongekende woorden afleiden uit de context➤ gebruik maken van beeldmateriaal, (lexicale) context, redundantie➤ doelmatig traditionele en elektronische hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen	E13
<i>De cursisten zijn bereid</i> <ul style="list-style-type: none">➤ de nodige leesbereidheid op te brengen en zich te concentreren op wat ze willen vernemen➤ grondig en onbevooroordeeld te lezen➤ zich in te leven in de socioculturele wereld van de schrijver➤ ook buiten de klascontext Duitse teksten te lezen	*E14

Spreken / Gesprekken voeren	
Op beschrijvend niveau	
<i>De cursisten kunnen een beluisterde en gelezen informatieve en narratieve tekst navertellen.</i>	E19
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten adequaat reageren in een eenvoudig rechtstreeks gesprek en een eenvoudig telefoongesprek.</i>	E20
De te produceren teksten m.b.t. eindtermen 19-20 <ul style="list-style-type: none">➤ hebben voornamelijk te maken met de eigen belevingswereld, maar ook met onderwerpen van meer algemene aard➤ zijn eenvoudig geformuleerd en gestructureerd➤ kunnen al een relatief langere bijdrage vormen in een gesprek➤ worden al met de zekere vlotheid maar nog vrij langzaam uitgesproken➤ getuigen meer van doeltreffendheid dan van vormcorrectheid	
De eindtermen 21-25 hebben betrekking op de teksten uit eindtermen 19-20	
<i>De cursisten kunnen de functionele kennis gebruiken die nodig is voor het uitvoeren van de spreektaak/gesprekstaak:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ m.b.t. vorm, betekenis, reële gebruikscontext van woorden en grammaticale constructies➤ m.b.t. uitspraak en spreekritme➤ m.b.t. de socioculturele diversiteit binnen de Duitstalige wereld	21

<i>De cursisten kunnen bij de planning, uitvoering en beoordeling van hun spreektaak/gesprekstaak leerstrategieën toepassen die het bereiken van het spreekdoel bevorderen:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ relevante voorkennis i.v.m. de inhoud inzetten➤ hun functionele kennis inzetten en deze tegelijkertijd uitbreiden➤ informatie verwerven, ook via elektronische weg en ze verwerken➤ het spreekdoel bepalen➤ bij een gemeenschappelijke spreektaak de taken verdelen, met elkaar overleggen, elkaar helpen, zich aan afspraken houden, elkaars inbreng benutten en gezamenlijk een resultaat presenteren	E22
<i>De cursisten kunnen reflecteren op taal en taalgebruik. Dit betekent dat ze:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ vertrouwd zijn met elementaire omgangsvormen➤ vertrouwd zijn met non-verbaal gedrag	E23
<i>De cursisten kunnen communicatiestrategieën aanwenden. Dit betekent dat ze</i> <ul style="list-style-type: none">➤ gebruik maken van non-verbaal gedrag➤ de boodschap op een andere wijze formuleren➤ zeggen dat ze iets niet begrijpen; vragen om langzamer te spreken; om iets aan te wijzen, iets te spellen, iets in andere woorden te zeggen, iets op te schrijven	E24
<i>De cursisten zijn bereid</i> <ul style="list-style-type: none">➤ goed te luisteren om tot goed spreken te komen➤ het woord te nemen en deel te nemen aan een gesprek➤ lexicale en grammaticale vormcorrectheid na te streven	*E25

Schrijven	
Op beschrijvend niveau	
<i>De cursisten kunnen een eenvoudige mededeling, brief en e-mail schrijven.</i>	E29
De te produceren teksten m.b.t. eindterm 29 <ul style="list-style-type: none">➤ hebben voornamelijk te maken met de eigen belevingswereld, maar ook met onderwerpen van meer algemene aard➤ zijn eenvoudig geformuleerd en overzichtelijk opgebouwd➤ getuigen meer van doeltreffendheid dan van vormcorrectheid	
De eindtermen 31-34 hebben betrekking op de teksten uit eindtermen 27-28	
<i>De cursisten kunnen de functionele kennis gebruiken die nodig is voor het uitvoeren van de schrijftaak:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ m.b.t. vorm, betekenis, reële gebruikscontext van woorden en grammaticale constructies➤ m.b.t. spelling en interpunctie➤ m.b.t. de socioculturele diversiteit binnen de Duitstalige wereld	E30
<i>De cursisten kunnen bij de planning, uitvoering en evaluatie van hun schrijftaak leerstrategieën toepassen die het bereiken van het schrijfdoel bevorderen:</i> <ul style="list-style-type: none">➤ relevante voorkennis i.v.m. de inhoud inzetten➤ hun functionele kennis inzetten en deze tegelijkertijd uitbreiden➤ rekening houden met het doelpubliek➤ een schrijfplan opstellen➤ passende lay-out gebruiken➤ bij een gemeenschappelijke schrijftaak de taken verdelen, met elkaar overleggen, zich aan afspraken houden, elkaars inbreng benutten en gezamenlijk een resultaat presenteren	E31
<i>De cursisten kunnen reflecteren op de eigenheid van de schrijftaal. Dit betekent dat ze</i> <ul style="list-style-type: none">➤ weten dat schrijftaal formeler en meer geordend is dan spreektaal➤ de betekenis van spelling, interpunctie en lay-out interpreteren	E32

<p><i>De cursisten kunnen communicatiestrategieën aanwenden. Dit betekent dat ze:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ traditionele en elektronische hulpbronnen raadplegen ➤ bij het schrijfproces gebruik maken van de mogelijkheden van ICT of modellen 	E33
<p><i>De cursisten zijn bereid</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ hun geschreven teksten kritisch na te lezen op vormcorrectheid en inhoud ➤ van fouten te leren ➤ zorg te besteden aan de presentatie van hun geschreven teksten 	*E34

2.10 Module ASO3-B Frans 1 (046)

2.10.1 Situering van de module in de opleiding

In de eerste module verwerkt de cursist voornamelijk informatieve en prescriptieve teksten. Hij kan gelezen teksten navertellen en de verwerkte informatie structureren. Hij leert op informele én formele wijze corresponderen en kan een verslag schrijven.. Daarnaast komt de cursist in contact met geschreven verhalende teksten, waarover hij zich leert uiten. Ook de cultuur en de cultuuruitingen in de brede betekenis komen reeds aan bod in deze module.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen moderne vreemde talen Frans-Engels van de 3e graad ASO.

2.10.2 Instapvereisten

Geen

2.10.3 Studieduur

80 Lt

2.10.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Frans 1	M AV G046
Luisteren	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ af en toe enige abstractie ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een zekere mate van complexiteit ▪ tekststructuur met een zekere mate van complexiteit ▪ af en toe iets langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ duidelijke, natuurlijke intonatie ▪ weinig afwijking van de standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ overwegend frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in informatieve en prescriptieve teksten	ET1
➤ de hoofdgedachte achterhalen in informatieve en prescriptieve teksten	ET2
➤ de gedachtegang volgen van informatieve en prescriptieve teksten	ET3
➤ relevante informatie selecteren uit informatieve en prescriptieve teksten	ET4
➤ cultuuruitingen opzoeken die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET5
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	

➤ de informatie van informatieve en prescriptieve teksten op overzichtelijke en persoonlijke manier ordenen.	ET6
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen;▪ het luisterdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent;▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst;▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst;▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden;▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context;▪ relevante informatie in kernwoorden noteren.	ET8
Lezen	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ af en toe enige abstractie▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties▪ met en zonder visuele ondersteuning▪ socioculturele verschillen tussen de Franstalige wereld en de eigen wereld▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ ook samengestelde zinnen met een zekere mate van complexiteit▪ relatief complex gestructureerde informatieve, prescriptieve en narratieve teksten▪ af en toe relatief lange teksten▪ ook met redundante informatie▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ vaker minimale afwijking van de standaardtaal▪ informeel en formeel▪ aandacht voor taalvariëteiten	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;	ET9
➤ de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;	ET10
➤ de gedachtegang volgen van informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;	ET11
➤ relevante informatie selecteren uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;	ET12
➤ de tekststructuur en -samenhang herkennen van informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;	ET13
➤ cultuuruitingen opzoeken die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET14
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ de informatie van informatieve, prescriptieve en narratieve teksten op overzichtelijke wijze ordenen	ET15
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een oordeel vormen over informatieve, prescriptieve en narratieve teksten	ET16

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ onduidelijke passages herlezen; ▪ het leesdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden en uitdrukkingen afleiden uit de context; ▪ relevante informatie aanduiden. 	ET17
Sprek	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ duidelijke tekststructuur ▪ complexere elementen verbonden tot een coherente tekst ▪ vrij korte en af en toe langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ informatie uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten meedelen	ET18
➤ gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen.	ET19
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ verslag uitbrengen over een ervaring, een situatie en een gebeurtenis	ET21
➤ cultuuruitingen opzoeken en presenteren die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET23
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een waardering kort toelichten	ET24

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;▪ het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ een spreekplan opstellen;▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag;▪ gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal;▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen;▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;▪ bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren.	ET26
Mondelinge interactie	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ vrij concreet▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ onderwerpen van meer algemene aard▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ de gesprekspartners richten zich tot elkaar en tot anderen▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties▪ met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit▪ duidelijke tekststructuur▪ complexere elementen verbonden tot een coherente tekst▪ vrij korte en af en toe langere teksten▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none">▪ heldere uitspraak▪ zorgvuldige articulatie▪ natuurlijke intonatie▪ standaardtaal▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none">▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen▪ normaal tempo▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ frequente woorden▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard▪ standaardtaal▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken uitvoeren	
➤ de taaltaken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken”, in een gesprekssituatie uitvoeren	ET27
➤ een niet al te complex gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten.	ET28

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken;▪ het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag;▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen;▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;▪ zelf iets in eenvoudige taal herformuleren om wederzijds begrip na te gaan;▪ eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en af te sluiten.	ET29
Schrijven	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ concreet▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ af en toe onderwerpen van meer algemene aard▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ voor de cursisten relevante en vertrouwde taalgebruikssituaties▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ enkelvoudige zinnen en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit▪ duidelijke, begrijpelijke lopende tekst waarbij indeling in alinea's en standaard lay-out zijn toegepast▪ tekststructuur met een beperkte mate van complexiteit▪ vrij korte en af en toe langere teksten▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard▪ standaardtaal▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ gelezen teksten globaal weergeven;	ET30
➤ mededelingen schrijven;	ET31
➤ een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven;	ET32
➤ alledaagse uitdrukkingen en elementaire routines uit de doeltaal gebruiken;	ET33
➤ een spontane mening verwoorden over informatieve en prescriptieve teksten.	ET34
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ een verslag schrijven	ET37
➤ informele en formele, ook digitale correspondentie voeren	ET38
➤ cultuuruitingen opzoeken en presenteren die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET39
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;▪ het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ een schrijfplan opstellen;▪ van een model gebruik maken;▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;▪ de passende lay-out gebruiken;▪ de eigen tekst nakijken;▪ bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren;▪ met de belangrijkste conventies van geschreven taal rekening houden.	ET41

Kennis en attitudes	
<p>Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de cursisten op hun niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten:</p> <p>De grammaticale en complementaire lexicale kennis om ...</p> <p><u>Personen, dieren en zaken te benoemen</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Te verwijzen naar personen, dieren en zaken</i><ul style="list-style-type: none">• <i>Wat? / Wie?</i><ul style="list-style-type: none">◆ Zelfstandige naamwoorden: getal, telbaar en ontelbaar, genus◆ Lidwoorden: getal, bepaald en onbepaald, genus, article zéro, article partitif◆ Voornaamwoorden: persoonlijk, bezittelijk, aanwijzend, onderwerp, lijdend en meewerkend voorwerp, en/y• <i>Hoeveel? De hoeveelste?</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van hoeveelheden▪ <i>Personen, dieren en zaken nader te bepalen en te omschrijven</i><ul style="list-style-type: none">◆ Bijvoeglijke naamwoorden◆ Overeenkomst zelfstandig naamwoord - bijvoeglijk naamwoord▪ <i>Gelijkenissen en verschillen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Trappen van vergelijking▪ <i>Relaties aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">◆ Betrekkelijke bijzinnen en samengestelde betrekkelijke voornaamwoorden <p><u>Uitspraken te doen</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Te bevestigen, te vragen en te ontkennen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Bevestigende, ontkennende en vragende zinnen◆ Overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord◆ Vragende woorden◆ Iets benadrukken▪ <i>Te situeren in de ruimte</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand ...▪ <i>Te situeren in de tijd</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling ...◆ Vorming, waarde en gebruik van de tijden van de 'indicatif' voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd◆ Vorming, waarde en gebruik van de andere wijzen voor de communicatie▪ <i>Te argumenteren en logische verbanden te leggen</i><ul style="list-style-type: none">Uitdrukken van reden, oorzaak en gevolgUitdrukken van doelUitdrukken van (on)zekerheid en twijfelUitdrukken van (on)mogelijkheid en waarschijnlijkheidUitdrukken van tegenstelling en toegevingUitdrukken van wil en gevoelensUitdrukken van hypothese◆ Uitdrukken van voorwaarde▪ <i>Relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">◆ Samengestelde zinnen ook met onderschikking▪ <i>Te rapporteren</i><ul style="list-style-type: none">◆ Indirecte rede	ET42

De cursisten kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van hun taalbeheersing uitbreiden door naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken: <ul style="list-style-type: none">▪ reeds in de klas behandelde vormen en structuren te herkennen en ontleden;▪ door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels te ontdekken en formuleren;▪ gelijkenissen en verschillen tussen talen te ontdekken en hun kennis van andere talen in te zetten.	ET43
De cursisten kunnen verschillen en gelijkenissen onderscheiden in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET44
De cursisten werken aan de volgende attitudes :	
➤ tonen bereidheid en durf om te luisteren, te lezen, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven in het Frans;	ET45*
➤ streven naar taalverzorging;	ET46*
➤ tonen belangstelling voor de aanwezigheid van moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers;	ET47*
➤ staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt;	ET48*
➤ stellen zich open voor de esthetische component van teksten.	ET49*

2.11 Module ASO3-B Frans 2 (047)

2.11.1 Situering van de module in de opleiding

In de tweede module wordt de cursist op het eenvoudigste verwerkingsniveau geconfronteerd met geschreven en gesproken narratieve én artistiek-literaire teksten. Hij oefent ook zijn presentatievaardigheden. De cursist leert zich een oordeel vormen over diverse soorten teksten en leert argumenteren in de doeltaal over wat hij gehoord of gelezen heeft. Hij oefent verder in het voeren van een correspondentie.

Daarnaast leert hij typerende cultuuruitingen uitgebreider herkennen. Ook in de attitudes wordt hij in deze module verder geprikkeld tot openheid voor andere culturen, en voor de esthetische dimensie van teksten.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen moderne vreemde talen Frans-Engels van de 3e graad ASO.

2.11.2 Instapvereisten

De competenties van module ASO3-B Frans 1

2.11.3 Studieduur

80 Lt

2.11.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Frans 2	M AV G047
Luisteren	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ af en toe enige abstractie ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een zekere mate van complexiteit ▪ tekststructuur met een zekere mate van complexiteit ▪ af en toe iets langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ duidelijke, natuurlijke intonatie ▪ weinig afwijking van de standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ overwegend frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in narratieve en artistiek-literaire teksten	ET1
➤ de hoofdgedachte achterhalen in narratieve en artistiek-literaire teksten	ET2
➤ de gedachtegang volgen van narratieve en artistiek-literaire teksten	ET3
➤ relevante informatie selecteren uit narratieve en artistiek-literaire teksten	ET4

➤ cultuuruitingen opzoeken die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET5
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ de informatie van narratieve teksten op overzichtelijke en persoonlijke manier ordenen.	ET6
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een oordeel vormen over informatieve, prescriptieve en narratieve teksten	ET7
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen;▪ het luisterdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent;▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst;▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst;▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden;▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context;▪ relevante informatie in kernwoorden noteren.	ET8
Lezen	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ af en toe enige abstractie▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties▪ met en zonder visuele ondersteuning▪ socioculturele verschillen tussen de Franstalige wereld en de eigen wereld▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ ook samengestelde zinnen met een zekere mate van complexiteit▪ niet al te complex gestructureerde artistiek-literaire teksten▪ relatief complex gestructureerde narratieve teksten▪ af en toe relatief lange teksten▪ ook met redundante informatie▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ vaker minimale afwijking van de standaardtaal▪ informeel en formeel▪ aandacht voor taalvariëteiten	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET9
➤ de hoofdgedachte achterhalen in narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET10
➤ de gedachtegang volgen van narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET11
➤ relevante informatie selecteren uit narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET12
➤ de tekststructuur en -samenhang herkennen van narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET13
➤ cultuuruitingen opzoeken die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET14
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ de informatie van narratieve en artistiek-literaire teksten op overzichtelijke wijze ordenen	ET15
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een oordeel vormen over narratieve en artistiek-literaire teksten	ET16

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen;▪ onduidelijke passages herlezen;▪ het leesdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst;▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen;▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst;▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden;▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden en uitdrukkingen afleiden uit de context;▪ relevante informatie aanduiden.	ET17
Spreken	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ vrij concreet▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ onderwerpen van meer algemene aard▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties▪ met en zonder achtergrondgeluiden▪ met en zonder visuele ondersteuning▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit▪ duidelijke tekststructuur▪ complexere elementen verbonden tot een coherente tekst▪ vrij korte en af en toe langere teksten▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none">▪ heldere uitspraak▪ zorgvuldige articulatie▪ natuurlijke intonatie▪ standaardtaal▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none">▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen▪ normaal tempo▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ frequente woorden▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard▪ standaardtaal▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ informatie uit narratieve en artistiek-literaire teksten meedelen	ET18
➤ beluisterde informatieve teksten navertellen.	ET19
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten samenvatten	ET20
➤ een presentatie geven	ET22
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een gefundeerd standpunt naar voor brengen bij beluisterde en gelezen informatieve prescriptieve en narratieve teksten	ET25

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;▪ het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ een spreekplan opstellen;▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag;▪ gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal;▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen;▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;▪ bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren.	ET26
Mondelinge interactie	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ vrij concreet▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ onderwerpen van meer algemene aard▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ de gesprekspartners richten zich tot elkaar en tot anderen▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties▪ met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit▪ duidelijke tekststructuur▪ complexere elementen verbonden tot een coherente tekst▪ vrij korte en af en toe langere teksten▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none">▪ heldere uitspraak▪ zorgvuldige articulatie▪ natuurlijke intonatie▪ standaardtaal▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none">▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen▪ normaal tempo▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ frequente woorden▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard▪ standaardtaal▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken uitvoeren	
➤ de taaltaken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken”, in een gesprekssituatie uitvoeren	ET27
➤ een niet al te complex gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten.	ET28

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken;▪ het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag;▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen;▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;▪ zelf iets in eenvoudige taal herformuleren om wederzijds begrip na te gaan;▪ eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en af te sluiten.	ET29
Schrijven	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ concreet▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ af en toe onderwerpen van meer algemene aard▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ voor de cursisten relevante en vertrouwde taalgebruikssituaties▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ enkelvoudige zinnen en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit▪ duidelijke, begrijpelijke lopende tekst waarbij indeling in alinea's en standaard lay-out zijn toegepast▪ tekststructuur met een beperkte mate van complexiteit▪ vrij korte en af en toe langere teksten▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard▪ standaardtaal▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
een spontane mening verwoorden over narratieve en artistiek-literaire teksten.	ET34
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ gelezen informatieve en narratieve teksten samenvatten	ET35
➤ informele en formele, ook digitale correspondentie voeren	ET38
➤ cultuuruitingen opzoeken en presenteren die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET39
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;▪ het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ een schrijfplan opstellen;▪ van een model gebruik maken;▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;▪ de passende lay-out gebruiken;▪ de eigen tekst nakijken;▪ bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren;▪ met de belangrijkste conventies van geschreven taal rekening houden.	ET41

Kennis en attitudes	
<p>Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de cursisten op hun niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten:</p> <p>De grammaticale en complementaire lexicale kennis om ...</p> <p><u>Personen, dieren en zaken te benoemen</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Te verwijzen naar personen, dieren en zaken</i><ul style="list-style-type: none">• <i>Wat? / Wie?</i><ul style="list-style-type: none">◆ Zelfstandige naamwoorden: getal, telbaar en ontelbaar, genus◆ Lidwoorden: getal, bepaald en onbepaald, genus, article zéro, article partitif◆ Voornaamwoorden: persoonlijk, bezittelijk, aanwijzend, onderwerp, lijdend en meewerkend voorwerp, en/y• <i>Hoeveel? De hoeveelste?</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van hoeveelheden▪ <i>Personen, dieren en zaken nader te bepalen en te omschrijven</i><ul style="list-style-type: none">◆ Bijvoeglijke naamwoorden◆ Overeenkomst zelfstandig naamwoord - bijvoeglijk naamwoord▪ <i>Gelijkenissen en verschillen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Trappen van vergelijking▪ <i>Relaties aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">◆ Betrekkelijke bijzinnen en samengestelde betrekkelijke voornaamwoorden <p><u>Uitspraken te doen</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Te bevestigen, te vragen en te ontkennen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Bevestigende, ontkennende en vragende zinnen◆ Overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord◆ Vragende woorden◆ Iets benadrukken▪ <i>Te situeren in de ruimte</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand ...▪ <i>Te situeren in de tijd</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling ...◆ Vorming, waarde en gebruik van de tijden van de 'indicatif' voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd◆ Vorming, waarde en gebruik van de andere wijzen voor de communicatie▪ <i>Te argumenteren en logische verbanden te leggen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van reden, oorzaak en gevolg◆ Uitdrukken van doel◆ Uitdrukken van (on)zekerheid en twijfel◆ Uitdrukken van (on)mogelijkheid en waarschijnlijkheid◆ Uitdrukken van tegenstelling en toegeving◆ Uitdrukken van wil en gevoelens◆ Uitdrukken van hypothese◆ Uitdrukken van voorwaarde▪ <i>Relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">◆ Samengestelde zinnen ook met onderschikking▪ <i>Te rapporteren</i><ul style="list-style-type: none">◆ Indirecte rede	ET42

De cursisten kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van hun taalbeheersing uitbreiden door naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken: <ul style="list-style-type: none">▪ reeds in de klas behandelde vormen en structuren te herkennen en ontleden;▪ door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels te ontdekken en formuleren;▪ gelijkenissen en verschillen tussen talen te ontdekken en hun kennis van andere talen in te zetten.	ET43
De cursisten kunnen verschillen en gelijkenissen onderscheiden in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET44
De cursisten werken aan de volgende attitudes :	
➤ tonen bereidheid en durf om te luisteren, te lezen, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven in het Frans;	ET45*
➤ streven naar taalverzorging;	ET46*
➤ tonen belangstelling voor de aanwezigheid van moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers;	ET47*
➤ staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt;	ET48*
➤ stellen zich open voor de esthetische component van teksten.	ET49*

2.12 Module ASO3-B Frans 3 (048)

2.12.1 Situering van de module in de opleiding

In de voorgaande module leerde de cursist al een standpunt onderbouwen: in module 3 staan het verwerken van argumentatieve teksten en het zelf argumenteren (zowel mondeling als schriftelijk) centraal. De cursist leert verder beluisterde en gelezen teksten schriftelijk samenvatten. Daarnaast wordt veel aandacht geschonken aan artistiek-literaire teksten: de culturele en esthetische dimensie komt ruim aan bod.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen moderne vreemde talen Frans-Engels van de 3e graad ASO.

2.12.2 Instapvereisten

De competenties van module ASO3-B Frans 2

2.12.3 Studieduur

80 Lt

2.12.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Engels 3	M AV G048
Luisteren	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ af en toe enige abstractie ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een zekere mate van complexiteit ▪ tekststructuur met een zekere mate van complexiteit ▪ af en toe iets langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ duidelijke, natuurlijke intonatie ▪ weinig afwijking van de standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ overwegend frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET1
➤ de hoofdgedachte achterhalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET2
➤ de gedachtegang volgen van argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET3
➤ relevante informatie selecteren uit argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET4
➤ cultuuruitingen opzoeken die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET5

kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ de informatie van argumentatieve en artistiek-literaire teksten op overzichtelijke en persoonlijke manier ordenen.	ET6
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
een oordeel vormen over argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET7
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe:	ET8
<ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen;▪ het luisterdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent;▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst;▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst;▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden;▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context;▪ relevante informatie in kernwoorden noteren.	
Lezen	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ af en toe enige abstractie▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties▪ met en zonder visuele ondersteuning▪ socioculturele verschillen tussen de Franstalige wereld en de eigen wereld▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ ook samengestelde zinnen met een zekere mate van complexiteit▪ niet al te complex gestructureerde argumentatieve en artistiek-literaire teksten▪ af en toe relatief lange teksten▪ ook met redundante informatie▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ vaker minimale afwijking van de standaardtaal▪ informeel en formeel▪ aandacht voor taalvariëteiten	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET9
➤ de hoofdgedachte achterhalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET10
➤ de gedachtegang volgen van argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET11
➤ relevante informatie selecteren uit argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET12
➤ de tekststructuur en -samenhang herkennen argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET13
➤ cultuuruitingen opzoeken die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET14
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ de informatie van argumentatieve en artistiek-literaire teksten op overzichtelijke wijze ordenen	ET15
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een oordeel vormen over argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET16

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ onduidelijke passages herlezen; ▪ het leesdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden en uitdrukkingen afleiden uit de context; ▪ relevante informatie aanduiden. 	ET17
Sprek	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ duidelijke tekststructuur ▪ complexere elementen verbonden tot een coherente tekst ▪ vrij korte en af en toe langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ informatie uit argumentatieve en artistiek-literaire teksten meedelen	ET18
➤ beluisterde narratieve teksten navertellen.	ET19
➤ kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ beluisterde en gelezen artistiek-literaire teksten samenvatten	ET20
➤ cultuuruitingen opzoeken en presenteren die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET23
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een gefundeerd standpunt naar voor brengen bij beluisterde en gelezen argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET25

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;▪ het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ een spreekplan opstellen;▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag;▪ gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal;▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen;▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;▪ bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren.	ET26
Mondelinge interactie	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ vrij concreet▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ onderwerpen van meer algemene aard▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ de gesprekspartners richten zich tot elkaar en tot anderen▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties▪ met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit▪ duidelijke tekststructuur▪ complexere elementen verbonden tot een coherente tekst▪ vrij korte en af en toe langere teksten▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none">▪ heldere uitspraak▪ zorgvuldige articulatie▪ natuurlijke intonatie▪ standaardtaal▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none">▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen▪ normaal tempo▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ frequente woorden▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard▪ standaardtaal▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken uitvoeren	
➤ de taaltaken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken”, in een gesprekssituatie uitvoeren	ET27
➤ een niet al te complex gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten.	ET28

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken;▪ het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag;▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen;▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;▪ zelf iets in eenvoudige taal herformuleren om wederzijds begrip na te gaan;▪ eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en af te sluiten.	ET29
Schrijven	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none">▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none">▪ concreet▪ eigen leefwereld en dagelijks leven▪ af en toe onderwerpen van meer algemene aard▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none">▪ voor de cursisten relevante en vertrouwde taalgebruikssituaties▪ met aandacht voor digitale media▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none">▪ enkelvoudige zinnen en samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit▪ duidelijke, begrijpelijke lopende tekst waarbij indeling in alinea's en standaard lay-out zijn toegepast▪ tekststructuur met een beperkte mate van complexiteit▪ vrij korte en af en toe langere teksten▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none">▪ toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard▪ standaardtaal▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ een spontane mening verwoorden over argumentatieve en artistiek-literaire teksten.	ET34
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ beluisterde informatieve en narratieve teksten samenvatten	ET35
➤ gelezen argumentatieve teksten samenvatten	ET36
➤ informele en formele, ook digitale correspondentie voeren	ET38
➤ cultuuruitingen opzoeken en presenteren die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET39
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een standpunt verwoorden in de vorm van informatieve en argumentatieve teksten	ET40

<p>Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;▪ het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;▪ een schrijfplan opstellen;▪ van een model gebruik maken;▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;▪ de passende lay-out gebruiken;▪ de eigen tekst nakijken;▪ bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren;▪ met de belangrijkste conventies van geschreven taal rekening houden.	ET41
--	------

Kennis en attitudes	
<p>Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de cursisten op hun niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten:</p> <p>De grammaticale en complementaire lexicale kennis om ...</p> <p><u>Personen, dieren en zaken te benoemen</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Te verwijzen naar personen, dieren en zaken</i><ul style="list-style-type: none">• <i>Wat? / Wie?</i><ul style="list-style-type: none">◆ Zelfstandige naamwoorden: getal, telbaar en ontelbaar, genus◆ Lidwoorden: getal, bepaald en onbepaald, genus, article zéro, article partitif◆ Voornaamwoorden: persoonlijk, bezittelijk, aanwijzend, onderwerp, lijdend en meewerkend voorwerp, en/y• <i>Hoeveel? De hoeveelste?</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van hoeveelheden▪ <i>Personen, dieren en zaken nader te bepalen en te omschrijven</i><ul style="list-style-type: none">◆ Bijvoeglijke naamwoorden◆ Overeenkomst zelfstandig naamwoord - bijvoeglijk naamwoord▪ <i>Gelijkenissen en verschillen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Trappen van vergelijking▪ <i>Relaties aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">◆ Betrekkelijke bijzinnen en samengestelde betrekkelijke voornaamwoorden <p><u>Uitspraken te doen</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Te bevestigen, te vragen en te ontkennen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Bevestigende, ontkennende en vragende zinnen◆ Overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord◆ Vragende woorden◆ Iets benadrukken▪ <i>Te situeren in de ruimte</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand ...▪ <i>Te situeren in de tijd</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling ...◆ Vorming, waarde en gebruik van de tijden van de 'indicatif' voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd◆ Vorming, waarde en gebruik van de andere wijzen voor de communicatie▪ <i>Te argumenteren en logische verbanden te leggen</i><ul style="list-style-type: none">◆ Uitdrukken van reden, oorzaak en gevolg◆ Uitdrukken van doel◆ Uitdrukken van (on)zekerheid en twijfel◆ Uitdrukken van (on)mogelijkheid en waarschijnlijkheid◆ Uitdrukken van tegenstelling en toegeving◆ Uitdrukken van wil en gevoelens◆ Uitdrukken van hypothese◆ Uitdrukken van voorwaarde▪ <i>Relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none">◆ Samengestelde zinnen ook met onderschikking▪ <i>Te rapporteren</i><ul style="list-style-type: none">◆ Indirecte rede	ET42

De cursisten kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van hun taalbeheersing uitbreiden door naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken: <ul style="list-style-type: none">▪ reeds in de klas behandelde vormen en structuren te herkennen en ontleden;▪ door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels te ontdekken en formuleren;▪ gelijkenissen en verschillen tussen talen te ontdekken en hun kennis van andere talen in te zetten.	ET43
De cursisten kunnen verschillen en gelijkenissen onderscheiden in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET44
De cursisten werken aan de volgende attitudes :	
➤ tonen bereidheid en durf om te luisteren, te lezen, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven in het Frans;	ET45*
➤ streven naar taalverzorging;	ET46*
➤ tonen belangstelling voor de aanwezigheid van moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers;	ET47*
➤ staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt;	ET48*
➤ stellen zich open voor de esthetische component van teksten.	ET49*

2.13 Module ASO3-B Geschiedenis 1 (049)

2.13.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module van de basisvorming laat cursisten toe zich belangrijke geschiedkundige concepten, begrippen, kennis eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een geschiedkundige basisvorming vereist is.

De te behandelen historische werkelijkheid, zowel uit het historisch referentiekader als uit de bestudeerde samenlevingen, wordt vrij gekozen. De benaderingswijze van het gekozen referentiekader, de bestudeerde samenlevingen en de integratie van de bestudeerde samenlevingen en het gekozen referentiekader dienen evenwel te beantwoorden aan de criteria van bijlage 4.1.

De thema's die aan bod komen zijn:

- het historisch referentiekader
- bestudeerde samenlevingen uit de 19de en 20ste eeuw
- het historisch referentiekader en de bestudeerde samenlevingen uit de 19de en 20ste eeuw

2.13.2 Instapvereisten

Geen

2.13.3 Studieduur

40 Lt

2.13.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Geschiedenis 1	M AV G049
De cursist kan	
Referentieperiode: 1815 – 1940	
Historisch referentiekader	
<p><i>De relativiteit aantonen van de westerse periodisering door deze te confronteren met periodiseringelementen geconcipieerd in een andere cultuur of vanuit een mondiaal aspect</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de westerse periodisering relativeren door ze te vergelijken met andere visies op periodisering <p>Concretiseringvormen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ in het referentiekader de klassieke tijdslijn (oudheid- middeleeuwen - nieuwe tijd...) vergelijken met de economische tijdslijn van het menselijk verleden (zwerfers – agrarische samenleving – industriële samenleving...) ➤ in de tijdslijn aanduiden dat tijdrekening cultureel gebonden is (christelijke versus islamitische tijdrekening) ➤ bij de studie van het marxisme de historisch – materialistische visie op de tijdsindeling aanhalen ➤ 	E1

<p><i>Een aantal historische begrippen en probleemstellingen verruimen en deze beredeneerd in een bredere historische context inpassen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ terugkerende historische begrippen verklaren doorheen hun evolutie in de tijd en geplaatst in een ruime historische context en ze inhoudelijk duiden vanuit hun historische context, meer bepaald de referentieperiode van 1815 – 1940➤ kritische vragen formuleren over de leerinhouden bijvoorbeeld vertrekkende vanuit beeldmateriaal <p>Mogelijke terugkerende historische begrippen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ liberalisme➤ nationalisme➤ democratie➤ imperialisme➤ kolonisatie➤ internationale migraties➤ mondialisering/globalisering➤ <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ een vergelijking tussen het nationalisme ten tijde van Napoleon➤ het nationalisme in de 19e eeuw en het nationalisme aan de vooravond van de eerste wereldoorlog➤ het doel, de middelen, de gelijkenissen en de verschillen van politieke propaganda onder Hitler en Stalin➤	E2
<p><i>Ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving onderling en ontwikkelingsfasen van de westerse en andere samenlevingen, op basis van een probleemstelling uit de socialiteitsdimensie vergelijken</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ op basis van een probleemstellende vraag de ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving onderling vergelijken, met inbegrip van de Belgische samenleving, en van minstens één westerse en één niet-westerse samenleving in verband met de referentieperiode 1815 – 1940 <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de crisis van het parlementair regime in België in de jaren '30 gezien binnen de internationale context➤ de link tussen de economische crisis en de opkomst van radicale politieke partijen➤ de invloed van de burgerij als nieuwe politieke machthebber in de 19e eeuw op de kunst➤ de invloed van de industriële revolutie op de opvattingen over arbeid➤ de manier waarop de arbeiders hun lot verbeteren in de westerse samenleving en daarbuiten➤ een vergelijking tussen bijv. West-Europa, communistisch Rusland, Afrikaanse culturen, in een bepaalde periode betreffende het al dan niet elitair zijn van de kunst➤ een vergelijking tussen het liberaliseringproces in Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk in de 19e eeuw➤ een beschrijving betreffende de manier waarop de mens vroeger en nu de tegenstellingen tussen economische overwegingen en ecologische belangen hanteert➤	E3

<p><i>De cursist kent de krachtlijnen van het historisch referentiekader in termen van tijd, ruimte en socialiteit</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de grote ontwikkelingslijnen van de westerse samenlevingen verwoorden in termen van tijd, ruimte en socialiteit <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ liberalisme en nationalisme in de 19e eeuw als gelijktijdige ideologieën (dimensie tijd- gelijktijdigheid)➤ Franse kolonies op de kaart (dimensie ruimte -lokalisatie)➤ het terugkerende proces van verandering, radicalisering en het zoeken naar nieuwe ordening tijdens revoluties (dimensie socialiteitsprocessen)➤	E4
<i>Bestudeerde samenlevingen uit de 19de en 20ste eeuw</i>	
<p><i>De begrippen beschaving, moderniteit en mondialisering/ globalisering toepassen op de westerse samenleving en op een andere samenleving</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ aantonen dat de begrippen beschaving, moderniteit en mondialisering een andere invulling krijgen naargelang men van standplaats of standpunt verandert <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ het verschil in visie op kolonisatie tussen de Belgische overheid en de Kongolezen➤ het verschil in visie op kinderarbeid vanuit het perspectief van werknemers of werkgevers➤	E5
<p><i>Fundamentele conflicten en breuklijnen waarmee samenlevingen worden geconfronteerd analyseren</i></p> <p>Mogelijke analyses zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ enkele fundamentele conflicten zoals industriële tegenover arbeidersproletariaat in de 19e eeuw, parlementaire democratie tegenover nieuwe extreme ideologieën communisme/ fascisme➤ enkele fundamentele breuklijnen zoals arbeid/ bezit, rijkdom/ armoede, onderwerping/ inspraak, vrede/ oorlog, integratie/ segregatie, kerk/ staat waarmee de bestudeerde samenlevingen uit de periode 1815 – 1940 worden geconfronteerd➤	E6
<p><i>De breuklijnen in de evoluerende Belgische samenleving vanaf 1830 analyseren</i></p>	E7
<p><i>Per ontwikkelingsfase van de westerse samenleving de belangrijkste elementen van het culturele domein, in samenhang met andere domeinen van de socialiteit omschrijven</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de culturele krachtlijnen van de westerse samenleving omschrijven vanuit de wisselwerking tussen het culturele en de andere maatschappelijke domeinen <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ het verband tussen de gebruikte materialen en de industriële revolutie en de kolonisatie in de art nouveau➤ de dienstbaarheid van de kunst aan de stalinistische ideologie➤	E8

<p><i>De rol van onze gewesten als medespeler in Europese en mondiale context duiden</i></p> <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de kolonisatie van Kongo als voorbeeld van kolonisatie in de 19e eeuw➤ het politiek liberalisme vanuit het perspectief van de Belgische revolutie en de Belgische grondwet➤ de rol van België in de eerste wereldoorlog➤ België in de jaren '30 als een democratie en een economie in crisis➤	E9
<p>Het historische referentiekader en de bestudeerde samenlevingen uit de 19de en 20ste eeuw</p>	
<p><i>Structurele verschillen aantonen tussen enerzijds agrarische en anderzijds industriële en post-industriële samenlevingen</i></p> <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ na het bestuderen van de industriële revolutie een vergelijking maken tussen de agrarische, industriële en post- industriële samenleving wat betreft basiseconomie, basisrijkdom, sociale verhoudingen, ecologie...➤ bij alle samenlevingen die in de referentie-periode 1815-1940 bestudeerd worden, de begrippen agrarische samenleving – industriële samenleving concretiseren➤	E10
<p><i>Aantonen dat ideologieën, mentaliteiten, waardenstelsels en wereldbeschouwingen invloed uitoefenen op samenlevingen, menselijke gedragingen en beeldvorming over het verleden</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ aantonen dat ideologieën zoals het marxisme en het nationaal-socialisme, mentaliteiten zoals het ethnocentrisme, waardenstelsels en wereldbeschouwingen zoals islam en christendom invloed uitoefenen op samenlevingen, menselijke gedragingen en beeldvorming over het verleden <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ invloed van marxisme<ul style="list-style-type: none">○ op de samenleving= ontwikkeling socialisme○ op de menselijke gedragingen= tot stand komen van de verzorgingsstaat○ op beeldvorming over het verleden = historisch materialisme○➤ invloed van het nationaal-socialisme<ul style="list-style-type: none">○ op de samenleving = Hitler-Duitsland○ op de menselijke gedragingen = de jodenvervolgning○ op beeldvorming over het verleden = herschrijven geschiedenisboeken	E11

<p><i>Uit elke historische dimensie één categorie toepassen op de westerse samenleving</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ als besluit bij het bestuderen van een samenleving uit de dimensies tijd, ruimte, socialiteit een voor die periode relevante categorie toelichten <p>Bestudeerde samenlevingen kunnen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Restauratie, liberalisme en nationalisme➤ de industriële en burgerlijke samenleving➤ kolonisatie en imperialisme➤ Eerste Wereldoorlog➤ het Interbellum➤ <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de gelijktijdigheid van de Italiaanse en de Duitse eenmaking in de 19e eeuwse samenleving (dimensie tijd)➤ de evolutie van een rurale naar een stedelijke samenleving in de industriële revolutie (dimensie ruimte)➤ de interpretatie van gegevens uit een grafiek die economische fluctuaties voorstelt als kortstondig of langdurig (dimensie tijd)➤ de systematiek van het racisme bij de jodenvervolgving doorheen de eeuwen (dimensie socialiteit)➤	E12
<p><i>Vragen stellen aan het verleden om actuele spanningsvelden te verhelderen</i></p> <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ verduidelijking van de hedendaagse migraties op basis van de 19de eeuwse migraties➤ de wortels van het neo-fascisme in het fascisme van het Interbellum➤	E13
<p><i>De cursist aanvaardt dat historische evoluties een verscheidenheid aan sociale identiteiten genereren</i></p>	*E27
<p><i>De cursist erkent de maatschappelijke dynamiek van de spanning tussen het blijvende en het veranderende</i></p>	*E28

2.14 Module ASO3-B Geschiedenis 2 (050)

2.14.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module van de basisvorming laat cursisten toe zich belangrijke geschiedkundige concepten, begrippen, kennis eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een geschiedkundige basisvorming vereist is.

De te behandelen historische werkelijkheid, zowel uit het historisch referentiekader als uit de bestudeerde samenlevingen, wordt vrij gekozen. De benaderingswijze van het gekozen referentiekader, de bestudeerde samenlevingen en de integratie van de bestudeerde samenlevingen en het gekozen referentiekader dienen evenwel te beantwoorden aan de criteria van bijlage 4.1.

De thema's die aan bod komen zijn:

- verzameling van historisch materiaal
- bevraging van historisch materiaal
- historische redenering
- historische rapportering

2.14.2 Instapvereisten

Geen

2.14.3 Studieduur

40 Lt

2.14.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Geschiedenis 2	M AV G050
De cursist kan	
Referentieperiode : 1815 - 1940	
Verzameling van historisch materiaal	
<p><i>Doeltreffend informatie selecteren uit gevarieerd informatiemateriaal omtrent een ruim geformuleerde historische of actuele probleemstelling</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ doeltreffend informatie selecteren uit gevarieerd informatiemateriaal omtrent een ruim geformuleerde historische of actuele probleemstelling <p>Gevarieerd informatiemateriaal kan zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ tekstmateriaal leerboeken, naslagwerken, artikels, schema's, historische bronnen (een rechtstreekse bron die verwijst naar een historisch feit), historiografische documentatie (een bewerking van historische bronnen : de maker zelf heeft een reeks bronnen geraadpleegd en geïnterpreteerd), ... ➤ visueel en auditief materiaal documentaires, film, interviews, internet, cd-rom, affiches, schilderijen, cartoons, foto's, kaarten, muziek, ... ➤ cijfermateriaal grafieken, statistieken, rekeningen, ... 	E14

<p><i>Zijn selectie van informatie kritisch verantwoorden</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ zijn selectie van informatie over de referentieperiode 1815 – 1940 verantwoorden op basis van aangereikte criteria➤ het door hem geselecteerde materiaal voorstellen en uitleggen op basis van welke criteria hij zijn informatiemateriaal verzameld heeft <p>Mogelijke criteria</p> <ul style="list-style-type: none">➤ diversiteit van de bronnen➤ verschillende standpunten➤ recente of eigentijdse bronnen➤ representativiteit van de bronnen (op hoeveel mensen heeft de bron betrekking)➤	E15
<p>Bevraging van historisch materiaal</p>	
<p><i>Zelfstandig de nodige gegevens voor het beantwoorden van een historische probleemstelling halen uit het historisch informatiemateriaal zoals beeldmateriaal, schema's, tabellen, diagrammen, kaarten, cartoons, dagboekfragmenten, reisverslagen, memoires</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ zelfstandig de nodige gegevens voor het beantwoorden van een historische probleemstelling halen uit gevarieerd informatiemateriaal <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de arbeidersproblematiek in de 19de eeuw: aan de hand van een synthesesetkst of gevarieerd materiaal zelfstandig een aantal vragen oplossen betreffende de arbeidsomstandigheden en levensvoorwaarden van loonarbeiders en hun gezinnen➤	E16
<p><i>Een vraagstelling ontwikkelen om de historische informatie kritisch en vanuit verschillende standpunten te benaderen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ via bevraging de nodige informatie voor het beantwoorden van een historische probleemstelling halen uit gevarieerd informatiemateriaal <p>Mogelijke vragen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ deelvragen in functie van een probleemstelling om de voornaamste aspecten van de probleemstelling grondig te behandelen zoals vragen naar de inhoud van de probleemstelling➤ vragen omtrent de historische methode: de cursist past spontaan de historische methode toe : identificatie van de bron, studie van de inhoud van de bron, beoordeling van de waarde van de bron➤ bij een synthese over een bepaald onderwerp stelt de cursist zelf toetsvragen op <p>Mogelijke onderwerpen</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de studie van het nazisme in Duitsland: hoe hebben de nazi's geprobeerd de economische crisis op te lossen? Wat zijn de voorstellen van Hitler daaromtrent?➤	E17
<p><i>Argumenten weergeven die worden gebruikt om standpunten omtrent problemen uit het verleden en heden te onderbouwen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de argumenten weergeven die worden gebruikt om standpunten te verdedigen of te weerleggen uit de bestudeerde periode van de referentieperiode 1815 – 1940. Zoals de argumenten waarmee de nazi's de jodenvervolgning rechtvaardigen	E18

Historische redenering	
<i>Verschillende argumentaties tegen elkaar afwegen</i> Concretisering: ➤ verschillende argumentaties tegen elkaar afwegen over onderwerpen zoals het al dan niet afschaffen van de stemplicht	E19
<i>Een redenering opbouwen vanuit de studie van verleden en heden om zijn standpunt t.o.v. een maatschappelijk probleem te verdedigen</i> Concretisering: ➤ zijn standpunt tegenover een maatschappelijk probleem met minstens één historisch argument verdedigen Mogelijke onderwerpen zijn ➤ bij een debat over stemrecht of stemplicht verdedigt de cursist zijn standpunt vanuit het argument dat de stemplicht ertoe geleid heeft dat er rekening gehouden werd met de stem van de arbeider ➤ Een historisch argument = een argument op basis van voorbeelden uit het verleden of het recente verleden	E20
<i>Bij hun historisch onderzoek de aangewende methode evalueren en eventueel bijsturen</i> Concretisering: ➤ bij zijn historisch onderzoek de aangewende methode evalueren en eventueel bijsturen aan de hand van aangereikte criteria ➤ verduidelijkt aan de hand van door de leerkracht ter beschikking gestelde reflectievragen de door hem gevolgde werkwijze, bijvoorbeeld wat betreft het zoeken en vinden van materiaal	E21
Historische rapportering	
<i>Omtrent een maatschappelijk relevante (actuele of historische) probleemstelling initiatieven nemen, met zijn medecursisten een doelmatige historische methodiek afspreken, de deelconclusies evalueren en een samenhangende rapportering brengen</i> Concretisering: ➤ een samenhangend verslag uitbrengen over een werk gemaakt i.v.m. een actuele of historische probleemstelling ➤ zelfstandig een werk maken over een actueel thema of een historisch thema en de resultaten schriftelijk en/of mondeling aan de leerkracht en aan medecursisten rapporteren Mogelijke activiteiten ➤ actualiteitsthema uitdiepen op basis van krantenartikels ➤ op basis van materiaal ter beschikking gesteld door de leerkracht een bepaald aspect uit een bepaalde periode bespreken. De cursist zoekt, analyseert en presenteert het geschikte materiaal ➤	E22
<i>De cursist is bereid ook zijn ingenomen standpunten te confronteren met conflicterende gegevens en die van daaruit te relativieren</i>	*E25

2.15 Module ASO3-B Geschiedenis 3 (051)

2.15.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module van de basisvorming laat cursisten toe zich belangrijke geschiedkundige concepten, begrippen, kennis eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een geschiedkundige basisvorming vereist is.

De te behandelen historische werkelijkheid, zowel uit het historisch referentiekader als uit de bestudeerde samenlevingen, wordt vrij gekozen. De benaderingswijze van het gekozen referentiekader, de bestudeerde samenlevingen en de integratie van de bestudeerde samenlevingen en het gekozen referentiekader dienen evenwel te beantwoorden aan de criteria van bijlage 4.1.

De thema's die aan bod komen zijn:

- historisch referentiekader
- bestudeerde samenlevingen uit de periode 1940 - nu
- het historisch referentiekader en de bestudeerde samenlevingen

2.15.2 Instapvereisten

Geen

2.15.3 Studieduur

40 Lt

2.15.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Geschiedenis 3	M AV G051
De cursist kan	
Referentieperiode: 1940 – nu	
Historisch referentiekader	
<p><i>De relativiteit aantonen van de westerse periodisering door deze te confronteren met periodiseringselementen geconcipieerd in een andere cultuur of vanuit een mondiaal aspect</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de westerse periodisering relativeren door ze te vergelijken met andere visies op periodisering <p>Voorbeelden</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ in het referentiekader de klassieke tijdslijn (Oudheid - Middeleeuwen - Nieuwe Tijd...) vergelijken met de economische tijdslijn van het menselijk verleden (zwervers – agrarische samenleving – industriële samenleving..) ➤ in de tijdslijn aanduiden dat tijdrekening cultureel gebonden is (christelijke versus islamitische tijdrekening) ➤ 	E1

<p><i>Een aantal historische begrippen en probleemstellingen verruimen en deze beredeneerd in een bredere historische context inpassen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ terugkerende historische begrippen verklaren doorheen hun evolutie in de tijd en geplaatst in een ruime historische context en ze inhoudelijk duiden vanuit hun historische context, meer bepaald de referentieperiode van 1940 tot nu➤ kritische vragen formuleren over de leerinhouden bijvoorbeeld vertrekkend vanuit beeldmateriaal <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ een vergelijking tussen de Europese migratiestromen na de Tweede Wereldoorlog en de Europese migratiestromen nu➤ de politieke propaganda tijdens de Koude Oorlog: het doel, de middelen, de gelijkenissen en de verschillen tussen Amerikaanse en Sovjetpropaganda➤	E2
<p><i>Ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving onderling en ontwikkelingsfasen van de westerse en andere samenlevingen, op basis van een probleemstelling uit de socialiteitsdimensie vergelijken</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ op basis van een probleemstellende vraag de ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving onderling vergelijken, met inbegrip van de Belgische samenleving, en van minstens één westerse en niet-westerse samenleving in verband met de referentieperiode 1940 tot nu <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de manier waarop de mens de tegenstellingen tussen economische overwegingen en ecologische belangen hanteert➤ de impact van de Tweede Wereldoorlog op de internationale verhoudingen na de Tweede Wereldoorlog➤ de invloed van de ineenstorting van het communisme op de politieke en militaire machtsverhoudingen➤	E3
<p><i>De cursist kent de krachtlijnen van het historisch referentiekader in termen van tijd, ruimte en socialiteit</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de grote ontwikkelingslijnen van de westerse samenlevingen verwoorden in termen van tijd, ruimte en socialiteit <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de evolutie van handelsunies tot Europese Unie➤ chronologische ordening van de gebeurtenissen van spanning en ontspanning tijdens de Koude Oorlog (dimensie tijd – tijdsopvolging)➤ het verschil in bewapeningsstrategie tussen de VSA en de USSR in verband brengen met de maritieme en de continentale positie van de respectievelijke grootmachten (dimensie ruimte-continentaal/ maritiem)➤ de uitschakeling van tegenstanders door de machthebbers in dictatoriale regimes (repressie) om hun macht te consolideren (dimensie socialiteit – mechanismen)➤	E4
<p>Bestudeerde samenlevingen uit de 19de en 20ste eeuw</p>	

<p><i>De begrippen beschaving, moderniteit en mondialisering/ globalisering toepassen op de westerse samenleving en op een andere samenleving</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ aantonen dat de begrippen beschaving, moderniteit en mondialisering een andere invulling krijgen naargelang men van standplaats of standpunt verandert <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de visie van Lumumba op de onafhankelijkheid van Kongo tegenover de visie van de Belgische overheid➤ de argumenten van Noord en een Zuid pro en contra globalisering➤ de verschillende visie op de positie van de vrouw in de samenleving in gesecculariseerde landen en in fundamentalistische landen➤	E5
<p><i>Fundamentele conflicten en breuklijnen waarmee samenlevingen worden geconfronteerd analyseren</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ fundamentele conflicten en breuklijnen analyseren waarmee samenlevingen worden geconfronteerd <p>Mogelijke fundamentele breuklijnen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ arbeid/bezit➤ rijkdom/armoede➤ onderwerping/inspraak➤ vrede/oorlog➤ integratie/segregatie➤ kerk/staat➤ <p>Mogelijke fundamentele conflicten zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Oost-West tegenstelling Y Noord-Zuid tegenstelling Y apartheid in Zuid-Afrika➤ visie op vrede vanuit Palestijns en Israëliisch standpunt➤	E6
<p><i>De breuklijnen in de evoluerende Belgische samenleving vanaf 1830 analyseren</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de breuklijnen in de evoluerende Belgische samenleving vanaf 1830 analyseren	E7
<p><i>Per ontwikkelingsfase van de westerse samenleving de belangrijkste elementen van het culturele domein, in samenhang met andere domeinen van de socialiteit omschrijven</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de culturele krachtlijnen van de westerse samenleving omschrijven vanuit de wisselwerking tussen het culturele en de andere maatschappelijke domeinen	E8
<p><i>De rol van onze gewesten als medespeler in Europese en mondiale context duiden</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de rol van onze gewesten als medespeler in Europa en mondiale context duiden <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de positie van België in de Europese integratie➤ bespreking van de onafhankelijkheid van Kongo als voorbeeld van de kolonisatie na de tweede wereldoorlog➤ het Belgisch beleid omtrent ontwikkelingssamenwerking als illustratie van de Noord-Zuid tegenstelling➤	E9
<p>Het historische referentiekader en de bestudeerde samenlevingen uit de 19de en 20ste eeuw</p>	

<p><i>Structurele verschillen aantonen tussen enerzijds agrarische en anderzijds industriële en post-industriële samenlevingen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ structurele verschillen aantonen tussen enerzijds agrarische en anderzijds industriële en post – industriële samenlevingen <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de begrippen agrarische samenleving – industriële samenleving – postindustriële samenleving bij alle samenlevingen die bestudeerd worden in de referentieperiode 1940 – nu➤ de vergelijking tussen de agrarische economieën van het zuidelijk halfrond en de geïndustrialiseerde economieën van het noordelijk halfrond wat betreft basis economie , rijkdom➤	E10
<p><i>Aantonen dat ideologieën, mentaliteiten, waardenstelsels en wereldbeschouwingen invloed uitoefenen op samenlevingen, menselijke gedragingen en beeldvorming over het verleden</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ aantonen dat ideologieën, mentaliteiten, waardenstelsels en wereldbeschouwingen invloed uitoefenen op samenlevingen, menselijke gedragingen en beeldvorming over het verleden <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ invloed van het Islam fundamentalisme➤ op de samenleving = theocratische samenleving in Afghanistan onder de Taliban➤ op de menselijke gedragingen= de houding ten aanzien van de vrouw➤ op beeldvorming over het verleden = de reactie op hun historisch erfgoed➤	E11
<p><i>Uit elke historische dimensie één categorie toepassen op de westerse samenleving</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ als besluit bij het bestuderen van een samenleving uit de dimensies tijd, ruimte, socialiteit een voor die periode relevante categorie toelichten <p>Mogelijke toelichtingen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ gegevens uit een grafiek die economische fluctuaties voorstelt, interpreteren als kortstondig of langdurig (dimensie tijd)➤ de economie na de Tweede Wereldoorlog op wereldschaal (dimensie ruimteschaal)➤ de koppeling van de start van de Belgische staatshervorming aan de verschuiving van het economisch zwaartepunt van Wallonië naar Vlaanderen (dimensie socialiteit-relatie)➤	E12
<p><i>Vragen stellen aan het verleden om actuele spanningsvelden te verhelderen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ vragen stellen aan het verleden om actuele spanningsvelden te verhelderen <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ op basis van twee tekstfragmenten een vergelijking maken tussen het nationaliteiten vraagstuk in de Russische Federatie vandaag en in de Stalinistische periode➤ bij de studie van de Derdewereldproblematiek het fenomeen verstedelijking verklaren vanuit kennis van de migraties in de 19de eeuw➤ vragen i.v.m. de joodse diaspora het zionisme, het ontstaan van Israël formuleren in het Midden Oostenconflict➤	E13
<p><i>De cursist is bereid om actuele spanningsvelden aan de historische ontwikkelingen te relateren.</i></p>	*E23

De cursist is bereid om actuele/ historische spanningsvelden vanuit verschillende gezichtshoeken kritisch te bekijken, rekening houdend met mogelijke achterliggende waarden, normen en mentaliteiten

*E24

2.16 Module ASO3-B Geschiedenis 4 (052)

2.16.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module van de basisvorming laat cursisten toe zich belangrijke geschiedkundige concepten, begrippen en kennis eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een geschiedkundige basisvorming vereist is.

De te behandelen inhoud, zowel uit het historisch referentiekader als uit de bestudeerde samenlevingen, worden vrij gekozen.

De thema's die aan bod komen zijn:

- verzameling van historisch materiaal uit de periode 1940 - nu
- bevraging van historisch materiaal
- historische redenering
- historische rapportering

2.16.2 Instapvereisten

Geen

2.16.3 Studieduur

40 Lt

2.16.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Geschiedenis 4	M AV G052
De cursist kan	
Referentieperiode: 1940 – nu	
Verzameling van historisch materiaal	
<p><i>Doeltreffend informatie selecteren uit gevarieerd informatiemateriaal omtrent een ruim geformuleerde historische of actuele probleemstelling</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ doeltreffend informatie selecteren uit gevarieerd informatiemateriaal omtrent een ruim geformuleerde historische of actuele probleemstelling <p>Gevarieerd informatiemateriaal kan zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ tekstmateriaal leerboeken, naslagwerken, artikels, schema's, historische bronnen (een rechtstreekse bron die verwijst naar een historisch feit), historiografische documentatie (een bewerking van historische bronnen : de maker zelf heeft een reeks bronnen geraadpleegd en geïnterpreteerd), ... ➤ visueel en auditief materiaal documentaires, film, interviews, internet, cd- rom, affiches, schilderijen, cartoons, foto's, kaarten, muziek, ... ➤ cijfermateriaal grafieken, statistieken, rekeningen, ... 	E14

<p><i>Zijn selectie van informatie kritisch verantwoorden</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ zijn selectie van informatie verantwoorden op basis van aangereikte criteria➤ het door hem geselecteerde materiaal voorstellen en uitleggen op basis van welke criteria hij zijn informatiemateriaal verzameld heeft <p>Mogelijke criteria</p> <ul style="list-style-type: none">➤ diversiteit van de bronnen➤ verschillende standpunten➤ recente of eigentijdse bronnen➤ representativiteit van de bronnen (op hoeveel mensen heeft de bron betrekking)➤	E15
<p><i>Bevraging van historisch materiaal</i></p>	
<p><i>Zelfstandig de nodige gegevens voor het beantwoorden van een historische probleemstelling halen uit het historisch informatiemateriaal zoals beeldmateriaal, schema's, tabellen, diagrammen, kaarten, cartoons, dagboekfragmenten, reisverslagen, memoires</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ zelfstandig de nodige gegevens voor het beantwoorden van een historische probleemstelling halen uit gevarieerd informatiemateriaal <p>Voorbeeld</p> <ul style="list-style-type: none">➤ het beeld dat wordt verspreid respectievelijk in de USSR en de VSA over de maatschappijvisie van de tegenstander tijdens de Koude Oorlog	E16
<p><i>Een vraagstelling ontwikkelen om de historische informatie kritisch en vanuit verschillende standpunten te benaderen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ via bevraging de nodige informatie voor het beantwoorden van een historische probleemstelling halen uit gevarieerd informatiemateriaal <p>Mogelijke vragen zijn</p> <ul style="list-style-type: none">➤ deelvragen in functie van een probleemstelling om de voornaamste aspecten van de probleemstelling grondig te behandelen zoals vragen naar de inhoud van de probleemstelling➤ vragen omtrent de historische methode: de cursisten passen spontaan de historische methode toe : identificatie van de bron, studie van de inhoud van de bron, beoordeling van de waarde van de bron➤ bij een synthese over een bepaald onderwerp stellen de cursisten zelf toetsvragen op. Deze vragen worden gesteld aan een cursist die hetzelfde onderwerp bestudeerde	E17
<p><i>Argumenten weergeven die worden gebruikt om standpunten omtrent problemen uit het verleden en heden te onderbouwen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de argumenten weergeven die worden gebruikt om standpunten te verdedigen of te weerleggen <p>Mogelijke onderwerpen</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de argumenten op basis waarvan de Joden enerzijds en de Palestijnen anderzijds hun recht op Palestina opeisen➤ de argumenten van voor- en tegenstanders van Leopold III tijdens de koningskwestie➤	E18

Historische redenering	
<i>Verschillende argumentaties tegen elkaar afwegen</i> Concretisering: ➤ verschillende argumentaties tegen elkaar afwegen Mogelijke onderwerpen ➤ de sterkte en zwakte van de UNO ➤	E19
<i>Een redenering opbouwen vanuit de studie van verleden en heden om zijn standpunt t.o.v. een maatschappelijk probleem te verdedigen</i> Concretisering: ➤ zijn standpunt tegenover een maatschappelijk probleem met minstens één historisch argument verdedigen Mogelijke onderwerpen zijn ➤ betreffende het Midden-Oosten-conflict een standpunt tegenover militaire represailles verdedigen vanuit het argument dat alle geweld sinds 1948 geen enkele oplossing bood voor het conflict ➤ betreffende de rol van de Veiligheidsraad in het conflict Irak een standpunt verdedigen met minstens één historisch argument ➤ Een historisch argument = een argument op basis van voorbeelden uit het verleden of het recente verleden	E20
<i>De cursist is bereid vanuit het historisch besef dat individuen en groepen interfereren in maatschappelijke processen, actief en constructief te participeren aan de evoluerende maatschappij</i>	*E29
<i>Bij zijn historisch onderzoek de aangewende methode evalueren en eventueel bijsturen</i> Concretisering: ➤ bij zijn historisch onderzoek de aangewende methode evalueren en eventueel bijsturen aan de hand van aangereikte criteria Mogelijke criteria ➤ herkomst van het materiaal ➤ variatie in het materiaal ➤ knelpunten bij zoeken en selecteren van materiaal ➤	E21
Historische rapportering	
<i>Omtrent een maatschappelijk relevante (actuele of historische) probleemstelling initiatieven nemen, met zijn medecursisten een doelmatige historische methodiek afspreken, de deelconclusies evalueren en een samenhangende rapportering brengen</i> Concretisering: ➤ een samenhangend verslag uitbrengen over een werk gemaakt in verband met een actuele of historische probleemstelling ➤ zelfstandig een werk maken over een actueel thema of een historisch thema en zijn resultaten schriftelijk en/of mondeling aan de leerkracht en aan medecursisten rapporteren Mogelijke activiteiten ➤ actualiteitsthema uitdiepen op basis van krantenartikels ➤ op basis van materiaal ter beschikking gesteld door de leerkracht een bepaald aspect uit een bepaalde periode bespreken. De cursist zoekt, analyseert en presenteert het geschikte materiaal ➤	E22

De cursist durft vanuit een intellectueel eerlijke omgang met informatie te reageren op vormen van desinformatie

*E26

2.17 Module ASO3-B Biologie (053)

2.17.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke natuurwetenschappelijke concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een natuurwetenschappelijke basisvorming vereist is.

De thema's die aan bod komen zijn:

- de cel
- voortplanting
- genetica
- evolutie

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen natuurwetenschappen 3e graad ASO.

2.17.2 Instapvereisten

Geen

2.17.3 Studieduur

60 Lt

2.17.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Biologie	M AV G053
De volgende eindtermen voor de 3e graad aso worden gelezen vanuit de persoonlijke, sociale en mondiale context en dat met behulp van ondersteunende technieken.	
De cursist kan	
Gemeenschappelijke eindtermen voor wetenschappen	
Wetenschappelijke vaardigheden	
<i>Eigen denkbeelden verwoorden en deze confronteren met denkbeelden van anderen, metingen, observaties, onderzoeksresultaten of wetenschappelijke inzichten.</i>	E1
<i>Vanuit een onderzoeksvraag een eigen hypothese of verwachting formuleren en relevante variabelen aangeven.</i>	E2
<i>Uit data, een tabel of een grafiek relaties en waarden afleiden om een besluit te formuleren.</i>	E3
<i>Wetenschappelijke terminologie gebruiken</i>	E4
<i>Veilig en verantwoord omgaan met stoffen, elektrische toestellen, geluid en EM-straling.</i>	E5
Wetenschap en samenleving	
<i>Bij het verduidelijken van en het zoeken naar oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken wetenschappelijke principes hanteren die betrekking hebben op tenminste grondstoffen, energie,-biotechnologie, biodiversiteit en het leefmilieu.</i>	E6
<i>De natuurwetenschappen als onderdeel van de culturele ontwikkeling duiden en de wisselwerking met de maatschappij op ecologisch, ethisch, technisch, socio-economisch en filosofisch vlak illustreren.</i>	E7
De cel	
<i>Celorganellen, zowel op lichtmicroscopisch als op elektronenmicroscopisch niveau, benoemen en functies ervan aangeven</i>	B1
<i>Het belang van sachariden, lipiden, proteïnen, nucleïne-zuren, mineralen en water voor het metabolisme toelichten.</i>	B2
<i>Het belang van mitose en meiose duiden.</i>	B3
<i>De betekenis van DNA bij de celdeling en genexpressie verduidelijken.</i>	B4
Voortplanting	

<i>De functie van geslachtshormonen bij de gametogenese en bij de menstruatiecyclus toelichten.</i>	B5
<i>Stimulering en beheersing van de vruchtbaarheid bespreken in functie van de hormonale regeling van de voorplanting.</i>	B6
<i>De bevruchting en de geboorte beschrijven en de invloed van externe factoren op de ontwikkeling van embryo en foetus bespreken.</i>	B7
Genetica	
<i>Aan de hand van eenvoudige voorbeelden toelichten hoe kenmerken van generatie op generatie overerven.</i>	B8
<i>Kenmerken van organismen en variatie tussen organismen verklaren vanuit erfelijkheid en omgevingsinvloeden.</i>	B9
Evolutie	
<i>Wetenschappelijk onderbouwde argumenten geven voor de biologische evolutie van organismen met inbegrip van de mens.</i>	B10

2.18 Module ASO3-B Chemie (054)

2.18.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke natuurwetenschappelijke concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een natuurwetenschappelijke basisvorming vereist is.

De thema's die aan bod komen zijn:

- structuur en eigenschappen van de materie
- chemische interactie
- dynamiek van chemische processen
- chemische analyse

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen natuurwetenschappen 3e graad ASO.

2.18.2 Instapvereisten

Geen

2.18.3 Studieduur

60 Lt

2.18.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Chemie	M AV G054
De volgende eindtermen voor de 3e graad aso worden gelezen vanuit de persoonlijke, sociale en mondiale context en dat met behulp van ondersteunende technieken.	
De cursist kan	
Gemeenschappelijke eindtermen voor wetenschappen	
Wetenschappelijke vaardigheden	
<i>Eigen denkbeelden verwoorden en deze confronteren met denkbeelden van anderen, metingen, observaties, onderzoeksresultaten of wetenschappelijke inzichten.</i>	E1
<i>Vanuit een onderzoeksvraag een eigen hypothese of verwachting formuleren en relevante variabelen aangeven.</i>	E2
<i>Uit data, een tabel of een grafiek relaties en waarden afleiden om een besluit te formuleren.</i>	E3
<i>Wetenschappelijke terminologie, symbolen gebruiken</i>	E4
<i>Veilig en verantwoord omgaan met stoffen</i>	E5
Wetenschap en samenleving	
<i>Bij het verduidelijken van en het zoeken naar oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken wetenschappelijke principes hanteren die betrekking hebben op tenminste grondstoffen, biotechnologie en het leefmilieu.</i>	E6
<i>De natuurwetenschappen als onderdeel van de culturele ontwikkeling duiden en de wisselwerking met de maatschappij op ecologisch, ethisch, technisch, socio-economisch en filosofisch vlak illustreren.</i>	E7
Structuur en eigenschappen van de materie	
<i>Eigenschappen en actuele toepassingen van stoffen waaronder kunststoffen verklaren aan de hand van de moleculaire structuur van die stoffen.</i>	C1
Chemische interactie tussen deeltjes	
<i>Chemische reacties uit de koolstofchemie in verband brengen met hedendaagse toepassingen.</i>	C2
<i>Voor een aflopende reactie, waarvan de reactievergelijking gegeven is, en op basis van gegeven stofhoeveelheden of massa's, de stofhoeveelheden en massa's bij de eindsituatie berekenen</i>	C3
Dynamiek van chemische processen	

<i>De invloed van snelheidsbepalende factoren van een reactie verklaren in termen van botsingen tussen deeltjes en van activeringsenergie</i>	C4
<i>Het onderscheid tussen een evenwichtsreactie en een aflopende reactie illustreren.</i>	C5
Chemische analyse	
<i>De pH van een oplossing definiëren en illustreren.</i>	C6
<i>Het belang van een buffermengsel illustreren.</i>	C7

2.19 Module ASO3-B Fysica (055)

2.19.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke natuurwetenschappelijke concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een natuurwetenschappelijke basisvorming vereist is.

De thema's die aan bod komen zijn:

- beweging en kracht
- materie en straling
- trillingen en golven
- elektriciteit en magnetisme

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen natuurwetenschappen 3e graad ASO.

2.19.2 Instapvereisten

Geen

2.19.3 Studieduur

60 Lt

2.19.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Fysica	M AV G055
De volgende eindtermen voor de 3e graad aso worden gelezen vanuit de persoonlijke, sociale en mondiale context en dat met behulp van ondersteunende technieken.	
De cursist kan	
Gemeenschappelijke eindtermen voor wetenschappen	
Wetenschappelijke vaardigheden	
<i>Eigen denkbeelden verwoorden en deze confronteren met denkbeelden van anderen, metingen, observaties, onderzoeksresultaten of wetenschappelijke inzichten.</i>	E1
<i>Vanuit een onderzoeksvraag een eigen hypothese of verwachting formuleren en relevante variabelen aangeven.</i>	E2
<i>Uit data, een tabel of een grafiek relaties en waarden afleiden om een besluit te formuleren.</i>	E3
<i>Wetenschappelijke terminologie, symbolen en SI-eenheden gebruiken</i>	E4
<i>Veilig en verantwoord omgaan met elektrische toestellen, geluid en EM-straling.</i>	E5
Wetenschap en samenleving	
<i>Bij het verduidelijken van en het zoeken naar oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken wetenschappelijke principes hanteren die betrekking hebben op tenminste energie en het leefmilieu.</i>	E6
<i>De natuurwetenschappen als onderdeel van de culturele ontwikkeling duiden en de wisselwerking met de maatschappij op ecologisch, ethisch, technisch, socio-economisch en filosofisch vlak illustreren.</i>	E7
Beweging, kracht en energie	
<i>De beweging van een voorwerp beschrijven in termen van positie, snelheid en versnelling (eenparig versnelde en eenparig cirkelvormige beweging)</i>	F1
<i>De invloed van de resulterende kracht en van de massa op de verandering van de bewegingstoestand van een voorwerp kwalitatief en kwantitatief beschrijven</i>	F2
Materie en straling	
<i>De volgende kernfysische aspecten aan de hand van toepassingen of voorbeelden illustreren:</i>	F3
<ul style="list-style-type: none"> - aard van α-, β- en γ-straling; - activiteit en halveringstijd; - kernfusie en kernsplijting; - effecten van ioniserende straling op mens en milieu. 	

Trillingen en golven	
<i>Eigenschappen van een harmonische trilling en een lopende golf met toepassingen illustreren.</i>	F4
<i>Eigenschappen van geluid en mogelijke invloeden van geluid op de mens beschrijven.</i>	F5
Elektriciteit en magnetisme	
<i>De begrippen spanning, stroomsterkte, weerstand, vermogen en hun onderlinge verbanden kwalitatief en kwantitatief hanteren.</i>	F6
<i>Met toepassingen illustreren:</i> <i>- een magnetisch veld ontstaat ten gevolge van bewegende elektrische ladingen;</i> <i>- het effect van een homogeen magnetisch veld op een stroomvoerende geleider;</i> <i>- elektromagnetische inductieverschijnselen.</i>	F7

2.20 Module ASO3-B Nederlands 1 (056)

2.20.1 Situering van de module in de opleiding

In deze module maakt de cursist zich belangrijke vaardigheden, concepten, begrippen en kennis eigen i.v.m. het Nederlands. Cursisten leren taal actief gebruiken in functie van maatschappelijk functioneren in een multiculturele samenleving en van hun persoonlijke ontwikkeling. Daarbij ligt een belangrijke klemtoon op een eventuele verdere studieloopbaan en beroepsleven.

Elke module (1-3) bevat de taalvaardigheden (spreken, luisteren, lezen en schrijven), literatuur en taalbeschouwing.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen Nederlands van de 3e graad ASO.

Taalvaardigheid neemt een centrale plaats in. Het einddoel van taalvaardigheidsonderwijs is de cursist in de situaties waarin hij terecht kan komen, vlot en effectief te leren communiceren, zowel receptief (luisterend/lezen) als productief (spreken/gesprekken voeren/schrijven).

De moeilijkheidsgraad van de eindtermen Nederlands (basisvorming 3de graad ASO-TKO) wordt niet bepaald door één criterium, maar door het samenspel van een aantal parameters:

- *tekstsoorten/ tekstkenmerken*;
- *verwerkingsniveau* : kopiërend, beschrijvend, structurerend, beoordelend;
- *publiek* : teksten van eenzelfde soort zijn voor de cursist in de regel moeilijker naarmate het publiek waarvoor zij bedoeld zijn, verder van hem af staat; de mate van bekendheid (en van gemeenschappelijkheid van referentiekaders die ermee samenhangt) bepaalt de afstand; dat geeft met een stijgende moeilijkheidsgraad de volgende ordening:
 - teksten voor de cursist zelf;
 - teksten voor bekenden, van wie het referentiekader van ervaring en kennis grotendeels overeenstemt;
 - teksten voor onbekenden, die nog heel wat gemeenschappelijke 'kenmerken' hebben;
 - teksten voor een willekeurig onbekend publiek.

Taalbeschouwing heeft in de eerste plaats een ondersteunende functie bij de ontwikkeling van vaardigheden via inzicht in allerlei taalverschijnselen en reflectie op eigen en andermans taalgebruik. Daarnaast dient taalbeschouwing ook een cognitief doel om de wereld, de taal, het taalgebruik en het taalsysteem van de mens als individu en als lid van allerlei groepen te benaderen. Taalverschijnselen kunnen op verschillende niveaus worden verwerkt. Ze kunnen worden herkend, benoemd, besproken, beschreven, onderzocht en geduid.

Literatuur krijgt in de eindtermen van de tweede en de derde graad een belangrijke plaats, omwille van de aparte tekstsoort ervan en haar vormende en culturele waarde. Het streefdoel is via een tekstervarende en tekstbestuderende benadering literaire competentie te bereiken.

In **module 1** komen aan bod:

- *voor taalvaardigheid*:
 - informatieve (uitlezings-, verslagen, schema's), zakelijke (formulieren, inlichtingen, klachten) en fictionele (poëzie) teksten;
 - op structurerend of beoordelend niveau;
 - voor een bekend of onbekend publiek;
- *voor literatuur*: interpretatie van poëzie;
- *voor taalbeschouwing*: taalverschijnselen herkennen, onderzoeken en duiden.

2.20.2 Instapvereisten

Geen

2.20.3 Studieduur

80 Lt

2.20.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Nederlands 1	M AV G056
Luisteren	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen luisteren naar uiteenzettingen en probleemstellingen door een bekende volwassene m.b.t. een leerstofonderdeel bestemd voor bekende leeftijdgenoten en ze kunnen die schriftelijk weergeven (cf. schrijven)</i>	E1
De eindtermen 3 - 6 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 1	
<i>De cursisten kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen. Het gaat om het gebruiken van</i>	E3
<ul style="list-style-type: none"> ➤ de context ➤ de eigen voorkennis ➤ de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen) ➤ het woordenboek 	
<i>Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie over de luistertaken kunnen de cursisten</i>	E4
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun luisterdoel(en) bepalen ➤ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ onderwerp en hoofdgedachte identificeren ➤ gericht informatie selecteren en ordenen ➤ bijkomende informatie vragen ➤ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen ➤ de functie van bijgeleverde visuele informatie vaststellen (koppeling kijken) ➤ het taalgebruik van de spreker inschatten ➤ aandacht tonen voor het non-verbale gedrag van de gesprekspartner/spreker 	
<i>De cursisten kunnen de geschikte luisterstrategieën toepassen naar gelang van hun luisterdoel(en), achtergrondkennis en tekstsoort (oriënterend, zoekend, globaal en intensief)</i>	E5
<i>De cursisten zijn bereid om</i>	*E6
<ul style="list-style-type: none"> ➤ te luisteren ➤ een onbevooroordeelde luisterhouding aan te nemen ➤ een ander te laten uitspreken ➤ te reflecteren over hun eigen luisterhouding ➤ het beluisterde te toetsen aan eigen kennis en inzichten 	
Lezen	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen voor een onbekend publiek lezen</i>	E12
<ul style="list-style-type: none"> ➤ formuleren en administratieve teksten 	
Op beoordelend niveau	
<i>De cursisten kunnen voor een onbekend publiek lezen</i>	E14
<ul style="list-style-type: none"> ➤ niet-fictionele teksten <ul style="list-style-type: none"> ○ informatieve teksten, inclusief informatiebronnen: zoals schema's en tabellen, verslagen, hypertexten en uiteenzettingen ➤ fictionele teksten: poëzie 	
De eindtermen 15-18 hebben betrekking op de teksten uit de eindtermen 12 en 14	
<i>De cursisten kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen. Het gaat om het gebruiken van</i>	E15
<ul style="list-style-type: none"> ➤ de context ➤ de eigen voorkennis ➤ de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen) ➤ het woordenboek 	

<p><i>Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie over hun taken kunnen de cursisten</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ hun eigen leesdoel(en) bepalen ➤ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ➤ de tekstsoort bepalen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ functie van beeld en opmaak in een tekst herkennen ➤ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen ➤ de structuur van een tekst aanduiden ➤ onderwerp en hoofdgedachten aanduiden en parafraseren om tekstbegrip te bevorderen ➤ gelezen teksten kort samenvatten ➤ feiten en meningen onderscheiden ➤ argumenten in een tekst op hun waarde en relevantie beoordelen ➤ info selecteren en gebruiken met behulp van verschillende informatiekanalen 	E16
<p><i>De cursisten kunnen een leesstrategie kiezen naar gelang van hun leesdoel en tekstsoort, en ze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief)</i></p>	E17
<p><i>De cursisten zijn bereid om</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ te lezen ➤ lezend informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp ➤ de verkregen informatie aan eigen kennis en inzicht te toetsen en te vergelijken met informatie uit andere bronnen ➤ te reflecteren op inhoud en vorm van de teksten ➤ hun persoonlijk oordeel over bepaalde teksten te formuleren, in vraag te stellen en eventueel te herzien 	*E18

Spreken/ Gesprekken voeren	
Op structurerend niveau	
<p><i>De cursisten kunnen aan een bekende volwassene vragen stellen en antwoorden formuleren m.b.t. leerstofonderdelen in de schoolvakken</i></p>	E7
Op beoordelend niveau	
<p><i>De cursisten kunnen aan een onbekend publiek inlichtingen vragen, aanvragen doen, klachten/bezwaren formuleren (rechtstreeks of door middel van de telefoon)</i></p>	E9
De eindtermen 10-11 hebben betrekking op de teksten uit de eindtermen 7 en 9	
<p><i>Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie over de spreektaken/gesprekstaken kunnen de cursisten</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ hun eigen spreek- en gespreksdoel(en) bepalen ➤ zich een beeld vormen van hun publiek ➤ hun voorkennis inzetten ➤ naargelang van de spreek-, gespreksdoel(en) en publiek <ul style="list-style-type: none"> ○ gericht informatie selecteren en in een duidelijke vorm verwoorden ○ bijkomende info vragen ○ hun taalgebruik aanpassen ○ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen en verwoorden ○ visuele informatie gebruiken ○ non-verbaal gedrag inschatten en inzetten ➤ gespreksconventies hanteren om gesprekken te beginnen, te onderbreken, gaande te houden en af te sluiten ➤ argumenten herkennen en aanbrengen ➤ adequaat reageren op de inbreng van gesprekspartner(s) 	E10
<p><i>De cursisten zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ te spreken ➤ algemeen Nederlands te spreken ➤ een kritische houding aan te nemen tegenover hun eigen spreek- en gespreksgedrag 	*E11

Schrijven	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen voor een onbekend publiek tekstsoorten schrijven zoals</i> ➤ schema's en samenvattingen van gelezen en beluisterde informatie en studieteksten	E19
Op beoordelend niveau	
<i>De cursisten kunnen voor een onbekend publiek tekstsoorten schrijven zoals</i> verslagen	E20
De eindtermen 21-22 hebben betrekking op de teksten uit de eindtermen 19-20	
<i>Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie over hun schrijftaken kunnen de cursisten</i>	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun eigen schrijfdoel(en) bepalen ➤ hun bedoeld publiek bepalen ➤ hun tekstsoort bepalen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ gericht informatie zoeken, ordenen en verwerken ➤ een logische tekstopbouw creëren met aandacht voor inhoudelijke en functionele relaties ➤ eigen tekst reviseren ➤ inhouds- en vormconventies van de taal verzorgen ➤ lay-out verzorgen ➤ correct citeren (bronvermelding) ➤ gebruik maken van ICT 	E21
<i>De cursisten zijn bereid om</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ te schrijven ➤ schriftelijk informatie te verstrekken ➤ te reflecteren over inhoud en vorm van hun eigen schrijfproces en -product ➤ taal, indeling, spelling, handschrift en lay-out te verzorgen 	*E22
Literatuur	
<i>De cursisten kunnen vanuit een tekstervarende en tekstbestuderende manier van lezen</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ literaire teksten uit heden en verleden interpreteren. Zij kunnen daarbij verbanden leggen <ul style="list-style-type: none"> ○ binnen teksten ○ tussen teksten ○ tussen teksten en het brede socioculturele veld ○ tussen tekst en auteur ○ tussen teksten en hun multimediale vormgeving ➤ verslag uitbrengen over de eigen ervaringen met teksten uit heden en verleden en kunnen deze ervaringen toetsen aan andere interpretaties van en aan waardeoordelen over teksten 	E23
Literaire teksten: poëzie	
De eindtermen 24-28 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 23	
<i>De cursisten kunnen hun tekstkeuze en hun leeservaring beschrijven en documenteren in een leesdossier</i>	E24
<i>De cursisten kunnen informatie over literaire teksten verzamelen en verwerken. Zij kunnen hierbij gebruik maken van informatiekanalen: bibliotheek, kranten en tijdschriften, radio- en tv-programma's, internet en cd-rom</i>	E25
<i>De cursisten kunnen bij deze activiteiten gebruik maken van de gepaste leesstrategieën (cf. eindterm 17)</i>	E26
<i>De cursisten kunnen doelbewust gegevens, begrippen en werkwijzen hanteren om de bovengenoemde taken uit te voeren</i>	E27

<p><i>De cursisten zijn bereid om</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ literaire teksten te lezen ➤ over hun eigen leeservaring met anderen te spreken en erover te schrijven ➤ hun leeservaring in maatschappelijke context(en) te plaatsen ➤ hun persoonlijke leeservaring te toetsen aan die van anderen 	*E28
Taalbeschouwing	
Attitudes	
<p><i>De cursisten zijn bereid om op hun niveau</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ bewust te reflecteren op taalgebruik en taalsysteem ➤ van de verworven inzichten gebruik te maken bij verbale en non-verbale communicatie 	*E29
<p><i>Bij het reflecteren op verbale en non-verbale communicatie tonen de cursisten interesse in en respect voor de persoon van de ander, en voor de eigen en andermans cultuur</i></p>	*E30
Taalgebruik	
<p><i>Met het oog op doeltreffende communicatie en verdiepende taalbeschouwelijke kennisontwikkeling kunnen de cursisten op hun niveau in allerlei taalgebruikssituaties bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalgebruik. Ze kunnen in aansluiting bij wetenschappelijke inzichten de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en duiden</i></p> <p><u>31.1 in het tekstuele domein</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ een aantal vaste tekststructuren zoals evaluatie-, probleem-, maatregel- en onderzoeksstructuur 	E31
Taalsysteem	
<p><i>Met het oog op doeltreffende communicatie en verdiepende taalbeschouwelijke kennisontwikkeling kunnen de cursisten op hun niveau in aansluiting bij wetenschappelijke inzichten bewust reflecteren op het taalsysteem, zijn componenten en de onderlinge samenhang. Ze kunnen de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en duiden</i></p> <p><u>32.1 in het fonologische domein</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ het onderscheid tussen klank, foneem en letter <p><u>32.2 in het orthografische domein</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ principes van de Nederlandse spelling <p><u>32.3 in het morfologische domein</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de systematiek van woordvorming <p><u>32.4 in het syntactische domein</u></p> <p><i>woordgroepen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ woordgroepen <p><i>zinsdelen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zinsdelen <p><i>zin</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ actieve en passieve zinnen ➤ zinstypen in relatie tot taalhandelingen <p><u>32.5. in het semantische domein</u></p> <p><i>woordsemantiek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ woordbetekenis: denotatie, connotatie en polysemie ➤ betekenisrelaties: hyponymie en hyperonymie ➤ betekenisverandering ➤ stijlfiguren: eufemisme, dysfemisme, pleonasme, tautologie ➤ metaforiek en metonymie <p><i>zinssemantiek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de semantiek van woordgroepen en zinsdelen ➤ modaliteit ➤ ontkenning 	E32
Strategieën	

2.21 Module ASO3-B Nederlands 2 (057)

2.21.1 Situering van de module in de opleiding

In deze module maakt de cursist zich belangrijke vaardigheden, concepten, begrippen en kennis eigen i.v.m. het Nederlands. Cursisten leren taal actief gebruiken in functie van maatschappelijk functioneren in een multiculturele samenleving en van hun persoonlijke ontwikkeling. Daarbij ligt een belangrijke klemtoon op een eventuele verdere studieloopbaan en beroepsleven. Elke module (1-3) bevat de taalvaardigheden (spreken, luisteren, lezen en schrijven), literatuur en taalbeschouwing.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen Nederlands van de 3e graad ASO.

Taalvaardigheid neemt een centrale plaats in. Het einddoel van taalvaardigheidsonderwijs is de cursist in de situaties waarin hij terecht kan komen, vlot en effectief te leren communiceren, zowel receptief (luisterend/lezen) als productief (spreken/gesprekken voeren/schrijven).

De moeilijkheidsgraad van de eindtermen Nederlands (basisvorming 3de graad ASO-TKO) wordt niet bepaald door één criterium, maar door het samenspel van een aantal parameters:

- *tekstsoorten/ tekstenkenmerken*;
- *verwerkingsniveau* : kopiërend, beschrijvend, structurerend, beoordelend.;
- *publiek* : teksten van eenzelfde soort zijn voor de cursist in de regel moeilijker naarmate het publiek waarvoor zij bedoeld zijn, verder van hem af staat; de mate van bekendheid (en van gemeenschappelijkheid van referentiekaders die ermee samenhangt) bepaalt de afstand; dat geeft met een stijgende moeilijkheidsgraad de volgende ordening:
 - teksten voor de cursist zelf;
 - teksten voor bekenden, van wie het referentiekader van ervaring en kennis grotendeels overeenstemt;
 - teksten voor onbekenden, die nog heel wat gemeenschappelijke 'kenmerken' hebben;
 - teksten voor een willekeurig onbekend publiek.

Taalbeschouwing heeft in de eerste plaats een ondersteunende functie bij de ontwikkeling van vaardigheden via inzicht in allerlei taalverschijnselen en reflectie op eigen en andermans taalgebruik. Daarnaast dient taalbeschouwing ook een cognitief doel om de wereld, de taal, het taalgebruik en het taalsysteem van de mens als individu en als lid van allerlei groepen te benaderen. Taalverschijnselen kunnen op verschillende niveaus worden verwerkt. Ze kunnen worden herkend, benoemd, besproken, beschreven, onderzocht en geduid.

Literatuur krijgt in de eindtermen van de tweede en de derde graad een belangrijke plaats, omwille van de aparte tekstsoort ervan en haar vormende en culturele waarde. Het streefdoel is via een tekstervarende en tekstbestuderende benadering literaire competentie te bereiken.

In **module 2** komen aan bod:

- *voor taalvaardigheid*:
 - zowel informatieve (verslagen, uiteenzettingen), prescriptieve (instructies), persuasieve, diverterende, zakelijke (brieven) als fictionele (proza) teksten ;
 - op vooral beoordelend niveau;
 - voor een onbekend publiek;
- *voor literatuur*: analyse van proza;
- *voor taalbeschouwing*: taalverschijnselen herkennen, onderzoeken en duiden.

2.21.2 Instapvereisten

De competenties van de module *ASO3-B Nederlands 1*

2.21.3 Studieduur

80 Lt

2.21.4 Basiscompetenties

Module ASO3-B Nederlands 2	M AV G057
Luisteren	
Op beoordelend niveau	
<p><i>De cursisten kunnen via diverse media en multimediale informatiedragers luisteren naar de volgende tekstsoorten bestemd voor een onbekend publiek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ diventerende teksten zoals praatprogramma's ➤ informatieve teksten, zoals verslagen van feiten en ervaringen <p>De eindtermen 3-6 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 2</p>	E2
<p><i>De cursisten kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen, het gaat om het gebruiken van</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de context ➤ de eigen voorkennis ➤ de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen) ➤ het woordenboek 	E3
<p><i>Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie over de luistertaken kunnen de cursisten</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ hun luisterdoel(en) bepalen ➤ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ onderwerp en hoofdgedachte identificeren ➤ gericht informatie selecteren en ordenen ➤ bijkomende informatie vragen ➤ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen ➤ de functie van bijgeleverde visuele informatie vaststellen (koppeling kijken) ➤ het taalgebruik van de spreker inschatten ➤ aandacht tonen voor het non-verbale gedrag van de gesprekspartner/spreker 	E4
<p><i>De cursisten kunnen de geschikte luisterstrategieën toepassen naar gelang van hun luisterdoel(en), achtergrondkennis en tekstsoort (oriënterend, zoekend, globaal en intensief)</i></p>	E5
<p><i>De cursisten zijn bereid om</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ te luisteren ➤ een onbevooroordeelde luisterhouding aan te nemen ➤ een ander te laten uitspreken ➤ te reflecteren over hun eigen luisterhouding ➤ het beluisterde te toetsen aan eigen kennis en inzichten 	*E6
Lezen	
Op beoordelend niveau	
<p><i>De cursisten kunnen teksten met studiedoeleinden voor onbekende leeftijdgenoten lezen</i></p>	E13
<p><i>De cursisten kunnen voor een onbekend publiek lezen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ niet-fictionele teksten <ul style="list-style-type: none"> ○ persuasieve teksten: zoals een opiniestuk, een betoog ➤ fictionele teksten: proza <p>De eindtermen 15-18 hebben betrekking op de teksten uit de eindtermen 13-14</p>	E14
<p><i>De cursisten kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen, het gaat om het gebruiken van</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de context ➤ de eigen voorkennis ➤ de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen) ➤ het woordenboek 	E15

<i>Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie over hun taken kunnen de cursisten</i>	E16
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun eigen leesdoel(en) bepalen ➤ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ➤ de tekstsoort bepalen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ functie van beeld en opmaak in een tekst herkennen ➤ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen ➤ de structuur van een tekst aanduiden ➤ onderwerp en hoofdgedachten aanduiden en parafraseren om tekstbegrip te bevorderen ➤ gelezen teksten kort samenvatten ➤ feiten en meningen onderscheiden ➤ argumenten in een tekst op hun waarde en relevantie beoordelen ➤ info selecteren en gebruiken met behulp van verschillende informatiekanalen 	
<i>De cursisten kunnen een leesstrategie kiezen naar gelang van hun leesdoel en tekstsoort, en ze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief)</i>	E17
<i>De cursisten zijn bereid om</i>	*E18
<ul style="list-style-type: none"> ➤ te lezen ➤ lezend informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp ➤ de verkregen informatie aan eigen kennis en inzicht te toetsen en te vergelijken met informatie uit andere bronnen ➤ te reflecteren op inhoud en vorm van de teksten ➤ hun persoonlijk oordeel over bepaalde teksten te formuleren, in vraag te stellen en eventueel te herzien 	

Spreken/ Gesprekken voeren	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen t.a.v. een onbekend publiek</i>	E8
<ul style="list-style-type: none"> ➤ instructies geven ➤ gedocumenteerde informatie presenteren 	
Op beoordelend niveau	
<i>De cursisten kunnen aan een onbekend publiek standpunten/meningen of oplossingen voor problemen uiteenzetten en motiveren in een gedachtewisseling, discussie, (werk)vergadering</i>	E9
De eindtermen 10-11 hebben betrekking op de teksten uit de eindtermen 8 en 9	
<i>Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie over de spreektaken/gesprekstaken kunnen de cursisten</i>	E10
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun eigen spreek- en gespreksdoel(en) bepalen ➤ zich een beeld vormen van hun publiek ➤ hun voorkennis inzetten ➤ naargelang van de spreek-, gespreksdoel(en) en publiek <ul style="list-style-type: none"> ○ gericht informatie selecteren en in een duidelijke vorm verwoorden ○ bijkomende info vragen ○ hun taalgebruik aanpassen ○ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen en verwoorden ○ visuele informatie gebruiken ○ non-verbaal gedrag inschatten en inzetten ➤ gespreksconventies hanteren om gesprekken te beginnen, te onderbreken, gaande te houden en af te sluiten ➤ argumenten herkennen en aanbrengen ➤ adequaat reageren op de inbreng van gesprekspartner(s) 	
<i>De cursisten zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om</i>	*E11
<ul style="list-style-type: none"> ➤ te spreken ➤ algemeen Nederlands te spreken ➤ een kritische houding aan te nemen tegenover hun eigen spreek- en gespreksgedrag 	

Schrijven	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen voor een onbekend publiek tekstsoorten schrijven zoals</i> ➤ instructies	E19
Op beoordelend niveau	
<i>De cursisten kunnen voor een onbekend publiek tekstsoorten schrijven zoals</i> zakelijke brieven	E20
De eindtermen 21-22 hebben betrekking op de teksten uit de eindtermen 19-20	
<i>Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie over hun schrijftaken kunnen de cursisten</i> ➤ hun eigen schrijfdoel(en) bepalen ➤ hun bedoeld publiek bepalen ➤ hun tekstsoort bepalen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ gericht informatie zoeken, ordenen en verwerken ➤ een logische tekstopbouw creëren met aandacht voor inhoudelijke en functionele relaties ➤ eigen tekst reviseren ➤ inhouds- en vormconventies van de taal verzorgen ➤ lay-out verzorgen ➤ correct citeren (bronvermelding) ➤ gebruik maken van ICT	E21
<i>De cursisten zijn bereid om</i> ➤ te schrijven ➤ schriftelijk informatie te verstrekken ➤ te reflecteren over inhoud en vorm van hun eigen schrijfproces en -product ➤ taal, indeling, spelling, handschrift en lay-out te verzorgen	*E22
Literatuur	
<i>De cursisten kunnen vanuit een tekstervarende en tekstbestuderende manier van lezen</i> ➤ literaire teksten uit heden en verleden analyseren. zij kunnen daarbij verbanden leggen ○ binnen teksten ○ tussen teksten ○ tussen teksten en het brede socioculturele veld ○ tussen tekst en auteur ○ tussen teksten en hun multimediale vormgeving ➤ verslag uitbrengen over de eigen ervaringen met teksten uit heden en verleden en kunnen deze ervaringen toetsen aan andere interpretaties van en aan waardeoordelen over teksten	E23
Literaire teksten: proza	
De eindtermen 24-28 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 23	
<i>De cursisten kunnen hun tekstkeuze en hun leeservaring beschrijven en documenteren in een leesdossier</i>	E24
<i>De cursisten kunnen informatie over literaire teksten verzamelen en verwerken. Zij kunnen hierbij gebruik maken van informatiekanalen: bibliotheek, kranten en tijdschriften, radio- en tv-programma's, internet en cd-rom</i>	E25
<i>De cursisten kunnen bij deze activiteiten gebruik maken van de gepaste leesstrategieën (cf. eindterm 17)</i>	E26
<i>De cursisten kunnen doelbewust gegevens, begrippen en werkwijzen hanteren om de bovengenoemde taken uit te voeren</i>	E27

<i>De cursisten zijn bereid om literaire teksten te lezen over hun eigen leeservaring met anderen te spreken en erover te schrijven hun leeservaring in maatschappelijke context(en) te plaatsen hun persoonlijke leeservaring te toetsen aan die van anderen</i>	*E28
---	------

Taalbeschouwing	
Attitudes	
<i>De cursisten zijn bereid om op hun niveau</i> <ul style="list-style-type: none">➤ bewust te reflecteren op taalgebruik en taalsysteem➤ van de verworven inzichten gebruik te maken bij verbale en non-verbale communicatie	*E29
<i>Bij het reflecteren op verbale en non-verbale communicatie tonen de cursisten interesse in en respect voor de persoon van de ander, en voor de eigen en andermans cultuur</i>	*E30
Taalgebruik	
<i>Met het oog op doeltreffende communicatie en verdiepende taalbeschouwelijke kennisontwikkeling kunnen de cursisten op hun niveau in allerlei taalgebruikssituaties bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalgebruik.</i> <i>Ze kunnen in aansluiting bij wetenschappelijke inzichten de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en duiden</i> <u>31.2 in het sociolinguïstische domein</u> <ul style="list-style-type: none">➤ Nederlands en andere talen➤ nationale, regionale, sociale en situationele taalvariëteiten➤ dimensies van taalverandering: maatschappelijke, politieke, historische	E31
Taalsysteem	
<i>Met het oog op doeltreffende communicatie en verdiepende taalbeschouwelijke kennisontwikkeling kunnen de cursisten op hun niveau in aansluiting bij wetenschappelijke inzichten bewust reflecteren op het taalsysteem, zijn componenten en de onderlinge samenhang.</i> <i>Ze kunnen de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en duiden</i> <u>32.2 in het orthografische domein</u> <ul style="list-style-type: none">➤ principes van de Nederlandse spelling	E32
Strategieën	
<i>De cursisten kunnen op hun niveau bewust reflecteren op luister-, spreek-, interactie-, lees- en schrijfstrategieën</i>	E33

2.22 Module ASO3-B Nederlands 3 (058)

2.22.1 Situering van de module in de opleiding

In deze module maakt de cursist zich belangrijke vaardigheden, concepten, begrippen en kennis eigen i.v.m. het Nederlands. Cursisten leren taal actief gebruiken in functie van maatschappelijk functioneren in een multiculturele samenleving en van hun persoonlijke ontwikkeling. Daarbij ligt een belangrijke klemtoon op een eventuele verdere studieloopbaan en beroepsleven.

Elke module (1-3) bevat de taalvaardigheden (spreken, luisteren, lezen en schrijven), literatuur en taalbeschouwing.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen Nederlands van de 3e graad ASO.

Taalvaardigheid neemt een centrale plaats in. Het einddoel van taalvaardigheidsonderwijs is de cursist in de situaties waarin hij terecht kan komen, vlot en effectief te leren communiceren, zowel receptief (luisterend/lezen) als productief (spreken/gesprekken voeren/schrijven).

De moeilijkheidsgraad van de eindtermen Nederlands (basisvorming 3de graad ASO-TKO) wordt niet bepaald door één criterium, maar door het samenspel van een aantal parameters:

- *tekstsoorten/ tekstkenmerken*;
- *verwerkingsniveau* : kopiërend, beschrijvend, structurerend, beoordelend.;
- *publiek* : teksten van eenzelfde soort zijn voor de cursist in de regel moeilijker naarmate het publiek waarvoor zij bedoeld zijn, verder van hem af staat; de mate van bekendheid (en van gemeenschappelijkheid van referentiekaders die ermee samenhangt) bepaalt de afstand; dat geeft met een stijgende moeilijkheidsgraad de volgende ordening:
 - teksten voor de cursist zelf;
 - teksten voor bekenden, van wie het referentiekader van ervaring en kennis grotendeels overeenstemt;
 - teksten voor onbekenden, die nog heel wat gemeenschappelijke 'kenmerken' hebben;
 - teksten voor een willekeurig onbekend publiek.

Taalbeschouwing heeft in de eerste plaats een ondersteunende functie bij de ontwikkeling van vaardigheden via inzicht in allerlei taalverschijnselen en reflectie op eigen en andermans taalgebruik. Daarnaast dient taalbeschouwing ook een cognitief doel om de wereld, de taal, het taalgebruik en het taalsysteem van de mens als individu en als lid van allerlei groepen te benaderen. Taalverschijnselen kunnen op verschillende niveaus worden verwerkt. Ze kunnen worden herkend, benoemd, besproken, beschreven, onderzocht en geduid.

Literatuur krijgt in de eindtermen van de tweede en de derde graad een belangrijke plaats, omwille van de aparte tekstsoort ervan en haar vormende en culturele waarde. Het streefdoel is via een tekstervarende en tekstbestuderende benadering literaire competentie te bereiken.

In **module 3** komen aan bod:

- voor *taalvaardigheid*:
 - sollicitatiegesprek, persuasieve (gevoelens en meningen uitdrukken), activerende (reclameboodschappen) en fictionele (drama) teksten;
 - voor een onbekend publiek;
 - op vooral beoordelend niveau;
- voor *literatuur*: interpretatie, analyse en beoordeling van drama;
- voor *taalbeschouwing*: taalverschijnselen herkennen, onderzoeken en duiden.

2.22.2 Instapvereisten

De competenties van de module *ASO3-B Nederlands 2*

2.22.3 Studieduur

80 Lt

2.22.4 Basiscompetenties

Module ASO-B Nederlands 3	M AV G058
Luisteren	
Op beoordelend niveau	
<p><i>De cursisten kunnen via diverse media en multimediale informatiedragers luisteren naar de volgende tekstsoorten bestemd voor een onbekend publiek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ persuasieve teksten, zoals standpunten en meningen in probleemoplossende discussies ➤ activerende teksten, zoals reclameboodschappen 	E2
De eindtermen 3-6 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 2	
<p><i>De cursisten kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen, het gaat om het gebruiken van</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de context ➤ de eigen voorkennis ➤ de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen) ➤ het woordenboek 	E3
<p><i>Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie over de luistertaken kunnen de cursisten</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ hun luisterdoel(en) bepalen ➤ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ onderwerp en hoofdgedachte identificeren ➤ gericht informatie selecteren en ordenen ➤ bijkomende informatie vragen ➤ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen ➤ de functie van bijgeleverde visuele informatie vaststellen (koppeling kijken) ➤ het taalgebruik van de spreker inschatten ➤ aandacht tonen voor het non-verbale gedrag van de gesprekspartner/spreker 	E4
<p><i>De cursisten kunnen de geschikte luisterstrategieën toepassen naar gelang van hun luisterdoel(en), achtergrondkennis en tekstsoort (oriënterend, zoekend, globaal en intensief)</i></p>	E5
<p><i>De cursisten zijn bereid om</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ te luisteren ➤ een onbevooroordeelde luisterhouding aan te nemen ➤ een ander te laten uitspreken ➤ te reflecteren over hun eigen luisterhouding ➤ het beluisterde te toetsen aan eigen kennis en inzichten 	*E6
Lezen	
Op beoordelend niveau	
<p><i>De cursisten kunnen voor een onbekend publiek lezen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ niet-fictionele teksten <ul style="list-style-type: none"> ○ activerende teksten zoals reclameteksten en advertenties, instructies ➤ fictionele teksten: drama 	E14
De eindtermen 15-18 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 14	
<p><i>De cursisten kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen, het gaat om het gebruiken van</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de context ➤ de eigen voorkennis ➤ de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen) ➤ het woordenboek 	E15
<p><i>Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie over hun taken kunnen de cursisten</i></p>	E16

<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun eigen leesdoel(en) bepalen ➤ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ➤ de tekstsoort bepalen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ functie van beeld en opmaak in een tekst herkennen ➤ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen ➤ de structuur van een tekst aanduiden ➤ onderwerp en hoofdgedachten aanduiden en parafraseren om tekstbegrip te bevorderen ➤ gelezen teksten kort samenvatten ➤ feiten en meningen onderscheiden ➤ argumenten in een tekst op hun waarde en relevantie beoordelen ➤ info selecteren en gebruiken met behulp van verschillende informatiekanalen 	
<i>De cursisten kunnen een leesstrategie kiezen naar gelang van hun leesdoel en tekstsoort, en ze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief)</i>	E17
<i>De cursisten zijn bereid om</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ te lezen ➤ lezend informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp ➤ de verkregen informatie aan eigen kennis en inzicht te toetsen en te vergelijken met informatie uit andere bronnen ➤ te reflecteren op inhoud en vorm van de teksten ➤ hun persoonlijk oordeel over bepaalde teksten te formuleren, in vraag te stellen en eventueel te herzien 	*E18

Spreken/ Gesprekken voeren	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen t.a.v. een onbekend publiek</i>	E8
➤ een sollicitatiegesprek voeren	
Op beoordelend niveau	
<i>De cursisten kunnen aan een onbekend publiek</i>	E9
➤ gevoelens in een gepast register uitdrukken en persoonlijke ervaringen presenteren	
➤ activerende boodschappen formuleren	
De eindtermen 10-11 hebben betrekking op de teksten uit de eindtermen 8-9	
<i>Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie over de spreektaken/gesprekstaken kunnen de cursisten</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ hun eigen spreek- en gespreksdoel(en) bepalen ➤ zich een beeld vormen van hun publiek ➤ hun voorkennis inzetten ➤ naargelang van de spreek-, gespreksdoel(en) en publiek <ul style="list-style-type: none"> ○ gericht informatie selecteren en in een duidelijke vorm verwoorden ○ bijkomende info vragen ○ hun taalgebruik aanpassen ○ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen en verwoorden ○ visuele informatie gebruiken ○ non-verbaal gedrag inschatten en inzetten ➤ gespreksconventies hanteren om gesprekken te beginnen, te onderbreken, gaande te houden en af te sluiten ➤ argumenten herkennen en aanbrengen ➤ adequaat reageren op de inbreng van gesprekspartner(s) 	E10
<i>De cursisten zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ te spreken ➤ algemeen Nederlands te spreken ➤ een kritische houding aan te nemen tegenover hun eigen spreek- en gespreksgedrag 	*E11

Schrijven	
------------------	--

Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen voor een onbekend publiek tekstsoorten schrijven zoals</i> ➤ uitnodigingen	E19
Op beoordelend niveau	
<i>De cursisten kunnen voor een onbekend publiek tekstsoorten schrijven zoals</i> ➤ gedocumenteerde en beargumenteerde teksten ➤ sollicitatiebrieven en cv's	E20
De eindtermen 21-22 hebben betrekking op de teksten uit de eindtermen 19-20	
<i>Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie over hun schrijftaken kunnen de cursisten</i> ➤ hun eigen schrijfdoel(en) bepalen ➤ hun bedoeld publiek bepalen ➤ hun tekstsoort bepalen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ gericht informatie zoeken, ordenen en verwerken ➤ een logische tekstopbouw creëren met aandacht voor inhoudelijke en functionele relaties ➤ eigen tekst reviseren ➤ inhouds- en vormconventies van de taal verzorgen ➤ lay-out verzorgen ➤ correct citeren (bronvermelding) ➤ gebruik maken van ICT	E21
<i>De cursisten zijn bereid om</i> ➤ te schrijven ➤ schriftelijk informatie te verstrekken ➤ te reflecteren over inhoud en vorm van hun eigen schrijfproces en -product ➤ taal, indeling, spelling, handschrift en lay-out te verzorgen	*E22

Literatuur	
<i>De cursisten kunnen vanuit een tekstervarende en tekstbestuderende manier van lezen</i> ➤ literaire teksten uit heden en verleden interpreteren, analyseren en evalueren. Zij kunnen daarbij verbanden leggen ○ binnen teksten ○ tussen teksten ○ tussen teksten en het brede socioculturele veld ○ tussen tekst en auteur ○ tussen teksten en hun multimediale vormgeving ➤ verslag uitbrengen over de eigen ervaringen met teksten uit heden en verleden en kunnen deze ervaringen toetsen aan andere interpretaties van en aan waardeoordelen over teksten	E23
Literaire teksten: drama	
De eindtermen 24-28 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 23	
<i>De cursisten kunnen hun tekstkeuze en hun leeservaring beschrijven, evalueren en documenteren in een leesdossier</i>	E24
<i>De cursisten kunnen informatie over literaire teksten verzamelen en verwerken. Zij kunnen hierbij gebruik maken van informatiekanalen bibliotheek, kranten en tijdschriften, radio- en tv-programma's, internet en cd-rom</i>	E25
<i>De cursisten kunnen bij deze activiteiten gebruik maken van de gepaste leesstrategieën (cf. eindterm 17)</i>	E26
<i>De cursisten kunnen doelbewust gegevens, begrippen en werkwijzen hanteren om de bovengenoemde taken uit te voeren</i>	E27

<p><i>De cursisten zijn bereid om</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ literaire teksten te lezen➤ over hun eigen leeservaring met anderen te spreken en erover te schrijven➤ hun leeservaring in maatschappelijke context(en) te plaatsen➤ hun persoonlijke leeservaring te toetsen aan die van anderen	*E28
--	------

Taalbeschouwing	
Attitudes	
<i>De cursisten zijn bereid om op hun niveau</i> ➤ bewust te reflecteren op taalgebruik en taalsysteem ➤ van de verworven inzichten gebruik te maken bij verbale en non-verbale communicatie	*E29
<i>Bij het reflecteren op verbale en non-verbale communicatie tonen de cursisten interesse in en respect voor de persoon van de ander, en voor de eigen en andermans cultuur</i>	*E30
Taalgebruik	
<i>Met het oog op doeltreffende communicatie en verdiepende taalbeschouwelijke kennisontwikkeling kunnen de cursisten op hun niveau in allerlei taalgebruikssituaties bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalgebruik.</i> <i>Ze kunnen in aansluiting bij wetenschappelijke inzichten de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en duiden</i>	E31
<u>31.3 in het pragmatische domein</u> ➤ de factoren van een communicatiesituatie ➤ normen, conventies, waarden, houdingen, vooroordelen en rolgedrag via taal; ➤ taalhandelingen ➤ argumentatie: argumentatiestructuren, deugdelijke argumenten en drogredenen ➤ overtuigingskracht en manipulatie ➤ non-verbale communicatie ➤ de gevolgen van verbale en non-verbale communicatie voor anderen en henzelf ➤ talige aspecten van cultuuruitingen ➤ cultuurgebonden aspecten van verbale en non-verbale communicatie; <u>31.4 in het psycholinguïstische domein</u> ➤ taal en denken ➤ taalverwerving, twee- en meertaligheid	
Taalsysteem	
<i>Met het oog op doeltreffende communicatie en verdiepende taalbeschouwelijke kennisontwikkeling kunnen de cursisten op hun niveau in aansluiting bij wetenschappelijke inzichten bewust reflecteren op het taalsysteem, zijn componenten en de onderlinge samenhang.</i> <i>Ze kunnen de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en duiden</i>	E32
<u>32.2 in het orthografische domein</u> ➤ principes van de Nederlandse spelling	
Strategieën	
<i>De cursisten kunnen op hun niveau bewust reflecteren op luister-, spreek-, interactie-, lees- en schrijfstrategieën</i>	E33

2.23 Module ASO3-B Wiskunde 1 (059)

2.23.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke wiskundige basisconcepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken i.v.m. reële functies en afgeleiden.

2.23.2 Instapvereisten

Geen

2.23.3 Gewenste voorkennis

Grondig beheersen van de relevante kennis, inhouden en vaardigheden zoals beschreven in de modules ASO2-B Wiskunde 1, ASO2-B Wiskunde 2, ASO2-B Wiskunde 3 en ASO2-B Wiskunde 4 van de tweede graad.

2.23.4 Studieduur

40 Lt

2.23.5 Basiscompetenties

Module ASO3-B Wiskunde 1	M AV G059
De cursisten	
Reële functies en afgeleiden	
Lezen op een grafiek af <ul style="list-style-type: none"> ➤ eventuele symmetrieën ➤ het stijgen, dalen of constant zijn ➤ het teken ➤ de eventuele nulwaarden ➤ de eventuele extrema 	E14
Kunnen bij veeltermfuncties <ul style="list-style-type: none"> ➤ de afgeleide gebruiken als maat voor de ogenblikkelijke veranderlijke ➤ met behulp van een intuïtief begrip van limiet het verband leggen tussen <ul style="list-style-type: none"> ○ het begrip afgeleide ○ het begrip differentiequotiënt ○ de richting van de raaklijn aan de grafiek 	E15
Kunnen de afgeleide berekenen van de functies $f(x)=x$, $f(x)=x^2$, $f(x)=x^3$ en de bekomen uitdrukking veralgemenen naar functies $f(x)=x^n$ waarbij n een natuurlijk getal is	E16
De som- en de veelvoudregel toepassen om de afgeleide functie te bepalen van een veeltermfunctie	E17
Bij veeltermfuncties de afgeleide functie gebruiken voor het bestuderen van het veranderingsgedrag en voor het opzoeken of verifiëren van extreme waarden en het verband leggen tussen de afgeleide functie en bijzonderheden van de grafiek	E18
Het begrip afgeleide herkennen in situaties buiten de wiskunde	E19
Bij een eenvoudig vraagstuk dat te herleiden is tot het bepalen van extrema van een veeltermfunctie, een veranderlijke kiezen, het functievoorschrift opstellen en de extrema bepalen	E20
Algemene eindtermen: E1- E13* (eventueel partim). Zie bijlage 4.3.	

2.24 Module ASO3-B Wiskunde 2 (060)

2.24.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke wiskundige basisconcepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken i.v.m. exponentiële en logaritmische functies.

2.24.2 Instapvereisten

Geen

2.24.3 Gewenste voorkennis

Grondig beheersen van de relevante kennis, inhouden en vaardigheden zoals beschreven in de modules ASO2-B Wiskunde 1, ASO2-B Wiskunde 2, ASO2-B Wiskunde 3 en ASO2-B Wiskunde 4 van de tweede graad.

2.24.4 Studieduur

40 Lt

2.24.5 Basiscompetenties

Module ASO3-B Wiskunde 2	M AV G060
De cursisten kunnen	
Exponentiële en logaritmische functies	
De uitdrukking a^b , met $a > 0$ en b rationaal, uitleggen	E21
De grafiek tekenen van de functie $f(x) = ax$ (zodanig met behulp van ICT), en domein, bereik, bijzondere waarden, stijgen/ dalen en asymptotisch gedrag aflezen	E22
Voor geschikte domeinen een verband leggen tussen de functies $f(x) = x^2$ en $f(x) = \sqrt{x}$, $f(x) = x^3$ en $f(x) = \sqrt[3]{x}$ en naar analogie tussen de functies $f(x) = x^n$ en $f(x) = \sqrt[n]{x}$ en tussen de functies $f(x) = a^x$ en $f(x) = {}^a \log(x)$	E23
Uit de betrekking $a^b = c$ de derde veranderlijke berekenen als de twee andere gegeven zijn (eventueel met behulp van ICT)	E24
Lineaire en exponentiële groeiprocessen onderzoeken en bij exponentiële groei concrete problemen oplossen waarbij berekeningen dienen uitgevoerd te worden met betrekking tot beginwaarde, groeifactor en groeipercentage	E25
Bij het oplossen van een probleem, waarbij gebruik gemaakt wordt van bestudeerde functionele verbanden, een functievoorschrift, een vergelijking of een ongelijkheid opstellen, als het gaat over exponentiële en logaritmische functies	E31
Tabellen en grafieken bij bestudeerde exponentiële en logaritmische functies als hulpmiddel gebruiken om functievoorschriften, vergelijkingen en ongelijkheden te interpreteren	E32
Algemene eindtermen: E1- E13* (eventueel partim). Zie bijlage 4.3.	

2.25 Module ASO3-B Wiskunde 3 (061)

2.25.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke wiskundige basisconcepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken i.v.m. goniometrische functies.

2.25.2 Instapvereisten

Geen

2.25.3 Gewenste voorkennis

Grondig beheersen van de relevante kennis, inhouden en vaardigheden zoals beschreven in de modules ASO2-B Wiskunde 1, ASO2-B Wiskunde 2, ASO2-B Wiskunde 3 en ASO2-B Wiskunde 4 van de tweede graad.

2.25.4 Studieduur

40 Lt

2.25.5 Basiscompetenties

Module ASO3-B Wiskunde 3	M AV G061
De cursisten kunnen	
Goniometrische functies	
<i>Het verband leggen tussen graden en radialen</i>	E26
<i>De grafiek tekenen van de functie $f(x)=\sin x$ op basis van de goniometrische cirkel</i>	E27
<i>Voor de functie $f(x)=\sin x$, domein, bereik, periodicititeit, stijgen/ dalen en extrema aflezen van de grafiek</i>	E28
<i>De grafieken opbouwen van de functies $f(x)=a\sin(bx+c)$ en daarop a, b en c interpreteren</i>	E29
<i>Vergelijkingen van de vorm $\sin x = k$ grafisch oplossen</i>	E30
<i>Bij het oplossen van een probleem, waarbij gebruik gemaakt wordt van bestudeerde functionele verbanden binnen de goniometrie, een functievoorschrift, een vergelijking of een ongelijkheid opstellen</i>	E31
<i>Tabellen en grafieken bij bestudeerde goniometrische functies als hulpmiddel gebruiken om functievoorschriften, vergelijkingen en ongelijkheden te interpreteren</i>	E32
<i>Algemene eindtermen: E1- E13* (eventueel partim). Zie bijlage 4.3.</i>	

2.26 Module ASO3-B Wiskunde 4 (062)

2.26.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke wiskundige basisconcepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken i.v.m. statistiek.

2.26.2 Instapvereisten

Geen

2.26.3 Gewenste voorkennis

Grondig beheersen van de relevante kennis, inhouden en vaardigheden zoals beschreven in de modules ASO2-B Wiskunde 1, ASO2-B Wiskunde 2, ASO2-B Wiskunde 3 en ASO2-B Wiskunde 4 van de tweede graad.

2.26.4 Studieduur

40 Lt

2.26.5 Basiscompetenties

Module ASO3-B Wiskunde 4	M AV G062
De cursisten kunnen	
Statistiek	
<i>In betekenisvolle situaties, gebruik maken van een normale verdeling als continu model bij data met een klokvormige frequentieverdeling en het gemiddelde en de standaardafwijking van de gegeven data gebruiken als schatting voor het gemiddelde en de standaardafwijking van deze normale verdeling</i>	E33
<i>Het gemiddelde en de standaardafwijking van een normale verdeling grafisch interpreteren</i>	E34
<i>Grafisch het verband leggen tussen een normale verdeling en de standaardnormale verdeling</i>	E35
<i>Bij een normale verdeling de relatieve frequentie interpreteren van een verzameling gegevens met waarden tussen twee gegeven grenzen, met waarden groter dan een gegeven grens of met waarden kleiner dan een gegeven grens als de oppervlakte van een gepast gebied</i>	E36
<i>Algemene eindtermen: E1- E13* (eventueel partim). Zie bijlage 4.3.</i>	

2.27 Module HUM3 Organisatie en Samenhang (076)

2.27.1 Situering van de module in de opleiding

In de module 'Organisatie en samenhang' worden de verschillende organisatievormen binnen samenleving en gezin en hun interactie bestudeerd. Ook wordt er aandacht besteed aan het spanningsveld groep – individu. Deze thema's, waarvan de aanzet werd gegeven in de tweede graad, worden in de derde graad verbreed en uitgediept. De aangrijpingspunten zijn nu vaak meer abstract en breder en grondiger wetenschappelijk onderbouwd.

2.27.2 Instapvereisten

Geen

2.27.3 Studieduur

120 Lt

2.27.4 Basiscompetenties

Module HUM3 Organisatie en Samenhang	M AV 076
De cursist kan	
Organisatie	
Organisatievormen zoals gezin, peergoep, sociale klasse en beroepsgroep omschrijven, hun functies bespreken en in evolutief en cultureel perspectief plaatsen Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ functies van organisaties, zoals gezin, peergroep en beroepsgroep omschrijven ➤ belangrijke historische ontwikkelingen die de aard en de functie van organisaties hebben veranderd, schetsen en in hun context plaatsen ➤ oorzaken en gevolgen van verandering in organisaties beschrijven en interpreteren ➤ het belang van brede participatie binnen organisaties aantonen 	E1
<i>Aantonen dat het behoren tot een organisatievorm, het individueel gedrag en de maatschappelijke integratie beïnvloedt</i>	E2
<i>De organisatie van verschillende maatschappelijke velden beschrijven en de rol van instellingen en organisaties binnen deze velden verbinden met historisch en cultureel bepaalde opvattingen over mens en maatschappij</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ de organisatie van verschillende maatschappelijke velden zoals het politieke, het economische en het sociale, beschrijven en interpreteren in historisch en cultureel perspectief ➤ de doelen van instellingen die het plaatselijke niveau overstijgen, inventariseren en de werking kritisch evalueren ➤ de effecten van wereldbeelden op de organisatie van maatschappelijke velden beschrijven en interpreteren 	E3
<i>Verschiedende maatschappelijke velden en de wisselwerking ertussen beschrijven, met aandacht voor veranderingsprocessen</i>	E4
Samenhang en wisselwerking	
<i>De sociale stratificatie beschrijven, in evolutief perspectief plaatsen en gevolgen ervan toelichten in termen van sociale mobiliteit, gelijke kansen, breuklijnen in de samenleving, actieve participatie en machtsstructuren</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ sociale stratificatie beschrijven en de gevolgen ervan voor individu en samenleving analyseren vanuit verschillende perspectieven, zoals het ethische, het economische, de gezondheid ➤ machtsrelaties beschrijven en de effecten ervan in concrete gevallen aanwijzen en bespreken ➤ breuklijnen aanwijzen en hun effecten op de samenleving bespreken 	E13
<i>De spanning tussen individualisme en collectivisme in voorbeelden analyseren</i>	E14

<p><i>De betekenis en de rol van verschillende dimensies van cultuur waaronder recht, wetenschap, techniek, economie, gezondheid- en milieuzorg, toelichten, in hun ontwikkeling schetsen, tegenover deze ontwikkelingen een standpunt innemen en illustreren dat deze verschillende dimensies elkaar soms versterken en soms met elkaar in conflict komen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ aspecten van de rechtstaat in historisch en cultureel perspectief plaatsen➤ een standpunt innemen over ontwikkelingen in recht en rechtspraak en dit verantwoorden➤ opvattingen vergelijken over de betekenis en de rol van techniek voor mens en samenleving en er een standpunt tegenover innemen➤ opvattingen over wetenschap en wetenschappelijke kennis in vergelijkend historisch en cultureel perspectief plaatsen➤ invloeden van globalisering op culturele identiteit en op verschillende maatschappelijke velden illustreren	E15
<p><i>Vormen van solidariteit en hun effecten vergelijken en vanuit verschillende standpunten toelichten</i></p>	E16

2.28 Module HUM3 Organisatie en Samenhang (076)

2.28.1 Situering van de module in de opleiding

In de module 'Organisatie en samenhang' worden de verschillende organisatievormen binnen samenleving en gezin en hun interactie bestudeerd. Ook wordt er aandacht besteed aan het spanningsveld groep – individu. Deze thema's, waarvan de aanzet werd gegeven in de tweede graad, worden in de derde graad verbreed en uitgediept. De aangrijpingspunten zijn nu vaak meer abstract en breder en grondiger wetenschappelijk onderbouwd.

2.28.2 Instapvereisten

Geen

2.28.3 Studieduur

120 Lt

2.28.4 Basiscompetenties

Module HUM3 Organisatie en Samenhang	M AV 076
De cursist kan	
Organisatie	
Organisatievormen zoals gezin, peergoep, sociale klasse en beroepsgroep omschrijven, hun functies bespreken en in evolutief en cultureel perspectief plaatsen Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ functies van organisaties, zoals gezin, peergroep en beroepsgroep omschrijven ➤ belangrijke historische ontwikkelingen die de aard en de functie van organisaties hebben veranderd, schetsen en in hun context plaatsen ➤ oorzaken en gevolgen van verandering in organisaties beschrijven en interpreteren ➤ het belang van brede participatie binnen organisaties aantonen 	E1
<i>Aantonen dat het behoren tot een organisatievorm, het individueel gedrag en de maatschappelijke integratie beïnvloedt</i>	E2
<i>De organisatie van verschillende maatschappelijke velden beschrijven en de rol van instellingen en organisaties binnen deze velden verbinden met historisch en cultureel bepaalde opvattingen over mens en maatschappij</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ de organisatie van verschillende maatschappelijke velden zoals het politieke, het economische en het sociale, beschrijven en interpreteren in historisch en cultureel perspectief ➤ de doelen van instellingen die het plaatselijke niveau overstijgen, inventariseren en de werking kritisch evalueren ➤ de effecten van wereldbeelden op de organisatie van maatschappelijke velden beschrijven en interpreteren 	E3
<i>Verskillende maatschappelijke velden en de wisselwerking ertussen beschrijven, met aandacht voor veranderingsprocessen</i>	E4
Samenhang en wisselwerking	
<i>De sociale stratificatie beschrijven, in evolutief perspectief plaatsen en gevolgen ervan toelichten in termen van sociale mobiliteit, gelijke kansen, breuklijnen in de samenleving, actieve participatie en machtsstructuren</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ sociale stratificatie beschrijven en de gevolgen ervan voor individu en samenleving analyseren vanuit verschillende perspectieven, zoals het ethische, het economische, de gezondheid ➤ machtsrelaties beschrijven en de effecten ervan in concrete gevallen aanwijzen en bespreken ➤ breuklijnen aanwijzen en hun effecten op de samenleving bespreken 	E13

<i>De spanning tussen individualisme en collectivisme in voorbeelden analyseren</i>	E14
<i>De betekenis en de rol van verschillende dimensies van cultuur waaronder recht, wetenschap, techniek, economie, gezondheid- en milieuzorg, toelichten, in hun ontwikkeling schetsen, tegenover deze ontwikkelingen een standpunt innemen en illustreren dat deze verschillende dimensies elkaar soms versterken en soms met elkaar in conflict komen</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none">➤ aspecten van de rechtstaat in historisch en cultureel perspectief plaatsen➤ een standpunt innemen over ontwikkelingen in recht en rechtspraak en dit verantwoorden➤ opvattingen vergelijken over de betekenis en de rol van techniek voor mens en samenleving en er een standpunt tegenover innemen➤ opvattingen over wetenschap en wetenschappelijke kennis in vergelijkend historisch en cultureel perspectief plaatsen➤ invloeden van globalisering op culturele identiteit en op verschillende maatschappelijke velden illustreren	E15
<i>Vormen van solidariteit en hun effecten vergelijken en vanuit verschillende standpunten toelichten</i>	E16

2.29 Module HUM3 Identiteit en Normering (077)

2.29.1 Situering van de module in de opleiding

In de module 'Identiteit en normering' maakt de cursist kennis met de verschillende fasen in de persoonlijke ontwikkeling van het individu en de factoren, die er invloed op hebben. Verder wordt er aandacht besteed aan het vorming van waarden en normen bij individu en in de samenleving. Deze thema's, waarvan de aanzet werd gegeven in de tweede graad, worden in de derde graad verbreed en uitgediept. De aangrijpingspunten zijn nu vaak meer abstract en breder en grondiger wetenschappelijk onderbouwd.

2.29.2 Instapvereisten

Geen

2.29.3 Studieduur

120 Lt

2.29.4 Basiscompetenties

Module HUM3 Identiteit en Normering	M AV 077
De cursist kan	
Identiteit, continuïteit en verandering	
<i>Mechanismen uitleggen volgens dewelke persoonlijke en groepsidentiteiten tot stand komen en veranderen</i> Concretisering: ➤ de ontwikkeling van het individu uitleggen vanuit het spanningsveld tussen aanleg en milieu ➤ opvattingen over de ontwikkeling van persoonlijke identiteit schetsen en vergelijken ➤ de rol van de taal en van intermenselijke relaties bij het ontwikkelen van een persoonlijke identiteit illustreren ➤ processen en instellingen waardoor groepsidentiteit tot stand komt en verandert, aanwijzen en toelichten	E9
<i>Aantonen dat de perceptie van persoonlijke en groepsidentiteit contextafhankelijk is en het persoonlijk en groepsgedrag beïnvloedt</i>	E10
<i>Opvattingen over de mens en over de gelijkheid van mensen in historisch en cultureel perspectief plaatsen en deze opvattingen met heersende wereldbeelden verbinden</i> Concretisering: ➤ aantonen dat het wereldbeeld functioneert als een ordeningskader ➤ relaties tussen wereldbeeld en mens in historisch en cultureel perspectief plaatsen ➤ opvattingen over de relatie natuur-cultuur vergelijken	E11
<i>Processen waardoor culturele identiteiten en civilisaties ontstaan en evolueren in voorbeelden uitleggen</i> Concretisering: ➤ uitleggen hoe culturele identiteit tot stand komt en verandert	E12
Waarden en normen	
<i>De individuele waardeontwikkeling beschrijven en de invloed van socialiserende instanties op waardeontwikkeling en individuele waardebeleving uitleggen</i>	E21

<p><i>Effecten van gelijkenissen en verschillen in waardebeleving op de sociale cohesie analyseren vanuit verschillende perspectieven</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ waardehiërarchieën in verschillende sociale en culturele groepen vergelijken➤ oorzaken en effecten van verschuivingen in waardehiërarchieën analyseren➤ de betekenis van gedeelde waarden en effecten van waardeconflicten in een samenleving toelichten➤ een moreel oordeel vellen op basis van perspectiefwisseling en argumenten	E22
<p><i>Uitleggen hoe waarden in sociale gemeenschappen worden gevormd, worden overgedragen, veranderen en tot uitdrukking worden gebracht</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ verklaringen over de oorsprong van het ethische in de mens toelichten➤ uitingen van de mens als zinzoeker en zingever in tijd en ruimte plaatsen➤ relaties leggen tussen waarden en wereldbeelden, tussen waarden en levensbeschouwingen en deze plaatsen in historisch en cultureel perspectief	E23
<p><i>Waarden herkennen in eigen opvattingen en in die van anderen en hiertegenover een genuanceerd standpunt innemen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ normatieve uitgangspunten herkennen in opvattingen en die in verband brengen met ideologische en levensbeschouwelijke oriëntaties	E24

2.30 Module HUM3 Communicatie en Expressie (078)

2.30.1 Situering van de module in de opleiding

In de module 'Communicatie en expressie' komen de communicatiekenmerken en processen aan bod zowel op individueel als groepniveau. Daarmee samenhangend worden ook het ontstaan en functies van emoties en hun expressievormen behandeld. Deze thema's, waarvan de aanzet werd gegeven in de tweede graad, worden in de derde graad verbreed en uitgediept. De aangrijpingspunten zijn nu vaak meer abstract en breder en grondiger wetenschappelijk onderbouwd.

2.30.2 Instapvereisten

Geen

2.30.3 Studieduur

120 Lt

2.30.4 Basiscompetenties

Module HUM3 Communicatie en Expressie	M AV 078
De cursist kan	
Interactie en communicatie	
<i>De interactie en de communicatie tussen personen en tussen groepen beschrijven en in concrete situaties analyseren</i> Concretisering: ➤ de dynamiek van conflicten herkennen en bespreken	E5
<i>Factoren herkennen die de communicatie en interactie tussen personen en tussen groepen beïnvloeden en deze kennis aanwenden om de communicatie en interactie te verbeteren</i> Concretisering: ➤ vormen en effecten van interactie tussen groepen beschrijven en interpreteren ➤ strategieën van conflicthantering herkennen en toepassen	E6
<i>Soorten massacommunicatie beschrijven, hun functie toelichten en vanuit verschillende standpunten beoordelen</i> Concretisering: ➤ functies van massacommunicatie toelichten, effecten ervan analyseren en opvattingen daaromtrent vergelijken ➤ de impact van massacommunicatie illustreren en een persoonlijk standpunt innemen en verwoorden ➤ effecten van attributies en rolpatronen op interactie en communicatie aanwijzen in concrete situaties	E7
<i>Regulerende maatregelen ten aanzien van massacommunicatiemiddelen analyseren op hun doelstellingen, en hun wenselijkheid vanuit verschillende standpunten beoordelen</i> Concretisering: ➤ de regulerende rol van de overheid inzake media beschrijven en in een maatschappelijke context plaatsen	E8
Expressie	
<i>Opvattingen over het ontstaan en de functies van emoties vergelijken en de socioculturele invloed op uitingen ervan aantonen</i> Concretisering: ➤ opvattingen over de rol van fysiologische en mentale processen bij emotie en expressie met elkaar confronteren	E17

<p><i>Illustreren dat opvattingen over lichamelijkheid de relatie tussen mensen beïnvloeden en deze opvattingen in historisch en cultureel perspectief plaatsen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de rol en waardering van lichaam en lichamelijkheid in historisch, cultureel en sociologisch perspectief plaatsen en illustreren	E18
<p><i>De rol en de maatschappelijke betekenis van artistieke uitingen voor de samenleving illustreren en analyseren</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ de cultuurbepalende rol van instituties, zoals musea, binnen de samenleving duiden en evalueren	E19
<p><i>Artistieke uitingen vanuit kunstkritische, historische en culturele invalshoek analyseren</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ kunstvormen en expressies in woord, klank, beeld of beweging in historisch, cultureel en sociologisch perspectief plaatsen➤ artistieke uitingen kunstkritisch beoordelen naar vorm, inhoud en betekenis en een persoonlijke waardering formuleren➤ voorbeelden geven van wederzijdse beïnvloeding van kunstvormen en expressies uit verschillende culturen en deze in een historische context plaatsen	E20

2.31 Module HUM3 Onderzoekscompetentie Humane Wetenschappen (079)

2.31.1 Situering van de module in de opleiding

In de module 'Onderzoekscompetentie' leren de cursisten de wetenschappelijke spelregels binnen het kennisdomein humane wetenschappen zelf toepassen door het opzetten van een eigen wetenschappelijk onderzoek met als onderwerp een van de in vorige modules behandelde thema's.

2.31.2 Instapvereisten

Geen

2.31.3 Gewenste voorkennis

De competenties van minstens twee van de drie modules: "HUM3 Organisatie en Samenhang", "HUM3 Identiteit en Normering", "HUM3 Communicatie en Expressie"

2.31.4 Studieduur

160 Lt

2.31.5 Basiscompetenties

Module HUM3 Onderzoekscompetentie Humane Wetenschappen	M AV 079
De cursist kan	
Onderzoekscompetentie	
<i>Zich oriënteren op een onderzoeksprobleem door gericht informatie te verzamelen, te ordenen en te bewerken</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ gevonden bronnen aan de hand van opgegeven criteria, kritisch evalueren ➤ een aangepaste dataverzamelmethode aanwenden en toelichten waarom een gekozen methode het best tot het beantwoorden van de onderzoeksvragen kan leiden ➤ de betrouwbaarheid van onderzoeksgegevens controleren 	E25
<i>Over een gedrags- of cultuurwetenschappelijk vraagstuk, een werkstuk plannen, uitvoeren en evalueren</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ in groep een tijdsplanning bij de verschillende fasen van het onderzoek opmaken ➤ een voorlopig verslag opstellen van bronnenonderzoek/literatuurstudie en op grond hiervan de probleemstelling formuleren en operationaliseren (voor onderzoek toegankelijk maken) ➤ naar aanleiding van een onderzoeksvraag toetsbare verklaring(en) formuleren die een antwoord geeft (geven) op het onderzoeksprobleem ➤ het onderzoek in een maatschappelijk en cultureel kader plaatsen ➤ eigen onderzoek en dat van medecursisten evalueren op aangereikte criteria 	E26
<i>De onderzoeksresultaten en conclusies rapporteren en ze confronteren met andere standpunten</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ aanbevelingen of adviezen formuleren naar aanleiding van het onderzoek en suggesties doen voor vervolgonderzoek ➤ over de onderzoeksresultaten rapporteren ➤ een groepsdiscussie voeren n.a.v. het onderzoek 	E27

3 Deel 3 Vakoverschrijdende eindtermen

Zie ook [uitgangspunten](#) bij de vakoverschrijdende eindtermen

Leren leren

Opvattingen over leren

De cursisten

- 1 werken systematisch.
- 2 kiezen hun leerstrategieën gericht met het oog op te bereiken doelen.

Informatieverwerving

De cursisten

- 3 kunnen diverse informatiebronnen en -kanalen kritisch kiezen en raadplegen met het oog op te bereiken doelen.

Informatieverwerking

De cursisten

- 4 kunnen verwerkte informatie vakoverstijgend en in verschillende situaties functioneel toepassen.
- 5 kunnen informatie samenvatten.

Problemen oplossen

De cursisten

- 6 kunnen op basis van hypothesen en verwachtingen mogelijke oplossingswijzen realistisch inschatten en uitvoeren.
- 7 evalueren de gekozen oplossingswijze en de oplossing en gaan eventueel op zoek naar een alternatief.

Regulering van het leerproces

De cursisten

- 8 kunnen een realistische werkplanning op langere termijn maken.
- 9 sturen hun leerproces, beoordelen het op doelgerichtheid en passen het zonedig aan.
- 10 kunnen feedback geven en ontvangen over hun leerervaringen.
- 11 kunnen het eigen aandeel in slagen en mislukken inschatten.
- 12 erkennen de invloed van hun interesses en waarden op hun motivatie.

Studie- en beroepsgerichte keuzebekwaamheid

De cursisten

- 13 verwerven een zinvol overzicht over studie- en beroepsmogelijkheden, dienstverlenende instanties met betrekking tot de arbeidsmarkt of de verdere studieloopbaan.
- 14 zijn bereid alle studierichtingen en beroepen naar waarde te schatten.
- 15 houden rekening met hun interesses en mogelijkheden bij hun studie- of beroepskeuze.
- 16 kunnen reflecteren over hun studie- of beroepskeuze.

Gemeenschappelijke stam en contexten

Gemeenschappelijke stam	Contexten
De cursisten	De cursisten
Communicatief vermogen 1 brengen belangrijke elementen van communicatief handelen in praktijk; Creativiteit 2 kunnen originele ideeën en oplossingen ontwikkelen en uitvoeren; 3 ondernemen zelf stappen om vernieuwingen te realiseren; Doorzettingsvermogen 4 blijven, ondanks moeilijkheden, een doel nastreven;	Context 1: Lichamelijke gezondheid en veiligheid 1 verzorgen en gedragen zich hygiënisch; 2 leren het eigen lichaam kennen en reageren adequaat op lichaamssignalen; 3 vinden evenwicht tussen werk, ontspanning, rust en beweging; 4 nemen een ergonomische en gevarieerde sta-, zit-, werk- en tilhouding aan; 5 maken gezonde keuzes in hun dagelijkse voeding;

<p>Empathie 5 houden rekening met de situatie, opvattingen en emoties van anderen;</p> <p>Esthetische bekwaamheid 6 kunnen schoonheid ervaren; 7 kunnen schoonheid creëren;</p> <p>Exploreren 8 benutten leerkansen in diverse situaties;</p> <p>Flexibiliteit 9 zijn bereid zich aan te passen aan wisselende eisen en omstandigheden;</p> <p>Initiatief 10 engageren zich spontaan;</p> <p>Kritisch denken 11 kunnen gegevens, handelwijzen en redeneringen ter discussie stellen a.d.h. van relevante criteria; 12 zijn bekwaam om alternatieven af te wegen en een bewuste keuze te maken; 13 kunnen onderwerpen benaderen vanuit verschillende invalshoeken;</p> <p>Mediawijsheid 14 gaan alert om met media; 15 participeren doordacht via de media aan de publieke ruimte;</p> <p>Open en constructieve houding 16 houden rekening met ontwikkelingen bij zichzelf en bij anderen, in samenleving en wereld; 17 toetsen de eigen mening over maatschappelijke gebeurtenissen en trends aan verschillende standpunten;</p> <p>Respect 18 gedragen zich respectvol;</p> <p>Samenwerken 19 dragen actief bij tot het realiseren van gemeenschappelijke doelen;</p> <p>Verantwoordelijkheid 20 nemen verantwoordelijkheid op voor het eigen handelen, in relaties met anderen en in de samenleving;</p> <p>Zelfbeeld 21 verwerven inzicht in de eigen sterke en zwakke punten; 22 ontwikkelen een eigen identiteit als authentiek individu, behorend tot verschillende groepen;</p> <p>Zelfredzaamheid 23 doen een beroep op maatschappelijke diensten en instellingen; 24 maken gebruik van de gepaste kanalen om hun vragen, problemen, ideeën of meningen kenbaar te maken;</p> <p>Zorgvuldigheid 25 stellen kwaliteitseisen aan hun eigen werk en aan dat van anderen;</p> <p>Zorgzaamheid 26 gaan om met verscheidenheid;</p>	<p>6 hanteren richtlijnen voor het hygiënisch omgaan met voeding; 7 nemen dagelijks tijd voor lichaamsbeweging; 8 schatten de risico's en gevolgen in bij het gebruik van genotsmiddelen en medicijnen en reageren assertief in aanbodsituaties; 9 nemen voorzorgsmaatregelen tegen risicovol lichamelijk contact; 10 participeren aan gezondheids- en veiligheidsbeleid op school; 11 passen veiligheidsvoorschriften toe en nemen voorzorgen voor een veilige leef- en werkomgeving; 12 roepen hulp in en dienen eerste hulp en cpr toe; 13 passen het verkeersreglement toe; 14 gebruiken eigen en openbaar vervoer op een veilige manier; 15 beseffen dat maatschappelijke fenomenen een impact hebben op veiligheid en gezondheid.</p> <p>Context 2: Mentale gezondheid 1 gaan adequaat om met taakbelasting en met stressvolle situaties; 2 gaan gepast om met vreugde, verdriet, angst, boosheid, verlies en rouw; 3 erkennen probleemsituaties en vragen, accepteren en bieden hulp; 4 aanvaarden en verwerken hun seksuele ontwikkeling en veranderingen in de puberteit; 5 kunnen zich uiten over en gaan respectvol om met vriendschap, verliefdheid, seksuele identiteit en geaardheid, seksuele gevoelens en gedrag; 6 stellen zich weerbaar op; 7 gebruiken beeld, muziek, beweging, drama of media om zichzelf uit te drukken; 8 herkennen de impact van cultuur- en kunstbeleving op het eigen gevoelsleven en gedrag en dat van anderen.</p> <p>Context 3: Sociorelationele ontwikkeling 1 kunnen een relatie opbouwen, onderhouden en beëindigen; 2 erkennen het bestaan van gezagsverhoudingen en het belang van gelijkwaardigheid, afspraken en regels in relaties; 3 accepteren verschillen en hechten belang aan respect en zorgzaamheid binnen een relatie; 4 kunnen ongelijk toegeven en zich verontschuldigen; 5 handelen discreet in situaties die dat vereisen; 6 doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding en machtsmisbruik; 7 bespreken opvattingen over medische, psychische en sociale aspecten van samenlevingsvormen, veilig vrijen, gezinsplanning, zwangerschap en zwangerschapsafbreking;</p>
--	---

27 dragen zorg voor de toekomst van zichzelf en de ander.	8 uiten onbevangen en constructief hun wensen en gevoelens binnen relaties en stellen en aanvaarden hierin grenzen;
	9 zoeken naar constructieve oplossingen voor conflicten;
	10 beargumenteren, in dialoog met anderen, de dynamiek in hun voorkeur voor bepaalde cultuur- en kunstuitingen;
	11 gebruiken cultuur- en kunstuitingen om begrip op te brengen voor de leefwereld van anderen.
	Context 4: Omgeving en duurzame ontwikkeling
	1 participeren aan milieubeleid en -zorg op school;
	2 herkennen in duurzaamheidsvraagstukken de verwevenheid tussen economische, sociale en ecologische aspecten en herkennen de invloed van techniek en beleid;
	3 zoeken naar mogelijkheden om zelf duurzaam gebruik te maken van ruimte, grondstoffen, goederen, energie en vervoermiddelen;
	4 zoeken naar duurzame oplossingen om de lokale en globale leefomgeving te beïnvloeden en te verbeteren;
	5 tonen interesse en uiten hun appreciatie voor de natuur, het landschap en het cultureel erfgoed;
	6 voelen de waarde aan van natuurbeleving en het genieten van de natuur.
	Context 5: Politiek-juridische samenleving
	1 geven aan hoe zij kunnen deelnemen aan besluitvorming in en opbouw van de samenleving;
	2 passen inspraak, participatie en besluitvorming toe in reële schoolse situaties;
	3 tonen het belang en dynamisch karakter aan van mensen- en kinderrechten;
	4 zetten zich actief en opbouwend in voor de eigen rechten en die van anderen;
	5 tonen aan dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid;
	6 erkennen de rol van controle en evenwicht tussen de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht in ons democratisch bestel;
	7 illustreren de rol van de media en organisaties in het functioneren van ons democratisch bestel;
	8 onderscheiden de hoofdzaken van de federale Belgische staatsstructuur;
	9 toetsen het samenleven in ons democratisch bestel aan het samenleven onder andere regeringsvormen;
	10 illustreren hoe een democratisch beleid het algemeen belang nastreeft en rekening houdt met ideeën, standpunten en belangen van verschillende betrokkenen;
	11 kunnen van Europese samenwerking, van het beleid en de instellingen van de Europese

	<p>Unie de betekenis voor de eigen leefwereld toelichten;</p> <p>12 tonen het belang aan van internationale organisaties en instellingen;</p> <p>13 geven voorbeelden die duidelijk maken hoe de mondialisering voordelen, problemen en conflicten inhoudt.</p>
	<p>Context 6: Socio-economische samenleving</p> <p>1 leggen met voorbeelden uit hoe welvaart wordt gecreëerd en hoe een overheid inkomsten verwerft en aanwendt;</p> <p>2 toetsen de eigen opvatting aan de verschillende opvattingen over welzijn en verdeling van welvaart;</p> <p>3 zetten zich in voor de verbetering van het welzijn en de welvaart in de wereld;</p> <p>4 hebben bij het kopen van goederen en het gebruiken van diensten zowel oog voor prijs-kwaliteit en duurzame ontwikkeling als voor de rechten van de consument;</p> <p>5 geven voorbeelden van het veranderlijke karakter van arbeid en economische activiteiten;</p> <p>6 geven voorbeelden van factoren die de waardering van goederen en diensten beïnvloeden;</p> <p>7 kunnen het eigen budget en de persoonlijke administratie beheren;</p> <p>8 geven kenmerken, mogelijke oorzaken en gevolgen van armoede aan;</p> <p>9 lichten de rol toe van ondernemingen, werkgevers- en werknemersorganisaties in een nationale en internationale context.</p>
	<p>Context 7: Socioculturele samenleving</p> <p>1 beschrijven de dynamiek in leef- en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen;</p> <p>2 gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen;</p> <p>3 illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit;</p> <p>4 trekken lessen uit historische en actuele voorbeelden van onverdraagzaamheid, racisme en xenofobie;</p> <p>5 geven voorbeelden van de potentieel constructieve en destructieve rol van conflicten;</p> <p>6 gaan actief om met de cultuur en kunst die hen omringen;</p> <p>7 illustreren de wederzijdse beïnvloeding van kunst, cultuur en techniek, politiek, economie, wetenschappen en levensbeschouwing.</p>

Technische-technologische vorming

Zie ook [uitgangspunten](#) bij de vakoverschrijdende eindtermen technische-technologische vorming

Techniek begrijpen

De cursisten

- 1 kunnen effecten van techniek op mens en samenleving illustreren en in historisch perspectief plaatsen (zoals comfort, design, milieu, consumptisme ...).
- 2 kunnen effecten van techniek op menselijke gedragingen, houdingen, waarden en normen illustreren.
- 3 kunnen kenmerken van een technische benadering onderscheiden van andere benaderingen zoals wetenschappelijk, artistiek, sociaal, ...
- 4 kunnen gefundeerd oordelen over de rol van ondernemingen/organisaties in en voor de samenleving bijvoorbeeld met betrekking tot welvaart, ontwikkeling, welzijn, ...

'Technisch' begrijpen

De cursisten

- 5 kunnen kennis en vaardigheden uit verschillende sectoren herkennen.
- 6 kunnen eenvoudige ontwerpen en realisaties evalueren.
- 7 kunnen ondernemingen/organisaties karakteriseren als uitvoerders van technische processen en de rol van verschillende technische beroepen en vaardigheden hierbij toelichten.

Attitude

De cursisten

- 8 ontwikkelen een constructief kritische houding ten aanzien van techniek, technische beroepen en ondernemingen/organisaties.

4 Deel 4 Bijlagen

4.1 Geschiedenis

Criteria in verband met het historisch referentiekader

Algemeen

Het historisch referentiekader is een instrument voor de structurering van historische informatie dat geleidelijk wordt aangevuld. Het begrippenkader en de probleemstellingen aangebracht in het lager onderwijs en de eerste graad worden herhaald, gepreciseerd en verruimd. Het historisch referentiekader is tevens een ordeningsinstrument voor verworven buitenschoolse informatie.

Tijds kader

Het historisch referentiekader bevat de geschiedenis van prehistorie tot heden. Het wordt opgebouwd met de klemtoon op diachronie, d.w.z. doorwerking en verandering. De periodisering gebeurt aan de hand van grote fasen in de evolutie van mens en maatschappij. Er wordt aandacht besteed aan andere jaartellingen dan de christelijke.

Ruimtelijk kader

In het ruimtelijk kader is een mondiale dimensie aanwezig, die kan worden ingevuld op het niveau van 'systemen', imperia, grootschalige regio's en invloedssferen, zowel als een lokale dimensie. Er wordt aandacht besteed aan de relaties tussen en binnen al deze entiteiten.

Socialiteit

Voor alle ontwikkelingsfasen van het referentiekader worden maatschappelijke domeinen gekarakteriseerd via algemene historische begrippen. Probleemstellingen worden algemeen gekarakteriseerd ze worden onderzocht op hun vergelijkbaarheid zowel in een tijds- als in een ruimtelijk perspectief.

Benaderingswijze

In de tweede graad krijgen de algemene historische begrippen reeds een duidelijk gedifferentieerde invulling. Essentieel is dat voor elke ontwikkelingsfase fundamentele problemen in verband met mens en maatschappij voor de cursisten concreet en herkenbaar zijn.

'Fundamentele problemen' zijn problemen die in verschillende samenlevingen voorkomen en die een belangrijke weerslag hebben gehad op hun ontwikkeling. Zij kunnen worden gegroepeerd onder rubrieken als verhouding mens - levensonderhoud, verhouding individu - groep, verhouding mens - macht, verhouding mens - cultuur, verhouding mens - omgeving.

Criteria in verband met de bestudeerde samenlevingen

Algemeen

Men kiest uit het referentiekader zowel de ontwikkelingsfasen van de westerse als minstens één andere samenleving die historisch worden uitgediept en geconcretiseerd aan de hand van de onderscheiden maatschappelijke domeinen.

Tijds kader

Aandacht wordt besteed aan de invulling van de categorieën van de dimensie tijd in de gekozen samenlevingen. Er wordt vooral aandacht besteed aan de synchronie vanuit de wisselwerking tussen de onderscheiden maatschappelijke domeinen van een samenleving. Er is daarbij oog voor de gelaagdheid van de tijd en dus voor verschillen in tempo en duur van de evolutie van de maatschappelijke domeinen.

Ruimtelijk kader

Aandacht wordt besteed aan de invloed van de categorieën van de dimensie historische ruimte op de bestudeerde samenlevingen. Er is oog voor de wisselende rol van geografische determinanten.

Socialiteit

De verschillende maatschappelijke domeinen waarin de dimensie socialiteit wordt gesitueerd, komen in de bestudeerde samenlevingen voor. Er is aandacht voor de interferentie van de bestudeerde samenleving met andere samenlevingen.

Er is aandacht voor onderlinge samenhang, wisselwerking en evolutie. Categorieën van de dimensie socialiteit zoals structuren, mechanismen en processen, relaties, sociale netwerken, spanningsvelden tussen individuen en groepen en tussen groepen onderling, krijgen een historische inhoud.

Benaderingswijze

De studie getuigt van een probleemgerichte benadering die oog heeft voor belangrijke actuele vraagstellingen. De bestudeerde problematieken dienen voor de leerling herkenbaar en verstaanbaar te zijn.

Criteria in verband met de integratie tussen het historisch referentiekader en de bestudeerde samenlevingen

Algemeen

De bedoeling van de integratie tussen het historisch referentiekader en de bestudeerde samenlevingen is dat de cursisten een verband leggen tussen problemen uit een bepaalde samenleving en belangrijke probleemstellingen uit andere fasen van het referentiekader. Dit gebeurt met eerbiediging van de respectieve historische context en met inbegrip van de voor cursisten waarneembare actuele werkelijkheid. Vertrekkend vanuit het lager onderwijs en de eerste graad wordt een algemeen historisch begrippenkader gepreciseerd en verruimd.

Tijds kader

Omwille van de aansluiting bij de diachronische benadering van het historisch referentiekader wordt bij de bestudeerde samenlevingen ook aandacht besteed aan elementen van respectievelijk continuïteit en discontinuïteit, verandering en status quo, evolutie en revolutie.

Ruimtelijk kader

Het kader bestrijkt alle ruimten, van de lokale tot en met de mondiale, zodanig dat alle categorieën van de dimensie historische ruimte bij de integratie tussen referentiekader en samenlevingen minstens één keer aan bod zijn gekomen. Niet alle categorieën kunnen bij elke ontwikkelingsfase of samenleving worden behandeld.

Socialiteit

De socialiteitsdimensie wordt opgebouwd vanuit de verschillende maatschappelijke domeinen met de klemtoon op het zoeken naar analogieën en verschillen met vroegere en latere samenlevingen en vooral met de hedendaagse. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de manier waarop samenlevingen betekenis gaven aan hun sociale werkelijkheid.

Er is aandacht voor onderlinge samenhang, wisselwerking en evolutie. Categorieën van de dimensie socialiteit zoals structuren, mechanismen en processen, relaties, sociale netwerken, spanningsvelden tussen individuen en groepen en tussen groepen onderling krijgen vorm.

Benaderingswijze

Naarmate begrippen en maatschappelijke problemen aan bod komen, worden zij gerelateerd aan de voorkennis uit het lager onderwijs en de eerste graad en aan het historisch referentiekader.

De invulling van begrippen, hun precisering en veralgemening verdienen bijzondere aandacht. Dit wordt gerealiseerd door de inhoud van begrippen in één samenleving te vergelijken met de inhoud ervan in andere samenlevingen. Streefdoel is geleidelijk te komen tot inzicht in algemene historische begrippen.

Eigen aan het streven naar integratie in de studie van de geschiedenis is het leggen van relaties tussen de historische dimensies tijd, ruimte en socialiteit en meer in het bijzonder tussen maatschappelijke problemen uit verschillende samenlevingen en de manieren waarop die vanuit verschillende waardeoriëntaties werden benaderd.

4.2 Wetenschappen

4.2.1 *Gemeenschappelijke eindtermen voor wetenschappen*

Context, autonomie en verantwoordelijkheid

De volgende eindtermen voor de 3de graad aso worden gelezen vanuit de persoonlijke, sociale en mondiale context en dat met behulp van ondersteunende technieken.

Wetenschappelijke vaardigheden

1. Eigen denkbeelden verwoorden en deze confronteren met denkbeelden van anderen, metingen, observaties, onderzoeksresultaten of wetenschappelijke inzichten.
2. Vanuit een onderzoeksvraag een eigen hypothese of verwachting formuleren en relevante variabelen aangeven.
3. Uit data, een tabel of een grafiek relaties en waarden afleiden om een besluit te formuleren.
4. Wetenschappelijke terminologie, symbolen en SI-eenheden gebruiken
5. Veilig en verantwoord omgaan met stoffen, elektrische toestellen, geluid en EM-straling.

Wetenschap en samenleving

6. Bij het verduidelijken van en het zoeken naar oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken wetenschappelijke principes hanteren die betrekking hebben op tenminste grondstoffen, energie, biotechnologie, biodiversiteit en het leefmilieu.
7. De natuurwetenschappen als onderdeel van de culturele ontwikkeling duiden en de wisselwerking met de maatschappij op ecologisch, ethisch, technisch, socio-economisch en filosofisch vlak illustreren

4.3 Wiskunde

Algemene eindtermen basisvorming wiskunde, 3de graad ASO

De algemene eindtermen wiskunde (1 – 13*) hebben betrekking op het geheel van de basisvorming wiskunde 3de graad ASO. Elke module levert een bijdrage (eventueel partim) aan de realisatie van het geheel. Een asterisk (*) verwijst naar een attitude.

- De cursisten kunnen
 1. wiskundetaal begrijpen en gebruiken.
 2. wiskundige informatie analyseren, schematiseren en structureren.
 3. eenvoudig mathematiseerbare problemen ontleden (onderscheid maken tussen gegevens en gevraagde, de relevantie van de gegevens nagaan en verbanden leggen ertussen) en vertalen naar een passende wiskundige context.
 4. wiskundige problemen planmatig aanpakken (door eventueel hiërarchisch op te splitsen in deelproblemen).
 5. bij het oplossen van wiskundige problemen kritisch reflecteren over het oplossingsproces en het eindresultaat.
 6. voorbeelden geven van reële problemen die met behulp van wiskunde kunnen worden opgelost.
 7. bij het oplossen van wiskundige problemen functioneel gebruik maken van ICT.
 8. voorbeelden geven van de rol van de wiskunde in de kunst.
 9. kennis, inzicht en vaardigheden die ze verwerven in wiskunde bij het verkennen, vertolken en verklaren van problemen uit de realiteit gebruiken.
 10. kunnen informatie inwinnen over het aandeel van wiskunde in een vervolgopleiding van hun voorkeur en in hun voorbereiding erop.

- De cursisten
 - 11*. leggen een zin voor nauwkeurigheid aan de dag bij het hanteren en het toepassen van wiskunde.
 - 12*. ontwikkelen zelfregulatie met betrekking tot het verwerven en verwerken van wiskundige informatie en het oplossen van problemen.
 - 13*. zijn gericht op samenwerking om de eigen mogelijkheden te vergroten.